



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΜΠΣ: ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ -ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

**«ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΕ Ν.Π.Ι.Δ. – ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΙΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ»**

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: κα Τριανταφυλλοπούλου Αθανασία

Φοιτήτρια: Μαντά Ελένη – Α.Μ. D2018010

Καλαμάτα, Ιανουάριος 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
1^ο ΜΕΡΟΣ	6
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1.1. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης	6
1.2. Σκοπός και στόχοι	8
1.3. Διάθρωση της εργασίας.....	9
2. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	11
2.1. Συνταγματικό πλαίσιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	11
2.2. Ιστορική αναδρομή.....	13
2.3. Εξελίξεις κατά την διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στους ΟΤΑ	17
2.4. Αρμοδιότητες Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	20
2.5. Χαρακτηριστικά της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης (local economic development - LED)	23
3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΑΡΜΟΔΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	25
3.1. Η έννοια της κοινωνικής προστασίας.....	25
3.2. Δομές κοινωνικής προστασία.....	26
3.3. Η κοινωνική προστασία στους ΟΤΑ	30
3.4. Η έννοια του πολιτισμού	31
3.5. Πολιτισμός και ΟΤΑ	32
4. ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	34
4.1. Υφιστάμενη κατάσταση-θεσμικό πλαίσιο.....	34
4.2. Λόγοι παραχώρησης αρμοδιοτήτων	35
4.3. Περαιτέρω παραχωρήσεις και προγράμματα	38
4.4. Καλές πρακτικές από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	41
4.4.1. Το παράδειγμα της Αγγλίας.....	41

4.4.2. Κοινωνικά συστήματα και πρακτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση	43
2^ο ΜΕΡΟΣ	46
5. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ	46
5.1. Εισαγωγή.....	46
5.2. Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας.....	46
5.2.1. Οικονομικά χαρακτηριστικά.....	47
5.2.2. Πολιτιστικοί Πόροι.....	48
5.2.3. Πολιτιστικές Εκδηλώσεις.....	49
5.2.4. Διαχείριση Πολιτιστικής κληρονομιάς	50
5.2.5. Νομικά Πρόσωπα των ΟΤΑ	51
6. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΈΡΕΥΝΑΣ	53
6.1. Στόχος της έρευνας.....	53
6.2. Ερευνητικά ερωτήματα	54
6.2.1. Δείγμα.....	54
6.2.2. Ερευνητικό εργαλείο.....	54
6.2.3. Στατιστική επεξεργασία	55
6.3. Περιγραφική στατιστική	55
6.3.1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά	55
6.4. Επαγωγική στατιστική.....	66
6.4.1. 1 ^ο ερευνητικό ερώτημα	67
6.4.2. 2 ^ο ερευνητικό ερώτημα	71
6.4.3. 3 ^ο ερευνητικό ερώτημα	74
6.5. Αξιολόγηση της Έρευνας.....	75
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	77
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	78

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο ρόλος και το έργο των τοπικών και περιφερειακών Αρχών στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική και πολιτισμική ανάπτυξη στο τοπικό επίπεδο, με στόχο την προώθηση των ενδιαφερόντων των πολιτών, είναι καθοριστικός. Για την εκπλήρωση των στόχων τους απευθύνεται σε εθνικές και υπερεθνικές κυβερνήσεις και σε διεθνείς αναπτυξιακούς εταίρους, και συμμετέχουν στις εθνικές και υπερεθνικές ενώσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης (LGA), προκειμένου να διερευνήσουν πρακτικές και μεθόδους και να εντοπίσουν τις πολιτικές κατευθύνσεις που είναι αναγκαίες ώστε να επιτρέψουν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης τους οποίους εκπροσωπούν να αναδείξουν το διοικητικό και πολιτικό τους χαρακτήρα με την άσκηση των δημόσιων πολιτικών προς όφελος των πολιτών. Για την άσκηση των δημοσίων υποθέσεων οι Τοπικές Αρχές αξιοποιούν τα οργανωτικά εργαλεία που η πολιτεία έχει θεσμοθετήσει και στελεχώνουν τις διοικητικές ενότητες που προβλέπονται στον Οργανισμό των Εσωτερικών τους Υπηρεσιών, αξιοποιούν, ωστόσο, και θεσμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης προς τους οποίους παραχωρούν την άσκηση συγκεκριμένων υποθέσεων για την αποτελεσματικότερη διοίκηση. Μεταξύ αυτών διακρίνονται τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και οι επιχειρήσεις, θεσμοί που έχουν θεσπιστεί από τα πρώτα νομοθετήματα στην ελληνική έννομη τάξη για τη τοπική αυτοδιοίκηση, η οποία έχει αξιοποιήσει σε ικανοποιητικό βαθμό και έχει επιτελέσει το έργο της τη τοπική αυτοδιοίκηση. Τόσο τα νομικά πρόσωπα δημοσίου όσο και ιδιωτικού δικαίου, εποπτεύονται από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ωστόσο οι διοικήσεις τους αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και διερευνούν τρόπους για την όσο το δυνατόν βέλτιστες υπηρεσίες προς τους πολίτες.

ABSTRACT

The role and work of local and regional authorities in economic, social and cultural and cultural development at the local level, with the aim of promoting the interests of citizens, is crucial. To achieve their goals, it appeals to national and supranational governments and international development partners, and participates in national and supranational local government associations (LGAs), to explore practices and methods and to identify the policy directions needed to the Local Government Organizations they represent to highlight their administrative and political character by pursuing public policies for the benefit of the citizens. For the exercise of public affairs, the Local Authorities utilize the organizational tools that the state has instituted and staff the administrative units provided in the Organization of their Internal Services, however, they also utilize local government institutions to which they grant the exercise of specific cases for the most effective administration. Among them are legal entities under public law and companies, institutions that have been established by the first legislation in the Greek legal order for local government, which has sufficiently utilized and performed its work of local government. Both legal entities under public and private law are supervised by Local Authorities, but their administrations take initiatives and explore ways to provide the best possible services to citizens.

1^ο ΜΕΡΟΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία είναι ανεξάρτητη του κράτους, ως αυτόνομη διοίκηση, έγκειται στην διαχείριση των τοπικών κοινών υποθέσεων από ένα όργανο που αντιπροσωπεύει την τοπική κοινωνία. Στόχος είναι να εξασφαλίσει και να καθιερώσει το χαρακτήρα της στη προώθηση των τοπικών ενδιαφερόντων. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) δεν συγκαταλέγονται στα πολιτειακά όργανα, ωστόσο το Σύνταγμα τους καθιστά ΝΠΔΔ, δηλαδή αναγνωρίζει την τοπική αυτοδιοίκηση ως υποκείμενα αξιώσεων και δεσμεύσεων και προσδίδει σε αυτή τη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια (Hlepas, 2003). Συνέπεια αυτού είναι η ελεύθερη, έννομη δράση των τοπικών αυτοδιοικήσεων, άνευ υποχρεώσεων στην εξάρτηση των διαταγών των οργάνων του κράτους ή οποιουδήποτε διαφορετικού φορέα δημόσιας εξουσίας και η δραστηριοποίησή τους προκύπτει από τους ίδιους τους οργανισμούς και όχι από τα κεντρικά όργανα. Συνέπεια αυτής της αυτοτέλειας είναι η διάκριση της σε οργανική/διοικητική (δηλ. να έχει το δικαίωμα να λαμβάνει και να εκτελεί αποφάσεις με δικά της όργανα), σε προσωπική (εμπεριέχει την εξουσιοδότηση εκλογής των διοικούντων αρχών και του διορισμού προαγωγής και παύσης των κυρίως υπαλλήλων) και σε δημοσιονομική (οικονομική ανεξαρτησία του τοπικού οργανισμού - περιουσία, έσοδα, δαπάνες) (Chondroleou et al., 2005). Ωστόσο, η ανάθεση της διοίκησης των τοπικών υποθέσεων στους ΟΤΑ, δεν συνεπάγεται και εξουσιοδότηση έκδοσης σχετικών κανονιστικών διατάξεων ή επιβολή και είσπραξη φόρων και τελών, καθώς για αυτή την άδεια, έχει εκδοθεί ειδική νομοθετική εξουσιοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 43, παρ.1 του Συντάγματος. Συνεπώς η αυτοδιοίκηση των ΟΤΑ κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα αλλά όχι και η αυτονομία τους. Ασκείται συνεχής διοικητική εποπτεία από την πολιτεία χωρίς όμως να παρεμποδίζεται η πρωτοβουλία και η ελεύθερη δράση των ΟΤΑ (Anagnostou, 2016).

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους οι τοπικές κυβερνήσεις είναι απαραίτητες στη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης, ξεκινώντας από τον παραδοσιακό τους ρόλο. Οι τοπικές

κυβερνήσεις (local government – ΟΤΑ) πρέπει να παρέχουν ένα ασφαλές και σταθερό περιβάλλον στο οποίο τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και οι επιχειρήσεις, θεσμοί που προβλέπονται από τη νομοθεσία και στους οποίους παραχωρούνται σχετικές αρμοδιότητες, μπορούν να αναπτυχθούν. Είναι υπεύθυνες για τη φυσική υποδομή - δρόμους, παροχή νερού, διαχείριση αποβλήτων, τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών – και για όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την οικονομική δραστηριότητα. Οι ΟΤΑ αντιμετωπίζουν επίσης τις ανάγκες των πολιτών τους για τη δημόσια υγεία, την εκπαίδευση, τη στέγαση, τις τοπικές υπηρεσίες μεταφορών, τις πολιτιστικές και ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις, τη παιδική φροντίδα και άλλα δημόσια αγαθά και υπηρεσίες που είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη ενός υγιούς, εξειδικευμένου και αξιόπιστου εργατικού δυναμικού (Hahamis, Pes & Healy, 2005). Εκτός από αυτούς τους παραδοσιακούς ρόλους, οι ΟΤΑ παρέχουν ηγετική θέση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην οικονομική ανάπτυξη ως δικαιοδοσία τους. Ως δημόσιοι θεσμοί που βρίσκονται πλησιέστερα στους πολίτες, με άμεση διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων, οι ΟΤΑ είναι οι πιο κατάλληλοι φορείς για τη σύγκληση όλων των τοπικών συλλογικών φορέων που αποβλέπουν με τις δραστηριότητές τους στη τοπική οικονομία: το εμπορικό επιμελητήριο, οι εκπρόσωποι των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων (Micro Small & Medium Enterprises - MSME), οι συνδικαλιστικοί φορείς, οι πρωτογενείς παραγωγικές ενώσεις, τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι εκπρόσωποι των φορέων της κεντρικής διοίκησης, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και οι διεθνείς αναπτυξιακοί εταίροι που δραστηριοποιούνται στην τοπική κοινότητα, καθώς και οι πολίτες που ανήκουν στις ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες εξ αιτίας οικονομικών ή άλλων προβλημάτων που δεν έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής στη κανονική οικονομική και κοινωνική ζωή (άνεργοι, περιθωριοποιημένοι λόγω της ηλικίας, του φύλου, της αναπηρίας ή της εθνικής τους καταγωγής, ή που αγωνίζονται να επιβιώσουν στην άτυπη οικονομία (Hlepas & Getimis, 2011).

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι οι καλύτεροι εκκινητές, καταλύτες και οδηγοί διαδικασιών που εμπλέκουν αυτούς τους ενδιαφερόμενους στο να οραματίζονται για το μέλλον, να σχεδιάζουν στρατηγικές και να εφαρμόζουν πρωτοβουλίες οικονομικής ανάπτυξης. Φυσικά, η τοπική οικονομική ανάπτυξη είναι μόνο ένα μέρος της συνολικής προσπάθειας, που απαιτείται για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την προώθηση της ευημερίας. Απαιτούνται εθνικά αναπτυξιακά σχέδια και πολιτικές για μεγάλα έργα υποδομής, όπως ενεργειακά δίκτυα,

αυτοκινητόδρομοι, σιδηρόδρομοι και δίκτυα επικοινωνιών. Οι εθνικές και υπερεθνικές κυβερνήσεις πρέπει επίσης να διαχειρίζονται τις φορολογικές και νομισματικές πολιτικές και να διαπραγματεύονται διεθνείς εμπορικές συμφωνίες (Kyvelou, Marava & Kokkoni, 2011). Οι ΟΤΑ συμπληρώνουν αυτές τις εθνικές και υπερεθνικές στρατηγικές, κινητοποιώντας τους τοπικούς ενδιαφερόμενους για να δημιουργήσουν δράση από κάτω προς τα πάνω. Εδώ, σε τοπική κλίμακα, υπάρχει η ικανότητα προώθησης της συμμετοχής όλων των τομέων της κοινωνίας για να δρομολογηθούν πρωτοβουλίες οικονομικής ανάπτυξης που είναι χωρίς αποκλεισμούς, βιώσιμες και εντυπωσιακές για τη ζωή. Το τοπικό επίπεδο είναι η κλίμακα στην οποία οι άνθρωποι συναντώνται πρόσωπο με πρόσωπο, δημιουργούν συνεργασίες και συμμαχίες, βρίσκουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες για αμοιβαία υποστήριξη και επινοούν στρατηγικές σχετικές με τις συγκεκριμένες συνθήκες της κοινότητάς τους. Σε αναγνώριση αυτού, πολλές χώρες του κόσμου έχουν αναλάβει προγράμματα αποκέντρωσης, που ανατίθενται στην δικαιοδοσία της κλίμακας τοπικής ευθύνης, για την οικονομική ανάπτυξη τους (Καραντζή, 2017). Σε πολλές περιπτώσεις, ωστόσο, αυτή η διαδικασία αποκέντρωσης είναι ατελής, καθώς δεν περιλαμβάνει σαφείς, νομοθετικές εντολές με καθορισμένους ρόλους για τα διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης, ούτε παρείχε επαρκείς ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους στους ΟΤΑ για να ανταποκριθούν στις ευθύνες τους. Οι συνέπειες για πολλούς ΟΤΑ ήταν οι εξαιρετικά εκτεταμένοι πόροι και τα εμπόδια στην αποτελεσματικότητά τους ως παράγοντες ανάπτυξης. Για να επιτευχθεί αποτελεσματική αποκέντρωση της ευθύνης για την τοπική οικονομική ανάπτυξη, οι κυβερνήσεις ανώτερου επιπέδου πρέπει να θεσπίσουν νομικά πλαίσια που θα παρέχουν στους ΟΤΑ και να διασφαλίσουν ότι οι τοπικές αρχές και το προσωπικό τους, έχουν την κατάρτιση και τους οικονομικούς πόρους για την εκτέλεση των ρόλων τους (Φίλου, 2016).

1.2. Σκοπός και στόχοι

Σκοπός της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας είναι να εξετάσει την παραχώρηση αρμοδιοτήτων πολιτισμού και κοινωνικής προστασίας σε Νομικά Πρόσωπα καθώς και τον τρόπο που αυτά διοικούν και διαχειρίζονται τις υποθέσεις που τους παραχωρούνται, προς όφελος των πολιτών. Προς το σκοπό αυτό πραγματοποιείται έρευνα μεταξύ των πολιτών για την διοίκηση υποθέσεων του τομέα κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης από τις

κοινοφελείς επιχειρήσεις της περιφερειακής ενότητας Ηλείας.

1.3.Διάρθρωση της εργασίας

Η Διπλωματική Εργασία χωρίζεται σε δυο μέρη, το θεωρητικό, όπου περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια και το εμπειρικό, το οποίο χωρίζεται σε δυο κεφάλαια και στο τέλος ακολουθούν τα συμπεράσματα.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται λόγος για το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης και αναφορά στο σκοπό και στην διάρθρωση της εργασίας. Το δεύτερο, αναφέρεται στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, επιχειρώντας αρχικά μια ιστορική αναδρομή, ενώ στη συνέχεια εξετάζονται οι εξελίξεις που αφορούν το θεσμικό πλαίσιο των ΟΤΑ κατά την διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Ακολούθως, αναλύονται οι αρμοδιότητες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπως αυτές ισχύουν σήμερα. Το τρίτο κεφάλαιο, της εργασίας αναφέρεται στις έννοιες της κοινωνικής προστασίας και του πολιτισμού, όπου αρχικά προσδιορίζεται η έννοια της κοινωνικής προστασίας, ενώ στην συνέχεια γίνεται λόγος για τις δομές της. Περαιτέρω, μελετάται ο τρόπος με τον οποίο αυτή παρέχεται από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), ενώ εξετάζονται και οι δομές πολιτισμού, καθώς και η «σχέση» του πολιτισμού με τους ΟΤΑ. Στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας και τελευταίο για το θεωρητικό μέρος της, διερευνάται η παραχώρηση αρμοδιοτήτων πολιτισμού και κοινωνικής προστασίας από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε Νομικά Πρόσωπα. Αρχικά παρουσιάζεται η υφιστάμενη κατάσταση, το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και οι λόγοι παραχώρησης αρμοδιοτήτων, καθώς και σε ποιους παραχωρούνται. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στις καλές πρακτικές που προέρχονται από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφορούν την παραχώρηση αρμοδιοτήτων από αντίστοιχους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Στο πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας και πρώτο (θεωρητικά) για το εμπειρικό μέρος της, εξετάζεται η Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας και πιο συγκεκριμένα, περιγράφονται και αναλύονται τα οικονομικά, πολιτιστικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιοχής, καθώς και οι αρμοδιότητες της κοινωνικής προστασίας και του πολιτισμού, που έχουν παραχωρηθεί στα

Νομικά Πρόσωπα των ΟΤΑ, που εδρεύουν σε αυτήν. Στο έκτο, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα, που πραγματοποιήθηκε με τη μορφή ερωτηματολογίων καθώς και η αξιολόγηση τους.

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο καταγράφονται τα συμπεράσματα, που προέκυψαν από την εκπόνηση της εργασίας, τόσο από το θεωρητικό, όσο και από το εμπειρικό μέρος της.

2. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

2.1. Συνταγματικό πλαίσιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η αυτοτέλεια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχει κατοχυρωθεί συνταγματικά 1927 και συγκεκριμένα στο άρθρο 107, παράγραφος 4. Στο Σύνταγμα του 1952, στο άρθρο 99, παρά το γεγονός ότι ρυθμιζόταν η διοικητική οργάνωση του κράτους, δεν γινόταν ξεχωριστή αναφορά στη λειτουργική δομή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ειδικότερα στην κατοχύρωση της λειτουργικής της αυτοτέλειας (Μπεσίλα-Βήκα,2010).

Ωστόσο, στο Σύνταγμα που βρίσκεται τώρα σε ισχύ και συγκεκριμένα στο εδάφιο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 102, προσδιορίζεται ότι η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων υπάγεται στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού. Επιπλέον, στο άρθρο 102, παράγραφος 4, εδάφιο α, προσδιορίζονται με σαφήνεια τα όρια της κρατικής εποπτείας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα οποία αφορούν αποκλειστικά τον έλεγχο νομιμότητας (Χρυσανθάκης,2015).

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) χαρακτηρίζονται από πλήρη διοικητική αυτοτέλεια, η οποία παρουσιάζει ορισμένα χαρακτηριστικά. Πιο συγκεκριμένα, η θεσμική αυτοτέλεια των ΟΤΑ σχετίζεται με την λήψη αποφάσεων, ασκώντας εξουσία δημόσια στο πεδίο που αφορά τις αρμοδιότητές τους. Όσον αφορά την οργανωτική αυτοτέλεια, αυτή εκφράζεται με την οργάνωση των υπηρεσιών τους, καθώς επίσης και με τον προσδιορισμό του τρόπου λειτουργίας τους. Η υπηρεσιακή αυτοτέλεια σχετίζεται με την λήψη αποφάσεων για θέματα που αφορούν το ανθρώπινο δυναμικό που τους στελεχώνει. Τέλος, η δημοσιονομική και η οικονομική αυτοτέλεια των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), αφορά τον σχηματισμό και την διαχείριση της περιουσίας τους, όπως επίσης και την διαχείριση των εσόδων και εξόδων τους (Χλέπας,1994).

Η περιφερειοποίηση και η αποκέντρωση είναι δύο από τα πιο συνεπή σκέλη της περιφερειακής θεωρίας. Χωρίς αμφιβολία, και οι δύο επηρέασαν αναπόφευκτα τον περιφερειακό σχεδιασμό και την περιφερειακή ανάπτυξη. Οι προσεγγίσεις της γεωγραφικής σχεσιακής οικονομικής, υπογράμμισαν τη σημασία των επίσημων και ανεπίσημων δικτύων τοπικών παραγόντων για την

περιφερειακή οικονομική δραστηριότητα. Μετά από αυτήν την εισροή βιβλιογραφίας, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η διαδικασία από την περιφερειοποίηση στην αποκέντρωση περνά από τους κόμβους της ενδοπεριφερειακής συνεργασίας (Καρούνη, 2016). Η περιφερειοποίηση αναπτύσσεται σε διοικητικά μοντέλα που το κεντρικό κράτος έχει την αποκλειστική δικαιοδοσία για την περιφερειακή πολιτική. Οι περιφέρειες και οι δήμοι δεν έχουν σημαντικές αρμοδιότητες και η λειτουργία τους εξαρτώνται από το κεντρικό κράτος καθώς η περιφερειακή πολιτική ασκείται από πολιτικές από πάνω προς τα κάτω. Σε αυτό το καθεστώς, η αλληλεπίδραση τοπικών και περιφερειακών παραγόντων κινείται αργά, καθώς οι περιφερειακές στρατηγικές εγκρίνονται από τις αποκεντρωμένες κρατικές υπηρεσίες (Γεωργακοπούλου, 2018).

Οι ζωτικοί τομείς της περιφερειακής διακυβέρνησης, όπως η χρηματοδότηση των περιφερειών, οι όροι διορισμού για τους περιφερειακούς υπαλλήλους, το επίπεδο αρμοδιοτήτων για τις τοπικές (δημοτικές) και τις περιφερειακές κυβερνήσεις εξακολουθούν να διέπονται από την περιφερειοποίηση και από την κεντρική κυβέρνηση. Η περιφερειοποίηση εξελίσσεται στην περιφερειακή πολιτική, καθώς οι περιφέρειες έχουν τα μέσα να αντιμετωπίσουν τα ζητήματά τους. Το κεντρικό κράτος μεταβιβάζει αρμοδιότητες που σχετίζονται με τον περιφερειακό σχεδιασμό και τις τοπικές υποθέσεις, σε περιφερειακές και τοπικές κυβερνήσεις (Γάκη, 2016). Η παρέμβαση των δήμων και της περιφερειακής διοίκησης στις τοπικές υποθέσεις σηματοδοτεί τους τοπικούς φορείς στο να συνεργαστούν και να αλληλοεπιδράσουν. Οι τοπικοί φορείς έχουν τη δυνατότητα να διαμορφώσουν συνθήκες για την περιφερειακή ανάπτυξη. Επομένως, η εξάρτηση από τις περιφερειακές κοινωνίες και από τις στρατηγικές συνεργασίας είναι ένα ακόμη διακριτικό στοιχείο της περιφερειοποίησης. Η πορεία από την περιφερειοποίηση στην αποκέντρωση ενσωματώνει την επιλογή εναλλαγής της περιφερειακής πολιτικής, από στρατηγικές από πάνω προς τα κάτω, σε στρατηγικές από κάτω προς τα πάνω. Αυτή η ανακάλυψη περιέχει την ιδέα ότι οι περιφέρειες γνωρίζουν καλύτερα τα πλεονεκτήματα και τα προβλήματα του τοπικού οικονομικού χώρου και οι τοπικοί φορείς μπορούν να προγραμματίσουν αποτελεσματικότερα τον τοπικό σχεδιασμό (Μπαχτσεβάνη, 2017).

2.2. Ιστορική αναδρομή

Είναι γεγονός ότι ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα έχει μακρά ιστορία και φαίνεται να ξεκινά από την αρχαία Αθήνα και συγκεκριμένα από την εποχή του Κλεισθένη. Ειδικότερα, ο Κλεισθένης προχώρησε στον διαχωρισμό της Αθηναϊκής Πολιτείας σε εκατό δήμους, με τον κάθε έναν από αυτούς να διαθέτει δική του διοικητική περιφέρεια, ξεχωριστή ονομασία, αλλά και τα δικά του διοικητικά όργανα, τα οποία προέρχονταν κατόπιν εκλογής από τους κατοίκους του. Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι αντίστοιχη οργάνωση εκτός από την πόλη των Αθηνών υπήρχε και στην Αίγινα, στην Μίλητο, στην Κάλυμνο κτλ. (Τάτσος,1988).

Ακολούθως, στη νεότερη Ελλάδα, έπειτα από την επανάσταση του 1821, ο Ιωάννης Καποδίστριας που ανέλαβε την διακυβέρνηση της χώρας έδωσε έμφαση στην συγκρότηση του τοπικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος. Βασική επιδίωξη του Καποδίστρια αποτέλεσε η μετεξέλιξη του συστήματος των κοινοτήτων το οποίο λειτουργούσε επί τουρκοκρατίας ως μηχανισμός διοικητικής και φορολογικής οργάνωσης σε θεσμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με τρόπο ανάλογο που γίνονταν και σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Ωστόσο για να μπορέσει να επιτευχθεί η συγκεκριμένη αλλαγή θα έπρεπε να ξεπεραστούν προβλήματα τα οποία συνδέονταν άμεσα με τις αντιδράσεις των προεστών, όμως αυτό δεν μπόρεσε να γίνει καθώς οι εξελίξεις ήταν καταγιγιστικές μετά την δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια (Χρυσανθάκης,2015).

Μετέπειτα και συγκεκριμένα την περίοδο της βαυαρικής αντιβασιλείας, διαμορφώθηκαν δήμοι, οι οποίοι διέφεραν σημαντικά από τις κοινότητες που υπήρχαν μέχρι πρότινος, καθώς ο γεωγραφικός χώρος που εκτεινόταν αντιστοιχούσε σε ευρείες περιφέρειες, χαρακτηριστικό των οποίων αποτελούσε η οικονομική αυτοδυναμία, με τις αρμοδιότητές τους να αφορούν την εκπαίδευση, την πρόνοια, αλλά και τον τομέα της δημόσιας τάξης. Οι πόροι του δήμων, κατά την περίοδο αυτή, προέρχονταν από προσόδους της δημοτικής περιουσίας, από τα πρόστιμα που επιβάλλονταν για αστυνομικές παραβάσεις, από τους άμεσους δημοτικούς φόρους, όπως επίσης και τις άμισθες εργασίες που πραγματοποιούσαν οι πολίτες αυτών. Από την άλλη, όταν διαπιστώνονταν ελλείμματα, υπήρχε η δυνατότητα εσόδων τα οποία προέρχονταν από έρανο, ο οποίος και λάμβανε χώρα εντός των ορίων του δήμου (Κοντογιώργης,1986).

Έπειτα από το τέλος της περιόδου, όπου η εξουσία βρισκονταν υπό τον Όθωνα, παρά το γεγονός ότι οι δήμοι συνέχισαν να υπάρχουν με τον ίδιο τύπο οργάνωσης, τέθηκε υπό συζήτηση

η ιδέα της δημοτικής αποκέντρωσης, σύμφωνα με την οποία αναγνωρίστηκαν χωριά ως κοινότητες, οι οποίες ωστόσο δεν ήταν νέοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), αλλά αποτέλεσαν όργανα δημοτικής αποκέντρωσης. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι παρόλο που η οργάνωση των δήμων δεν θεωρούνταν την περίοδο αυτή ιδεατή, αυτοί αποτέλεσαν ένα σύνθετο πολιτικό, διοικητικό και κοινωνικό θεσμό, ο οποίος είχε ενσωματωθεί στην έννοια της κοινοτικής υπόστασης. Ταυτόχρονα θα πρέπει να τονισθεί ότι οι δήμαρχοι κατά την ίδια χρονική περίοδο θεωρούνταν ιδιαίτερα σημαντικοί πολιτικοί παράγοντες, οι οποίοι βρίσκονταν σε θέση να επηρεάσουν και να διαμορφώσουν το κεντρικό πολιτιστικό σύστημα (Σκιαδάς,1994).

Κατά την διάρκεια της διακυβέρνησης της χώρας από τον Ελευθέριο Βενιζέλο, για τον οποίο επιδίωξη αποτέλεσε η συγκρότηση ενός σύγχρονου αστικού κράτους, στο οποίο ο κοινοβουλευτισμός θα είχε ενισχυμένο ρόλο και συνεπώς προκειμένου να γίνει κάτι τέτοιο θα έπρεπε το κέντρο της πολιτικής επιρροής να μεταφερθεί από τα τοπικά κέντρα εξουσίας στο κοινοβούλιο. Στα πλαίσια αυτά, αποφασίστηκε η διάσπαση των δήμων, έτσι ώστε οι βουλευτές κατά κάποιο τρόπο να «απελευθερωθούν» από τα τοπικά συστήματα επιρροής. Περαιτέρω, το 1912, αποφασίστηκε η διάκριση των δήμων και των κοινοτήτων, καθώς οι δύο αυτές διοικητικές δομές παρουσιάζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά, με τους δήμους να αφορούν αστικούς οικισμούς, ενώ αντίστοιχα τις κοινότητες να αφορούν αγροτικούς οικισμούς.

Την ίδια περίοδο, προκειμένου να μπορεί να ιδρυθεί ένας δήμος, θα έπρεπε η πόλη να έχει πληθυσμό που να ξεπερνά τα 10.000 άτομα, ή θα έπρεπε να είναι πρωτεύουσα νομού, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη στην περίπτωση αυτή ο πληθυσμός που κατοικεί εκεί πέρα. Ακόμη, θα πρέπει να τονισθεί ότι η διάσπαση των δήμων και η χωροθέτηση των κοινοτήτων αποτέλεσε μονομερή ενέργεια στην οποία και προέβη η Κυβέρνηση, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής και οι απόψεις των κατοίκων σχετικά με την διαδικασία αυτής της χωροθέτησης (Χρυσανθάκης,2015).

Οι δήμοι και οι κοινότητες παρέμειναν στην μορφή αυτή και λειτούργησαν έτσι για αρκετά χρόνια, ενώ στη συνέχεια, κατά την μεταπολίτευση, επιχειρήθηκαν μεταβολές, μέσω της ανάπτυξης σχετικών νομικών πρωτοβουλιών που είχαν ως στόχο τον εκσυγχρονισμό της τοπικής αυτοδιοίκησης. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Ν. 1416/1984, διαμορφώθηκε το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο, το οποίο έδινε τη δυνατότητα για εκούσιες συνενώσεις πρωτοβάθμιων

Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενώ συνάμα δόθηκαν και ισχυρά οικονομικά κίνητρα, έτσι ώστε να μπορέσει να υπάρξει σημαντική αναπτυξιακή δυναμική προς την κατεύθυνση αυτή. Επιπροσθέτως, με τον ίδιο νόμο προβλέπονταν η περαιτέρω ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ των δήμων και των κοινοτήτων, προκειμένου να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν από κοινού τα προβλήματα, τα οποία εμφανίζονταν και να ετοιμαστούν με τρόπο κατάλληλο, έτσι ώστε να μπορέσει να υπάρξει διοικητική συνένωση. Ακόμη, προβλέπονταν η δυνατότητα, οι όμοροι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης να μπορούν να προβούν στη δημιουργία αναπτυξιακών συνδέσμων (Θεοδώρου,1996).

Το 1986, με τον Ν. 1622/1986, εντάθηκε η προσπάθεια που είχε ως στόχο να αντιμετωπίσει την πολυδιάσπαση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), κάτι που έγινε μέσω της εισαγωγής της διαδικασίας της σχεδιασμένης συνένωσης. Σύμφωνα με τον νόμο αυτό, οι νέοι ΟΤΑ που θα διαμορφώνονταν θα έπρεπε να ήταν οπωσδήποτε δήμοι, ενώ ιδιαίτερα ενδιαφέρον ήταν το γεγονός ότι εφόσον τα 3/5 των ΟΤΑ μιας γεωγραφικής ενότητας λάμβαναν την απόφαση συνένωσης και εκπροσωπούσαν ποσοστό άνω του 50% του πληθυσμού, τότε η συνένωση ήταν υποχρεωτική και για τα υπόλοιπα 2/5 των Οργανισμών Τοπικών Αυτοδιοίκησης (Θεοδώρου,1996).

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει και στον Ν. 1065/1980, σύμφωνα με τον οποίο προσδιορίστηκε το πλαίσιο που αφορούσε την επιχειρηματική ανάπτυξη των δήμων και των κοινοτήτων. Ειδικότερα, προβλέπονταν για τις δημοτικές επιχειρήσεις, είτε αυτές ήταν λειτουργούσες, είτε νεοϊδρυθείσες η δυνατότητα ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας, έτσι ώστε να μπορέσουν να υπάρξουν έσοδα. Εξίσου σημαντικό ήταν και το γεγονός ότι με τον ίδιο νόμο, συστάθηκαν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, τα οποία είχαν ως σκοπό την άσκηση αρμοδιοτήτων που σχετίζονται με την κατασκευή και συντήρηση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης. Ωστόσο, εξαίρεση αποτέλεσαν οι πόλεις της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και του Βόλου, όπου είχαν αναπτύξει διαφορετικά συστήματα που αφορούσαν την διαχείριση του νερού και της αποχέτευσης (Χρυσανθάκης,2015).

Ακολούθως, σημαντική τομή για την Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτέλεσε ο Ν. 2539/1999, ο οποίος έγινε ευρύτερα γνωστός ως μεταρρύθμιση-πρόγραμμα Ιωάννης Καποδίστριας. Σύμφωνα με τον νόμο αυτό προβλέπονταν η συνένωση των υφιστάμενων δήμων και κοινοτήτων,

εξαιρώντας το συγκρότημα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Ο συνολικός αριθμός των δήμων και κοινοτήτων που προέκυψε από την συνένωση αυτή ανέρχονταν σε 1.034, ενώ βασική επιδίωξη της μεταρρύθμισης αποτέλεσε η δημιουργία αποτελεσματικών διοικητικών οντοτήτων, οι οποίοι θα χαρακτηρίζονταν από οικονομική αυτάρκεια και θα είχαν τη δυνατότητα εξεύρεσης ιδίων πόρων, ενώ ταυτόχρονα θα διέθεταν την αναγκαία διοικητική και τεχνική πληρότητα, έτσι ώστε να μπορούν να εξυπηρετήσουν με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο τον πολίτη. Θα πρέπει να τονισθεί ότι για να μην υπάρξει αλλοίωση της δυνατότητας αντιπροσώπευσης των κατοίκων των κοινοτήτων που καταργήθηκαν, ο νομοθέτης προέβλεπε την δημιουργία δημοτικών διαμερισμάτων, όπου οι κάτοικοί τους, θα μπορούσαν να εκλέξουν τους εκπροσώπους τους, στο δημοτικό συμβούλιο (Γεωργάκης,2007).

Το 2006, θεσπίστηκε ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων(ν.3463/2006), ο οποίος παρά τις μεταρρυθμίσεις που έγιναν σε μεταγενέστερο χρόνο δεν έπαψε να βρίσκεται σε ισχύ, ως κώδικας δήμων, μετά τη κατάργηση των κοινοτήτων το 2010 με το νόμο 3852/2010, σχέδιο «Καλλικράτη». Ο εν λόγω Κώδικας εισήγαγε σημαντικές καινοτομίες, όπως για παράδειγμα την συστηματοποίηση των αρμοδιοτήτων του πρώτου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, έτσι ώστε να αποφευχθούν οι επικαλύψεις και η διαμόρφωση εγγυήσεων κοινωνικού ελέγχου της τοπικής εξουσίας. Ο κοινωνικός έλεγχος ρυθμίζεται λεπτομερώς και ακολουθεί τη διαδικασία του κοινοβουλευτικού ελέγχου, λαμβανομένων υπόψη των διαφορετικών οργάνων διοίκησης. Συγκεκριμένα, οι δημότες είχαν τη δυνατότητα να υποβάλουν αναφορές και ερωτήσεις προς τα όργανα διοίκησης του Δήμου (και της κοινότητας) επί θεμάτων διαχείρισης των τοπικών ζητημάτων. Σημαντικό, θεωρείται ιδιαίτερα και το γεγονός, ότι τέθηκε σε ισχύ η «Χάρτα Δικαιωμάτων του Δημότη», καθώς και ο «Οδηγός του Δημότη», λαμβανομένων υπόψη των αντίστοιχων κατευθύνσεων της Επιτροπής Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών. Οι Τοπικές Αρχές, επίσης, προβαίνουν στον απολογισμό πεπραγμένων της ετήσιας διοίκησης και ο οποίος πραγματοποιείται σε ειδική δημόσια συνεδρίαση. Επιπροσθέτως, με τις ρυθμίσεις του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, δίνεται η δυνατότητα στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, να ενισχύσουν τον κοινωνικό τους ρόλο, καθώς προβλέπεται ειδική μέριμνα προς τις πληθυσμιακές ομάδες που βρίσκονταν αντιμέτωπες με οικονομικές δυσχέρειες ή κοινωνικά προβλήματα (όπως για παράδειγμα είναι οι πολύτεκνοι, οι άποροι, τα άτομα με αναπηρίες κτλ). Ως προς το θεσμό της επιχειρηματικής δραστηριότητας ο κώδικας δήμων και κοινοτήτων προβλέπει εξυγίανση των

δημοτικών και κοινοτικών επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψη υπέρογκα χρέη των επιχειρήσεων, εξ αιτίας των οποίων, οι επιχειρήσεις αντιμετώπιζαν προβλήματα με την λειτουργία τους (Χρυσανθάκης,2015). Εισάγονται, κατόπιν αυτού, νέες μορφές επιχειρηματικής δραστηριότητας, με κύριο αντικείμενο δραστηριότητες συναφείς με το τομέα αρμοδιοτήτων κοινωνικής αλληλεγγύης και προστασίας, πολιτισμού, αθλητισμού και εκπαίδευσης, καθώς και δραστηριότητες του τομέα περιβάλλοντος, υποχρεώνονται δε, να προσαρμοστούν στο νέο καθεστώς οι υφιστάμενες επιχειρήσεις και σε αντίθετη περίπτωση, όφειλαν να λυθούν και να τεθούν υπό εκκαθάριση.

2.3. Εξελίξεις κατά την διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στους ΟΤΑ

Η Κυβέρνηση που προέκυψε από τις εκλογές του Οκτωβρίου 2009, προέβη στην εφαρμογή μιας ιδιαίτερα σημαντικής μεταρρύθμισης που αφορούσε την λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μια μεταρρύθμιση που επιβλήθηκε τόσο από τις δημοσιονομικές εξελίξεις και πιέσεις, όσο και από την ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες τεχνολογικές και κοινωνικές εξελίξεις. Κατόπιν αυτών, στα πλαίσια του νέου περιβάλλοντος, ψηφίστηκε ο Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010), ο οποίος έγινε ευρύτερα γνωστός ως πρόγραμμα «Καλλικράτης» και είχε ως αντικείμενο την αναδιάρθρωση της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Με τις ρυθμίσεις του νέου νόμου προβλέπεται η δημιουργία λιγότερων πρωτοβάθμιων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης στην επικράτεια, τους οποίους αποτελούν μόνο δήμοι, διότι καταργούνται οι κοινότητες, οι οποίοι ωστόσο θα ήταν, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου, περισσότερο ισχυροί σε σχέση με τους υφιστάμενους. Όπως προβλέπεται στο νέο νόμο, οι δήμοι θα λειτουργούσαν με σύγχρονες μεθόδους διοίκησης, ενώ κομβικό ρόλο στη λειτουργία τους φαίνεται να διαδραμάτιζε η τεχνολογία, προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν στις σύνθετες απαιτήσεις της εποχής. Βασική επιδίωξη του προγράμματος «Καλλικράτης», ήταν σε σύντομο χρονικό διάστημα, οι δήμοι να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν σύγχρονα συστήματα λογιστικής διαχείρισης, να εφαρμόσουν δείκτες αποδοτικότητας, καθώς επίσης και βέλτιστες πρακτικές διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού

(Υπουργείο Εσωτερικών,2010).

Στόχος του προγράμματος «Καλλικράτης» αποτέλεσε, η δυνατότητα των πρωτοβάθμιων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης να λειτουργούν ως ισχυρές μονάδες τοπικής ανάπτυξης, συγχρόνως δε, να επιτύχουν να βελτιώσουν την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους, έτσι ώστε να γίνουν περισσότερο αποδοτικοί σε ζητήματα που αφορούν την εξυπηρέτηση του πολίτη. Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρείται και το γεγονός ότι με τις διατάξεις του νόμου, διαμορφώνονταν οι συνθήκες για την ενίσχυση της συμμετοχής του πολίτη στους θεσμούς, ενισχύοντας το συμμετοχικό χαρακτήρα της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως επίσης και οι συνθήκες βελτίωσης της επικοινωνίας του πολιτικού προσωπικού των ΟΤΑ με τον πολίτη (Υπουργείο Εσωτερικών,2010). Προς το σκοπό αυτό θεσμοθετείται ο «Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης», προκειμένου να απευθύνονται οι πολίτες και να επιδιώκουν τη αποτελεσματικότερη και ταχύτερη λύση των τυχόν προβλημάτων τους.

Έπειτα από την εφαρμογή του νόμου αυτού, πέραν του ότι ο πρώτος βαθμός αυτοδιοίκησης αποτελείται αποκλειστικά από τους δήμους, ο θεσμός της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση, ως δεύτερος βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης. Αξιοσημείωτο είναι ότι περιορίζεται και ο αριθμός των νομικών προσώπων, τα οποία η τοπική αυτοδιοίκηση έχει τη δυνατότητα να ιδρύσει και να παραχωρεί συγκεκριμένες αρμοδιότητες. Ο αριθμός των δήμων περιορίστηκε κατά 2/3 περίπου, με τον αυτοδιοικητικό χάρτη που δημιουργήθηκε να έχει 325 δήμους, 13 αιρετές περιφέρειες αυτοδιοίκησης, αλλά και 7 αποκεντρωμένες διοικήσεις, με τους θεσμούς αυτούς να έχουν διαφορετικές και διακριτικές αρμοδιότητες. Θα πρέπει να τονισθεί ότι η αποκεντρωμένη διοίκηση, η περιφερειακή αυτοδιοίκηση και η Τοπική Αυτοδιοίκηση πρώτου βαθμού, συνιστούν αυτοτελή συστήματα διοίκησης, τα οποία έχουν διαφορετικές λειτουργίες. Ακόμη, σύμφωνα με τον «Καλλικράτη» προβλέπονταν η αύξηση της θητείας των αυτοδιοικητικών οργάνων και συγκεκριμένα η νέα θητεία προβλέπονταν να είναι πενταετής αντί για τετραετής, όπως ίσχυε μέχρι τότε (Γεωργιάκης,2016).

Κατά τον σχεδιασμό και εκτέλεση της μεταρρύθμισης, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην οριοθέτηση και τον προσδιορισμό των διοικητικών ορίων των δήμων και για το λόγο αυτό χρησιμοποιήθηκαν ορθολογικά και αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία άλλωστε βρίσκονται σε

συμφωνία με το άρθρο 101, παράγραφος 2 του Συντάγματος. Πιο αναλυτικά, για τον καλύτερο δυνατό χωροταξικό σχεδιασμό των νέων δήμων χρησιμοποιήθηκαν επτά κριτήρια, τα οποία είναι τα εξής (Υπουργείο Εσωτερικών,2010):

- Πληθυσμιακά κριτήρια, τα οποία λάμβαναν υπόψη τους τον αριθμό των κατοίκων του δήμου που βρίσκονταν υπό δημιουργία, καθώς επίσης και την πληθυσμιακή πυκνότητα, αλλά και την κατανομή των κατοίκων εντός του δήμου αυτού.
- Κοινωνικά κριτήρια, που αξιολογούσαν το μέσο μέγεθος του κάθε νοικοκυριού, τους μορφωτικούς δείκτες που επικρατούσαν στην κάθε περιοχή, αλλά και άλλες παραμέτρους, όπως για παράδειγμα ήταν ο αριθμός των αλλοδαπών που ζούσαν στη συγκεκριμένη περιοχή.
- Οικονομικά κριτήρια, που αφορούν την απασχόληση, την δομή της απασχόλησης, δηλαδή ουσιαστικά σε ποιους τομείς της οικονομίας υπάρχει η σχετική απασχόληση. Επιπροσθέτως, αξιολογήθηκε η εργασιακή κινητικότητα, δηλαδή ο βαθμός στον οποίο οι εργαζόμενοι άλλαζαν εργασία εντός μιας συγκεκριμένης περιοχής, ενώ στα οικονομικά κριτήρια περιλαμβάνονταν επίσης το εισόδημα των κατοίκων της περιοχής, ενώ εξετάζονταν και η πηγή προέλευσης αυτού.
- Γεωγραφικά κριτήρια, που σχετίζονταν με το σχήμα του δήμου, δηλαδή αν αυτός είναι ορεινός ή πεδινός, με την ευκολία πρόσβασης σ' αυτόν, όπως επίσης και με τα διαθέσιμα και υπό ανάπτυξη δίκτυα υποδομών της περιοχής.
- Αναπτυξιακά κριτήρια, στα οποία περιλαμβάνονταν η δομή της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας, καθώς επίσης και ευρύτερα οι προοπτικές τοπικής ανάπτυξης. Ακόμη, λαμβάνονταν υπόψη η ύπαρξη ή μη ερευνητικών φορέων και φορέων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά και η συμμετοχή σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα.
- Πολιτιστικά και ιστορικά κριτήρια, η συγκεκριμένη κατηγορία κριτηρίων εξετάζει αν στον υπό διαμόρφωση δήμο υπήρχε κάποια αρχαία πόλη, ή κάποιος οικισμός με ιδιαίτερη ιστορική και πολιτιστική σημασία.
- Χωροταξικά κριτήρια, λαμβάνονταν υπόψη μελέτες και εμπειρίες από το παρελθόν, έτσι ώστε να υπάρξει ο βέλτιστος χωροταξικός σχεδιασμός.

Η μεταρρύθμιση του «Κλεισθένη»

Παρά το γεγονός ότι για πρώτη φορά με το πρόγραμμα «Καλλικράτης» αναγνωρίστηκαν οι ιδιαιτερότητες που παρουσίαζαν οι νησιωτικοί και ορεινοί δήμοι, γεγονός που διαπιστώθηκε και από την αύξηση των αρμοδιοτήτων προς αυτούς, δεν υπήρξε ουσιαστικά μεταφορά πόρων προς τη τοπική αυτοδιοίκηση, με αποτέλεσμα η λειτουργία τους να καθίσταται προβληματική. Ταυτόχρονα, η σοβαρή, μεθοδική και συνεκτική προσπάθεια που έγινε και αφορούσε την αναδιοργάνωση του θεσμικού πλαισίου, αλλά και της λειτουργίας των νομικών προσώπων και επιχειρήσεων των ΟΤΑ, είχε ως αποτέλεσμα να υπάρξει λειτουργικός αποκλεισμός, σε ορισμένες περιπτώσεις της αυτοδιοίκησης από πεδία που θα μπορούσαν και θα έπρεπε να δραστηριοποιηθούν οι αυτοδιοικητικοί φορείς, προς μεγιστοποίηση του δημοσίου οφέλους (Αιτιολογική Έκθεση Ν. 4555/2018).

Το 2016, σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν. 4368/2016, προβλέφθηκε η σύσταση Επιτροπής από το Υπουργείο Εσωτερικών, αντικείμενο της οποίας αποτέλεσε η αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που αφορά την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Όπως μάλιστα προσδιορίστηκε, έργο της Επιτροπής αυτής θα αποτελούσε «η καταγραφή και αξιολόγηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου που διέπει την οργάνωση, την θεσμική και οικονομική λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης συνολικά και τις σχέσεις της με την Κεντρική και Αποκεντρωμένη Δημόσια Διοίκηση, καθώς και την επεξεργασία και εισήγηση προς τον αρμόδιο Υπουργό πρότασης για την αναμόρφωσή του» (Αιτιολογική Έκθεση Ν. 4555/2018).

2.4. Αρμοδιότητες Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Με το άρθρο 75, του Νόμου 3463/2006 για πρώτη φορά ορίζονται όλες οι αρμοδιότητες τους, σύμφωνα με τον οποίο οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, ακολουθώντας τις αρχές της επικοινωνικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας.

Ορισμένες εκ των αρμοδιοτήτων, που είχαν αναλάβει οι ΟΤΑ ήταν οι εξής:

- να ιδρύουν παιδικούς, βρεφικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, καθώς και νηπιαγωγεία, κέντρα αναψυχής για τους ηλικιωμένους, ορφανοτροφεία, ΚΑΠΗ και κέντρα υποστήριξης και αποκατάστασης ΑΜΕΑ,
- να εξασφαλίζουν στέγη και να δημιουργούν θέρετρα,
- να λειτουργούν πολιτιστικά και πνευματικά κέντρα, σχολές διδασκαλίας για μουσική, χορό και ζωγραφική και κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού,
- να προστατεύουν το φυσικό και το πολιτισμικό περιβάλλον (Φίλου, 2016),
- να μελετούν, να εποπτεύουν και να εκτελούν προγράμματα οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης,
- να κατασκευάζουν, να επισκευάζουν και να συντηρούν τα σχολικά κτήρια,
- να θέτουν σε λειτουργία πολιτιστικά κέντρα (βιβλιοθήκες, μουσεία, θέατρα κτλ.), να διατηρούν τα παραδοσιακά ή ιστορικά κτήρια καθώς και
- να διαχειρίζονται τα δημοτικά και κοινοτικά στάδια, γυμναστήρια και αθλητικά κέντρα (Καρούνη, 2016).

Μέσω της εφαρμογής του σχεδίου «Καλλικράτης» δόθηκε η δυνατότητα αποκέντρωσης των αρμοδιοτήτων προς την αυτοδιοίκηση και την αποκεντρωμένη διοίκηση, θέτοντας ως βασικό στόχο τον περιορισμό του κράτους στην άσκηση επιτελικών λειτουργιών. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η μεταφορά αρμοδιοτήτων συνδυάζονταν με την αντίστοιχη μεταφορά πόρων και ανθρώπινου δυναμικού, έτσι ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει με επιτυχία στα νέα και περισσότερα σύνθετα καθήκοντα που είχαν ανατεθεί στους ΟΤΑ.

Συνοπτικά, οι νέες αρμοδιότητες που αφορούσαν τους δήμους, όπως αυτές προσδιορίστηκαν από το πρόγραμμα «Καλλικράτης» αφορούσαν τα ακόλουθα (Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, 2012):

- τις εντοπισμένες πολεοδομικές εφαρμογές καθώς επίσης και η έκδοση οικοδομικών αδειών,
- τις ειδικές ρυθμίσεις που στόχευαν στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των

- πολιτών, καθώς επίσης και στην εύρυθμη λειτουργία των πόλεων,
- τον τομέα της κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας,
 - την έκδοση επαγγελματικών αδειών για πλήθος επαγγελματών,
 - τους τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της αλιείας,
 - την εκτέλεση έργων, καθώς επίσης και την διασφάλιση συγκοινωνιακών υποδομών,
 - την προστασία της δημόσιας υγείας, όπου συμπεριλαμβάνονταν και η μεταφορά ορισμένων αρμοδιοτήτων και δραστηριοτήτων που εκτελούνταν από τις ΔΥΠΕ και συγκεκριμένα από τις μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας,
 - την παιδεία, δίνοντας έμφαση στην δια βίου μάθηση, καθώς επίσης και στην ενίσχυση και βελτίωση των σχολικών υποδομών καθώς και
 - την οργάνωση, λειτουργία και εποπτεία των λαϊκών αγορών

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το πρόγραμμα «Καλλικράτης», λάμβανε υπόψη του την νησιωτικότητα ορισμένων δήμων, έτσι ώστε να μπορεί ο δημότης που κατοικεί και δραστηριοποιείται σε αυτούς, να έχει πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες που θεωρούνταν απαραίτητες, χωρίς να υπάρχει η ανάγκη μετακίνησης σε κάποιο άλλο νησί ή νησιά, είτε στην ηπειρωτική χώρα (Χρυσανθάκης,2015).

Περαιτέρω, σύμφωνα με τον «Καλλικράτη», προβλέπονταν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού να μπορούν να προβούν στη συγκρότηση Νομικών Προσώπων, με τον σκοπό αυτών να διαφέρει κατά περίπτωση. Για την ίδρυση των Νομικών αυτών προσώπων απαιτούνταν απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου και απόφαση του Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ή έκδοση σχετικού Προεδρικού Διατάγματος, από τον Υπουργό που ήταν αρμόδιος με το αντικείμενο του κάθε νομικού προσώπου, εφόσον επιλέγεται η μορφή του ιδρύματος. Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρείται και το γεγονός ότι οι Δήμοι ήδη μέχρι τότε, είχαν τη δυνατότητα, να ιδρύουν Δημοτικές και Διαδημοτικές Επιχειρήσεις, είτε ακόμη και μεικτές Επιχειρήσεις, όπου θα μπορούσαν να συμμετέχουν ιδιώτες, είτε με τη μορφή Αωνόμων Εταιρειών, είτε με τη μορφή Συνεταιρισμών, προκειμένου οι Οργανισμοί αυτοί να εξυπηρετούν κοινωφελείς πολιτιστικούς ή

επιχειρηματικούς σκοπούς. Προκειμένου να μπορεί να δημιουργηθεί μια Επιχείρηση αυτού του είδους, προβλεπόταν ότι θα πρέπει να υπάρχει απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου, όπως επίσης και κανονιστική πράξη του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Αποκέντρωσης.

Μια ακόμη πρόβλεψη του «Καλλικράτη» αφορούσε το ότι σε κάθε Δήμο μπορούσε να υπάρχει μια κοινωφελής επιχείρηση, μια δημοτική επιχείρηση ύδρευσης και αποχέτευσης, μια επιχείρηση ειδικού σκοπού, όπου αφορούσε είτε την λειτουργία ραδιοφωνικού είτε τηλεοπτικού σταθμού, ενώ προβλέπονταν και η δυνατότητα ίδρυσης μιας Ανώνυμης Εταιρείας, υπό την προϋπόθεση ότι υπήρχε σε ένα Δήμο, ο οποίος συνενώθηκε για να σχηματιστεί κάποιος νέος Δήμος. Έτσι, επιχειρήθηκε να υπάρξει καλύτερος έλεγχος των δημοτικών επιχειρήσεων, προκειμένου να εξοικονομηθούν πόροι προς όφελος των πολιτών (Ακριβοπούλου & Ανθόπουλος, 2015).

2.5. Χαρακτηριστικά της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης (local economic development - LED)

Η οικονομική ανάπτυξη δεν είναι αυτοσκοπός αλλά ένα σημαντικό μέσο με το οποίο οι άνθρωποι προσπαθούν να βελτιώσουν την ευημερία τους. Το καθήκον των επαγγελματιών οικονομικής ανάπτυξης είναι να βοηθήσουν να γίνει αυτό δυνατό. Αυτή η άποψη της ανάπτυξης έχει πολλές σημαντικές επιπτώσεις. Η οικονομική ανάπτυξη δεν είναι τόσο σημαντική όσο μπορεί να γίνει, για να είναι αναπτυξιακή, πρέπει να είναι χωρίς αποκλεισμούς, παρέχοντας υποστήριξη και ευκαιρίες για όσους είναι συνήθως περιθωριοποιημένοι, ιδίως γυναίκες, νέοι, αυτόχθονες, εθνοτικές μειονότητες και άτομα με αναπηρία (Σαντά, 2018).

Επίσης, πρέπει να είναι περιβαλλοντικά βιώσιμη, διασφαλίζοντας ότι οι μελλοντικές γενιές έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με αυτές που ζουν σήμερα και να προσαρμόζεται στις πολιτιστικές πολιτικές, που ενισχύουν την ικανότητα των ανθρώπων να αποδίδουν νόημα και σκοπό στη συμμετοχή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή της κοινότητάς τους. Οι ΟΤΑ είναι οι πιο κατάλληλοι οργανισμοί για να παρέχουν ηγεσία και συντονισμό της οικονομικής ανάπτυξης στις κοινότητές τους (Γεωργόπουλος, Καραγιάννης & Φουντούκης, 2016).

Οι ορισμοί ποικίλλουν, αλλά όλοι έχουν το κοινό στοιχείο, ότι τοπική οικονομική ανάπτυξη είναι συμμετοχική, βασίζεται σε συνεργασίες μεταξύ των τοπικών αρχών, του ιδιωτικού τομέα,

των άλλων φορέων του δημόσιου τομέα καθώς και της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό την προώθηση της τοπικής εμπορικής δραστηριότητας. Αυτό μπορεί να λάβει πολλές μορφές, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας, που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των περιθωριοποιημένων ομάδων, καθώς και των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων (MSME). Οι πρωτοβουλίες τοπικής οικονομικής ανάπτυξης είναι υπό την ηγεσία της κοινότητας και τοπικής ιδιοκτησίας. Οι τοπικές κυβερνήσεις παρέχουν ηγεσία και συντονισμό στον σχεδιασμό και την υλοποίηση πρωτοβουλιών, είτε απευθείας είτε μέσω ανάθεσης σε οργανισμούς που βασίζονται στην κοινότητα (Λεμπέσης, 2017).

Οι ΟΤΑ δημιουργούν κοινωνικό κεφάλαιο, συνδέοντας τις τοπικές κυβερνήσεις με τις κοινότητές τους με πολλούς τρόπους, δημιουργώντας καινοτόμες λύσεις στις τοπικές ανάγκες. Τα σχέδια τοπικής οικονομικής ανάπτυξης ενσωματώνουν προσπάθειες σε διάφορους τομείς, αναπτύσσοντας τόσο την επίσημη όσο και την ανεπίσημη οικονομία, με σκοπό την επίτευξη κοινοτικών στόχων, όπως θέσεις εργασίας καλύτερης ποιότητας, μειωμένη φτώχεια, περιβαλλοντική βιωσιμότητα και την ένταξη περιθωριοποιημένων ομάδων, ιδίως γυναικών, νέων, ατόμων με αναπηρία, και αυτόχθονες πληθυσμοί (Λώλη-Σαλτερή, 2019).

Οι πρωτοβουλίες για αυτό το σκοπό ποικίλλουν ευρέως, ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες και συνθήκες. Μπορούν να περιλαμβάνουν την ανάπτυξη υποδομών, την έρευνα και την καινοτομία, την κατάρτιση δεξιοτήτων, την προσέλκυση νέων επενδύσεων, τεχνικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε νέες και υπάρχουσες επιχειρήσεις, υποστηρικτικές πολιτικές προμηθειών και υποστήριξη για μάρκετινγκ. Η τοπική οικονομική ανάπτυξη είναι μια μακροπρόθεσμη διαδικασία, με στόχο την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, ανθεκτικών κοινοτήτων. Οι ασκούμενοι των ΟΤΑ αναγνωρίζουν ότι χρειάζεται χρόνος για την ανάπτυξη τοπικών ικανοτήτων και για τη συμπερίληψη περιθωριοποιημένων ομάδων. Χρησιμοποιούν επομένως μια μεγάλη ποικιλία δεικτών για τη μέτρηση της επιτυχίας (Τσουκαλά, 2017).

3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

3.1. Η έννοια της κοινωνικής προστασίας

Σύμφωνα με μια προσέγγιση που γίνεται από την Eurostat, η κοινωνική προστασία μπορεί να προσδιοριστεί ως το σύνολο των παρεμβάσεων που γίνονται είτε από δημόσιους, είτε από ιδιωτικούς φορείς και αποβλέπουν στην «ελάφρυνση του βάρους» των νοικοκυριών αλλά και των ατόμων, από ένα προσδιορισμένο σύνολο κινδύνων ή αναγκών, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχει μια ταυτόχρονη και αμοιβαία, αλλά ούτε και ατομική ρύθμιση (Eurofound,2014).

Αναφορικά με την κοινωνική πολιτική, η οποία αφορά ένα σύνολο από ρυθμίσεις και κοινωνικές παρεμβάσεις, μέσω των οποίων επιδιώκεται η παροχή αγαθών «δημόσιας ή κοινής ωφέλειας» και παρέχεται ασφάλεια σε αυτούς που δεν έχουν τη δυνατότητα να την αποκτήσουν από την αγορά (Κοντιάδης,2008). Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η κοινωνική πολιτική βρίσκει κύρια πεδία εφαρμογής στους τομείς της υγείας, της παιδείας, της απασχόλησης, της αναπαραγωγής και της κατοικίας, όπως επίσης και στην αντιμετώπιση των κινδύνων που αφορούν την κοινωνική συνοχή. Ωστόσο, η μορφή που λαμβάνει η κοινωνική πολιτική μεταβάλλεται, λαμβάνοντας υπόψη μια σειρά παραγόντων, όπως μπορεί να είναι οικονομικοί, πολιτικοί, αλλά και πολιτισμικοί, οι οποίοι διαφοροποιούνται μεταξύ των χωρών. Ανάλογα με την συμμετοχή του κράτους, της αγοράς, αλλά και της οικογένειας, αναπτύσσονται και διαφορετικά μοντέλα που αφορούν την κοινωνική προστασία (Νοικοκυράκης & Σαράφης,2018).

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στην έννοια του κράτους πρόνοιας, όπου πρόκειται για μια έννοια που έχει ευρύτερο περιεχόμενο και ουσιαστικά αποτελεί μια μορφή κρατικής δραστηριότητας, όπου το κράτος παρέχει σημαντικό μέρος από τους πόρους για κοινωνικούς σκοπούς, δίνοντας έμφαση στην μείωση των ανισοτήτων, καθώς επίσης και στην διασφάλιση ενός ελάχιστου επίπεδου διαβίωσης για το σύνολο του πληθυσμού. Το «κράτος πρόνοιας» έκανε την εμφάνισή του κατά την διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, ενώ κατά την μεταπολεμική περίοδο, η επικράτησή του αφορούσε την διεύρυνση της κοινωνικής λειτουργίας του κράτους στις αναπτυγμένες και καπιταλιστικές κοινωνίες (Πετμεζίδου,1992). Στα πλαίσια του «κράτους πρόνοιας» το κράτος καλύπτει τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες, τόσο σε ατομικό, όσο και σε

συλλογικό επίπεδο, με τον ρόλο που διαδραματίζει, να μην περιορίζεται μόνο στην διόρθωση των ανισοροπιών που προκαλεί η αγορά, αλλά να καλείται να καλύψει ανάγκες που παλαιότερα κάλυπτε η οικογένεια και η τοπική κοινότητα (Σακελλαρόπουλος, 1999).

Για την προσέγγιση της κοινωνικής πολιτικής και του «κράτους πρόνοιας», έχουν διαμορφωθεί διάφορες θεωρητικές αντιλήψεις, σύμφωνα με τις οποίες η οικονομική θεωρία προσδιορίζει και το «κράτος πρόνοιας». Ωστόσο, κοινό χαρακτηριστικό των προσεγγίσεων αυτών αποτελεί ότι το «κράτος πρόνοιας» ταυτίζεται με ένα σύστημα παροχών που θεωρείται γενικευμένο και λαμβάνει χρηματοδότηση από τις δημόσιες δαπάνες (Στασινοπούλου, 2000).

3.2. Δομές κοινωνικής προστασίας

Το υψηλό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 στην Ελλάδα, δεν οδήγησε σε σημαντική αύξηση της απασχόλησης, με μειωμένα ποσοστά φτώχειας (η κυβέρνηση δεν εισήγαγε ένα εγγυημένο πρόγραμμα ελάχιστου εισοδήματος για όλες τις ομάδες που κινδυνεύαν από τη φτώχεια) ή μια ορατή σύγκλιση μεταξύ περιφερειών / νομού. Οι κοινωνικές δαπάνες ως ποσοστό του ελληνικού ΑΕΠ έχουν αυξηθεί, ενώ οι δαπάνες για κοινωνική προστασία ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξήθηκαν από 21,2 το 1992 σε 27,2 το 2001, όταν οι δαπάνες για κοινωνική προστασία υπολογίζονται σε πρότυπα αγοραστικής δύναμης (PPS) στις χώρες της ΕΕ-15. Το 2001 το PPS στην Ελλάδα ήταν 3,971, ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ-15 ήταν 6.405,6. Οι δημόσιες δαπάνες για συντάξεις ήταν πάντοτε υψηλές. Στην πραγματικότητα, το 2004 η Ελλάδα πλήρωσε το υψηλότερο ποσοστό (51,3%) στην Ευρώπη (ο μέσος όρος ΕΕ-15 ήταν 46%) (Μπεσίλα-Βήκα, 2010). Οι οικογένειες και τα παιδιά έλαβαν μόνο το 6,9% του κοινωνικού προϋπολογισμού και οι άνεργοι έλαβαν 6,0% σε σύγκριση με την ΕΕ-15 που ήταν 8,0 και 6,2%, αντίστοιχα. Μετά τις πληρωμές κοινωνικής μεταφοράς στην Ελλάδα, το ποσοστό των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας μειώθηκε από 23 σε 20%, ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ-27 μετά τις μεταφορές μειώθηκε από 24 σε 15%. Το 2007 οι συνολικές δαπάνες για κοινωνική προστασία μειώθηκαν στο 22,64% του ΑΕΠ.

Στη διαδικασία μεταρρύθμισης των πολιτικών που αφορούν θέματα φύλου, άτομα με ειδικές ανάγκες, αποκέντρωση υπηρεσιών, απασχόληση, επαγγελματική κατάρτιση, περιφερειακή ανάπτυξη, πολιτικές υψίστης σημασίας για οικογένειες σε διαφορετικά στάδια του κύκλου ζωής

τους και για παιδιά, η Ελλάδα έχει υιοθετήσει εργαλεία πολιτικής της ΕΕ για διαβούλευση και λήψη αποφάσεων και έχει εφαρμόσει πολλά προγράμματα, συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ (Παμφίλη, 2016).

Ο νόμος «Καποδίστρια» - 2539/1997, ήταν η πιο σημαντική μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπου συγχώνευσε 457 δήμους και 5.318 διοικητικές κοινότητες σε ολόκληρη τη χώρα, σε 900 δήμους και 133 κοινότητες, αντίστοιχα. Πολυάριθμες κρατικές αρμοδιότητες μεταφέρθηκαν στους δήμους (οικογενειακά συμβουλευτικά κέντρα, κέντρα διακοπών για παιδιά, προσχολική και εξωσχολική περίθαλψη και κατ' οίκον φροντίδα για τους ηλικιωμένους) και οι τοπικές κοινότητες μπόρεσαν να συμμετάσχουν στον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής και τοπικής ανάπτυξης (Γεωργάκης, 2016).

Παρά τις ανεπάρκειες αυτών των υπηρεσιών ως αποτέλεσμα χρηματοδότησης και έλλειψης προσωπικού και εμπειρίας, οι πολίτες τις εμπιστεύτηκαν συντριπτικά λόγω της γεωγραφικής και κοινωνικής τους εγγύτητας (σε σύγκριση με τις κεντρικές δημόσιες υπηρεσίες) και υποστήριξαν τη μόνιμη λειτουργία και περαιτέρω ανάπτυξη τους. Ομοίως, η ίδρυση Γραφείων Δημόσιας Διοίκησης σε όλες τις τοπικές αρχές δεύτερης βαθμίδας έγινε θετικά αποδεκτή από τους Έλληνες πολίτες. Μια σημαντική εξέλιξη ήταν η ίδρυση διαφόρων παρατηρητηρίων και ειδικών επιτροπών που συστάθηκαν για τη συλλογή, τη σύνοψη και την τεκμηρίωση ενός ευρέος φάσματος «κοινωνικών» δεδομένων (Κοντιάδης, 2008).

Αν και αυτά τα δεδομένα δεν έχουν καμία προσοχή στην έκταση και το βάθος του υπό εξέταση κοινωνικού φαινομένου και στις υιοθετημένες διαδικασίες πολιτικής ή / και στα αποτελέσματά του, τα καθαρά αριθμητικά και στατιστικά δεδομένα διευκολύνουν μια βασική μελέτη αυτών των πολιτικών και του κοινωνικού φαινομένου. Η μεταρρύθμιση της κοινωνικής πρόνοιας περιελάμβανε ορισμένα προγράμματα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ και ενσωμάτωσε «καλές πρακτικές» για κοινωνική ένταξη σε ένα ευρύ φάσμα τομέων και στόχων (Σοφιανίδης, 2013). Αυτά είχαν αντίκτυπο στις οικογένειες και τα παιδιά συγκεκριμένων ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού (δηλ. τη βελτίωση της προσβασιμότητας του κοινού για τα άτομα με αναπηρία, το ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την εγκατάσταση των Ρομά 2002–2004, την τακτοποίηση όσων επαναπατρίστηκαν και τις πολιτικές παρακολούθησης του σχολείου για παιδιά πρώην κρατουμένων και παιδιά μεταναστών). Επιπλέον, καταβάλλονται σημαντικές προσπάθειες για τη μείωση του αναλφαριθμητισμού των ενηλίκων, μέσω κέντρων

εκπαίδευσης και σχολείων δεύτερης ευκαιρίας (Hlepas, 2003).

Ωστόσο, αυτές οι μεταρρυθμίσεις δεν ήταν αρκετά αποτελεσματικές, εξαιτίας της προκαθορισμένης σύντομης διάρκειας και της επακόλουθης διακοπής τους, της έλλειψης στενής αλληλεπίδρασης μεταξύ τους και της συνέργειας με άλλες κρίσιμες πολιτικές οικονομικής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας καθώς και της ασυμβατότητάς τους με τις διαδικασίες και τις δεξιότητες των υπαρχόντων οργανισμών και υπηρεσιών. Τα προγράμματα απομίμησης προωθούν πολιτικές «ένα μέγεθος για όλους» στην Ευρώπη, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στις υλικές ή συναισθηματικές ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων ή στον πολιτισμό μιας τοπικής κοινότητας και δεν προσαρμόζονται ανάλογα με τις συνθήκες διαβίωσης των παραληπτών. Για παράδειγμα, οι συμμετέχοντες σε πρόγραμμα επιδομάτων ανέργων επαναπατριζόμενων γυναικών αρνήθηκαν να συμμετάσχουν σε απρόσωπη συμβουλευτική, δηλώνοντας ότι ξέρουν πώς να μεγαλώσουν τα παιδιά τους και ότι αυτό που χρειάζονται είναι δουλειά και το χρειάζονται τώρα (Hahamis, Ples & Healy, 2005).

Επίσης, οι εξελίξεις στη νομοθεσία σε τομείς όπως η αποκέντρωση των υπηρεσιών για τους τοξικομανείς, η ανάδοχη φροντίδα και η μεταφορά δημόσιων υπηρεσιών στις τοπικές αρχές είναι σημαντικές, αλλά δεν συνοδεύτηκαν από ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στις δομές υπηρεσιών ή από προηγμένη κατάρτιση προσωπικού και από τη συμμετοχή νέων υπαλλήλων. Ενώ ορισμένοι θεσπίστηκαν μονομερώς, οι περισσότεροι από τους νέους νόμους πρέπει να ερμηνεύονται με επίσημες αποφάσεις ή έγγραφα που υπογράφονται από τους Υπουργούς των σχετικών Υπουργείων. Ορισμένες αποφάσεις καθυστέρησαν για μεγάλο χρονικό διάστημα λόγω σχετικών οικονομικών αποφάσεων που βρίσκονταν σε εκκρεμότητα και εξαιτίας συνδεδεμένων προγραμμάτων εν αναμονή εγκατάστασης ή λόγω της ανάγκης πρόσληψης νέων επαγγελματιών (Hlepas & Getimis, 2011).

Επιπλέον, καθυστερήσεις στην κατασκευή, επισκευή κτιρίων ή αρνητικές αντιδράσεις από κατοίκους της περιοχής λόγω της δημιουργίας κοινωνικής υπηρεσίας κοντά στα σπίτια τους, προκάλεσαν περαιτέρω καθυστερήσεις στην εφαρμογή ή μείωσαν τα αποτελέσματά τους (από την αρχή, η προβλεπόμενη διάρκεια των προγραμμάτων ήταν μικρότερη από την ανάγκη για την αποτελεσματική τους εγκατάσταση). Στην περίπτωση του Εθνικού Συστήματος Υγείας, η ανεπάρκεια στην πρωτοβάθμια περίθαλψη και η αναποτελεσματική λειτουργία της νοσοκομειακής περίθαλψης έχουν επηρεάσει σημαντικά τις οικογένειες (Anagnostou, 2016).

Τριάντα χρόνια μετά την ίδρυση του Εθνικού Συστήματος Υγείας και παρά τις συνεχείς προσπάθειες βελτίωσης των διατάξεών του, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές γεωγραφικές ανισότητες όσον αφορά στην ποιότητα και στην υποδομή της ιατρικής περίθαλψης. Η ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας ιατρικής και ψυχικής φροντίδας στις αστικές περιοχές έχει καθυστερήσει, ενώ τόσο η πρωτοβάθμια όσο και η δευτεροβάθμια περίθαλψη σε περιφερειακές περιοχές είναι περιορισμένη. Ο ιδιωτικός τομέας επεκτείνεται ιδιαίτερα στον τομέα της μητρότητας - γυναικολογική, καρδιακή και ψυχιατρική (Chondroleou et al., 2005).

Η πιο πρόσφατη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, η οποία είχε σημαντική επίδραση στις οικογένειες και τα παιδιά, επικεντρώνεται στη μείωση του μεγάλου αριθμού οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, στην αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, στη ρύθμιση των συντάξεων και στη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, ιδίως υπό το φως των αυξανόμενων οικονομικών αναγκών ως αποτέλεσμα της δημογραφικής γήρανσης, του συστήματος υγείας και των δημόσιων οικονομικών (Getimis & Hlepas, 2010).

Αν και η μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο μαζικών απεργιών και διαδηλώσεων εργαζομένων και συνταξιούχων, δεν περιελάμβανε πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στη διασφάλιση ενός «δικτύου ασφαλείας» για όλες τις μειονεκτούσες ομάδες. Ενώ πολλές πρωτοβουλίες είχαν ως στόχο τη μείωση του πελατειακού χαρακτήρα, αυτό το φαινόμενο δεν έχει επηρεαστεί. Η ελληνική κοινωνική ευημερία, και η ελληνική κοινωνία εν γένει, είναι θύμα εκτεταμένου πελατειακού χαρακτήρα (Καραντζή, 2017). Ο οποίος επηρεάζει όλα τα μέρη της ελληνικής ζωής και μεταξύ άλλων είναι ένας τρόπος εκπαίδευσης, απασχόλησης (κυρίως μόνιμα) και εισαγωγής για συγκεκριμένη ιατρική περίθαλψη καθώς και αποδοχής στην τοπική κοινότητα. Ως αναπόσπαστο μέρος του πολιτικού και οικονομικού συστήματος, εμποδίζει τη σε βάθος μεταρρύθμιση της ευημερίας και την υιοθέτηση καθολικών, ολιστικών πολιτικών για οικογένειες και παιδιά (Kyvelou, Marava & Kokkoni, 2011).

3.3. Η κοινωνική προστασία στους ΟΤΑ

Η κοινωνική πολιτική των ΟΤΑ στο ελληνικό σύστημα κοινωνικής προστασίας δεν ξεφεύγει του κεντρικού παραδείγματος. Σταδιακά αλλά με γρήγορο ρυθμό, οι ΟΤΑ αποκτούν όλο και περισσότερες αρμοδιότητες, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από το νέο κανονιστικό πλαίσιο από το οποίο ρυθμίζεται η λειτουργία των μονάδων στην Ελλάδα (μεταρρύθμιση Καλλικράτης, ν.3852/10). Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης υπογραμμίζουν με έμφαση το παράδοξο της κοινωνικής πολιτικής, και η κατεύθυνση και προτεραιότητα των ΟΤΑ αναπροσαρμόζεται σε ένα νέο περιβάλλον, με υψηλή ανεργία και ανάδυση νέων κοινωνικών προβλημάτων στο εσωτερικό των πόλεων (περιορισμός των δαπανών κατά τις περιόδους που τα κοινωνικά προβλήματα αυξάνονται και οι ανάγκες για παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας διευρύνονται) (Φίλου, 2016).

Τα κεντρικά του χαρακτηριστικά σε τοπικό επίπεδο είναι μάλλον αναμενόμενα, καθώς καταγράφονται τα αδύναμα σημεία του και σε τοπικό επίπεδο, όπου επιβεβαιώνεται σε πληθώρα εκφάνσεως και ο υπολειμματικός του χαρακτήρας. Αυτή την χρονική περίοδο, οι αδυναμίες που υπήρχαν είτε διατηρούνται είτε επιδεινώνονται. Με την εφαρμογή πολιτικών αusterής λιτότητας συνεπάγεται και ο περιορισμός των δαπανών για τις πολιτικές κοινωνικής προστασίας. Παρόλο που ως ποσοστό του ΑΕΠ οι δαπάνες για κοινωνική προστασία αυξάνονται και αγγίζουν τον μέσο όρο των χωρών της ΕΕ, οι πιέσεις στις δαπάνες των μηχανισμών κοινωνικής προστασίας είναι καθολικές. Αντιστοίχως, οι πόροι των ΟΤΑ υφίστανται τις συνέπειες των περιοριστικών πολιτικών και αναγκάζονται να προσαρμόσουν τις δαπάνες τους αναλόγως. Ειδικά στην περίπτωση της Ελλάδας, οι πόροι είναι πλήρως εξαρτώμενοι του κράτους και των κεντρικών μηχανισμών (Καρούνη, 2016).

Στα πλαίσια αυτών των δεδομένων, οι ΟΤΑ σχεδιάζουν την πολιτική τους και αριθμούν τις προτεραιότητες τους. Όπως έχει προαναφερθεί, οι δήμοι απολαμβάνουν σχετική αυτονομία σε τοπικές παρεμβάσεις, ωστόσο διαπιστώνεται μια διπλή πίεση σε αυτήν την κατάσταση. Από τη μία πλευρά είναι ο περιορισμός των διαθέσιμων πόρων και κατά συνέπεια μειώνεται και το φάσμα των παρεμβάσεων, ενώ από την άλλη οι ανάγκες αυξάνουν και οι υφιστάμενες δομές και υπηρεσίες δεν επαρκούν για να καλύψουν τη ζήτηση. Η δεύτερη πλευρά πιέσεων μεταφράζεται ως αυξημένη πίεση στις δομές κοινωνικής προστασίας, η συμμετοχή των οποίων, στο σύνολο

των δαπανών, υποβαθμίζεται σημαντικά (Γεωργακοπούλου, 2018).

Το 4,51% των ετήσιων δαπανών του 2015, υπολείπεται κατά πολύ του 7% που βρισκόταν μια δεκαετία πίσω ενώ την ίδια περίοδο διευρύνονται οι αρμοδιότητες της αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Πιο συγκεκριμένα, οι διευθετήσεις τοπικού χαρακτήρα και δομές που αντιμετωπίζουν κοινωνικά προβλήματα, στερούνται πόρων και συνεπώς δυνατότητα ανάπτυξης, ενώ παράλληλα εμφανίζεται η απαγορευτική δυνατότητα ανάπτυξης νέων θεσμών κοινωνικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο (Γάκη, 2016). Οι δαπάνες που προκύπτουν, αποκτούν έναν ανελαστικό χαρακτήρα ως προς τα πεδία εξόδων, και αφορούν πλέον μόνο στα λειτουργικά έξοδα. Σε αυτό το περιβάλλον που διαμορφώνεται για τους ΟΤΑ, με περιορισμένες πλέον πολιτικές, ορισμένοι ενισχύουν την παρουσία τους ενώ άλλοι υποχωρούν, παράλληλα διαφοροποιείται η βαρύτητά τους ως προς τις διαθέσιμες δαπάνες. Σε μια σχετική σύγκριση με τα μεγέθη προ δεκαετίας, αποδίδεται μια σαφής εικόνα για την κατανομή των δαπανών και της σχετικής ιεράρχησης των προτεραιοτήτων. Η “μερίδα του λέοντος” αφορά στις επιχορηγήσεις των οργανισμών που σχετίζονται με τους ΟΤΑ, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι κατά κύριο λόγο με την υποστήριξη υφιστάμενων δομών. Η κατανομή των πόρων, επιβεβαιώνει τη γενική αδυναμία προώθησης νέων παρεμβάσεων και νέων σχεδιασμών καθώς και την ανάπτυξη νέων δομών και υπηρεσιών, όπως και τον περιορισμό της προσπάθειας συντήρησης της δεδομένης παρουσίας τους (Μπαχτσεβάνη, 2017).

3.4. Η έννοια του πολιτισμού

Είναι γεγονός ότι κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών σε διεθνές επίπεδο οι ανάγκες που αφορούν τον πολιτισμό αυξάνονται διαρκώς, με αποτέλεσμα να είναι αναγκαίο να διοχετεύονται σημαντικοί πόροι προς την κατεύθυνση αυτή. Ταυτόχρονα, για την κάλυψη των πολιτιστικών αναγκών απαιτείται η συνεργασία εξειδικευμένων επαγγελματιών, ενώ χαρακτηριστικό της εποχής αποτελεί η ύπαρξη σημαντικών ευκαιριών για αξιόλογη πολιτιστική δημιουργία. Στα πλαίσια των συνθηκών αυτών, διαμορφώθηκε η έννοια της πολιτιστικής πολιτικής, η οποία μπορεί να προσδιοριστεί ως ένα σύστημα σκοπών, φορέων και μέσων, τα οποία και συνδυάζονται, έτσι ώστε να επιτευχθεί γνώση, ενίσχυση αλλά και διάδοση του πολιτιστικού φαινομένου μιας κοινότητας, για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο (Αθανασοπούλου

κ.α.,2002).

Οι σημαντικότεροι σκοποί που καλείται να υπηρετήσει η πολιτιστική πολιτική είναι οι ακόλουθοι (Μπιτσάνη,2002):

- η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, και της πολιτιστικής ταυτότητας,
- η ενίσχυση και προώθηση της καλλιτεχνικής και πνευματικής δημιουργίας,
- η προώθηση της πολιτιστικής επικοινωνίας μεταξύ των λαών καθώς και
- η συμμετοχή στην απόλαυση του πολιτισμού και η δημιουργία πολιτιστικών αγαθών

Προκειμένου να μπορέσει να υλοποιηθεί η πολιτιστική πολιτική, θα πρέπει να υπάρξει η κατάλληλη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, αλλά και μεταξύ των καλλιτεχνών και των πολιτών. Προϋπόθεση συνιστά η ύπαρξη προγραμματισμού, ο οποίος θα πρέπει να στηρίζεται στην αξιοποίηση πολιτιστικών προτύπων, τα οποία προκύπτουν μέσω της διερεύνησης των απόψεων των πολιτών, στην ύπαρξη της κατάλληλης πολιτιστικής υποδομής, όπως επίσης και στην αξιοποίηση των πλέον κατάλληλων μέσων επικοινωνίας. Ακόμη, ο προγραμματισμός αυτός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την πολιτιστική κληρονομιά της κάθε περιοχής, όπως επίσης και τους πόρους του φυσικού περιβάλλοντος (Ζαχαροπούλου,2009).

3.5. Πολιτισμός και ΟΤΑ

Στην ελληνική πραγματικότητα, ο πολιτισμός συνδέθηκε με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μέσω του θεσμικού πλαισίου που προβλέπονταν από το πρόγραμμα «Καποδίστριας» - 3852/2010. Όπως προβλέπονταν από τον νέο Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006), αλλά και από το άρθρο 94 του Ν. 3852/2010, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης απέκτησαν μια σειρά από νέες πολιτιστικές αρμοδιότητες, οι οποίες σχετίζονταν με την ίδρυση κάθε είδους πολιτιστικού οργανισμού, όπως για παράδειγμα ήταν τα πνευματικά κέντρα, τα μουσεία, τα ωδεία, οι βιβλιοθήκες, τα θέατρα, οι κινηματογράφοι, τα φεστιβάλ κτλ, όπως επίσης και με την ενθάρρυνση και περαιτέρω ενίσχυση διεθνών πολιτιστικών συνεργασιών. Ακόμη, με το συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο προβλέπονταν η ανάπτυξη του πολιτιστικού και οικολογικού τουρισμού, όπως και η προώθηση των νέων καλλιτεχνών, η

ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών και μνημείων που βρίσκονταν στις διάφορες περιοχές ευθύνης των ΟΤΑ (Γεωργίου,2013).

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), γνωρίζοντας τις ανάγκες τους και έχοντας συγκεκριμένους διαθέσιμους πόρους, επιδιώκουν να σχεδιάσουν μια πολιτιστική πολιτική, η οποία θέτει τους ακόλουθους στόχους (Παμφίλη,2016):

- την πρόσβαση όλων των πολιτών,
- την συμμετοχικότητα των πολιτών στην πολιτιστική ζωή,
- την ενίσχυση της τοπικής καλλιτεχνικής δημιουργίας,
- την προβολή της ιδιαίτερης πολιτιστικής ταυτότητας,
- την προώθηση της πολιτιστικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης καθώς και
- την βιώσιμη αναβάθμιση του πολιτιστικού επιπέδου.

Ουσιαστικά, μέσω του θεσμικού πλαισίου που διαμορφώθηκε, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορούν να συμμετέχουν σε πολιτιστικές δραστηριότητες και προγράμματα που αναλαμβάνουν δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, καθώς επίσης και τα νομικά πρόσωπα. Ακόμη, μπορούν να αποτελούν παραγωγοί στην διαδικασία του πολιτισμού και των πολιτιστικών αγαθών ή μπορεί να λειτουργούν ως φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης της πολιτιστικής πολιτικής (Σοφινίδη,2013).

4. ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

4.1. Υφιστάμενη κατάσταση-θεσμικό πλαίσιο

Οι υπηρεσίες για την κοινωνική πολιτική μπορούν να συγκροτηθούν από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως εξής :

1. είτε μέσω σύστασης από τους ΟΤΑ κοινωνικής υπηρεσίας, τροποποιώντας τον εσωτερικό κανονισμό υπηρεσιών, ακολουθώντας τη διάταξη 1188/1981 του νόμου, στην οποία αναπτύσσονται οι δραστηριότητες, τις οποίες δεν καλύπτουν τα νομικά πρόσωπα ειδικών σκοπών. Στην περίπτωση αυτή η ειδική επιχορήγηση δεν είναι δυνατή. Η κάλυψη των εξόδων της υπηρεσίας γίνεται μέσω των γενικών εσόδων των ΟΤΑ (Σαντά, 2018),
2. είτε μέσω σύστασης από ένα αυτοτελές νομικό πρόσωπο με τους ίδιους σκοπούς, οι μορφές του οποίου μπορεί να είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ, η πιο συνήθης μορφή) ή Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) που περιλαμβάνει τις δημοτικές επιχειρήσεις ή τις αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρίες συμπεριλαμβανομένων άλλων νομικών προσώπων τα οποία υπάγονται στο υπουργείο Υγείας (Γεωργόπουλος, Καραγιάννης & Φουντούκης, 2016).

Η κάθε προαναφερθείσα μορφή για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής, έχει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους οποίους χρειάζονται. Αυτοί οι οποίοι ανήκουν στα ΝΠΔΔ ακολουθούν μια λειτουργία βασισμένη στους κανόνες του δημόσιου λογιστικού και υπάρχει περιορισμός σχετικά με την πρόσληψη. Επιπλέον, οι αναθέσεις έργων ή μελετών στην περίπτωση αυτή παίρνουν περισσότερο χρόνο και η γραφειοκρατία είναι σημαντική (Κυργιαφίνη, 2020). Όσο αναφορά τις επιχειρήσεις, υπάρχει μια πιο μεγάλη ευελιξία όμως για τη σύστασή τους πρέπει να υπάρξουν πόροι. Στην κοινωνική πολιτική αυτό είναι δύσκολο καθώς δεν υπάρχει προσφορά για άμεσες οικονομικές αποδόσεις. Τα ΝΠΙΔ, όπως είναι μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρία, έχουν το πλεονέκτημα της ευέλικτης δομής και δεν έχουν δέσμευση ως προς το προσωπικό που απασχολούν. Εάν περισσότεροι από έναν ΟΤΑ πάρουν την

απόφαση δραστηριοποίησης στον τομέα της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, έχουν τη δυνατότητα να συστήνουν μια διαδημοτική επιχείρηση (Λεμπέσης, 2017).

Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων είναι αρμοδιότητα του κάθε Δήμου και της κάθε Κοινότητας, σύμφωνα το άρθρο 102 του συντάγματος, και θα πρέπει να μεριμνούν για την προαγωγή των κοινωνικοοικονομικών συμφερόντων καθώς και για την ανάδειξη των πολιτιστικών ή πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων τους. Επιπλέον αρμοδιότητες των ΟΤΑ αναγράφονται στον Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα του 1980 (Λώλη-Σαλτερή, 2019).

Μέχρι το 2006 οι αρμοδιότητες των ΟΤΑ ήταν μοιρασμένες σε διάφορους νόμους και διατάγματα, όμως με το άρθρο 75, του Νόμου 3463/2006 για πρώτη φορά ορίζονται όλες οι αρμοδιότητες τους, ενώ το 2010 με το Νόμο 3852, σχέδιο «Καλλικράτης» και το άρθρο 94, προστίθενται επιπλέον αρμοδιότητες στους ΟΤΑ. Έτσι, με το σύστημα των διαφορετικών αρμοδιοτήτων, διαχωρίζονται οι αρμοδιότητες τους, στις υποχρεωτικές και σε αυτές που ανήκουν στην ευχέρεια του ΟΤΑ (Τσουκαλά, 2017).

4.2. Λόγοι παραχώρησης αρμοδιοτήτων

Η κοινωνική πολιτική σήμερα ορίζεται από αρκετούς κοινωνικούς παράγοντες και διεργασίες. Οι φυσικές καταστροφές, οι πόλεμοι, οι ανάγκες που προκαλούνται από τον σύγχρονο τρόπο ζωής στα αστικά κέντρα και η ανάπτυξη του καπιταλιστικού τρόπου ζωής συμπεριλαμβάνονται σε αυτούς τους παράγοντες. Τα τοπικά σχήματα κοινωνικής προστασίας εντάσσονται λοιπόν σε ένα πλαίσιο σχετικό με την αναδιάταξη των συστημάτων, χωρίς όμως αυτό να συνεπάγεται μια ίδια μορφή ή ένταση (Παμφίλη, 2016). Η εμπλοκή στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής διευρύνεται από την αυτοδιοίκηση, χωρίς να υπάρχει επιρροή στα κεντρικά χαρακτηριστικά της και η ανάθεση ρόλων σε κάθε αυτοδιοικητικό θεσμό ποικίλει. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι η συμμετοχή της αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο κοινωνικής προστασίας να στηρίζεται σε δύο πτυχές. Η πρώτη αναφέρεται στις κεντρικά σχεδιασμένες πολιτικές και στην αυτοδιοίκηση που τις διανέμει στους δικαιούχους. Με τον τρόπο αυτό υπάρχει η ανάπτυξη τοπικών μηχανισμών απόδοσης υπηρεσιών και η ευθύνη βρίσκεται στα χέρια της τοπικής αυτοδιοίκησης (Γεωργάκης, 2016).

Η εμπλοκή όμως είναι περιορισμένη καθώς η τοπική αυτοδιοίκηση ασχολείται με τα διαχειριστικά θέματα, μέσα σε ένα πλαίσιο που έχει τεθεί από το κράτος και δεν υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση σε τοπικό επίπεδο. Οι θεσμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι ένα οργανικό τμήμα ενός συστήματος που έχει να κάνει με την κοινωνική προστασία. Η δεύτερη πτυχή είναι σχετική με την κάθε είδους παρέμβαση. Στην περίπτωση αυτή, λαμβάνουν μέρος οι αυτοδιοικητικοί φορείς που αποτελούν ευρύτερα σχήματα σχεδιασμού και υλοποίησης παρεμβάσεων. Εδώ υπάρχουν διαφοροποιήσεις και διαφορετικές μορφές, τόσο σε βαθμό χωρικής διάστασης, όσο και στον τομέα παρέμβασης (Κοντιάδης, 2008). Κάθε παρέμβαση η οποία είναι χωρική, έχει μια ευρεία έκταση όσο αναφορά τις υπηρεσίες, όπως είναι η φροντίδα και η απασχόληση. Υπάγεται λοιπόν, στις ενεργητικές πολιτικές κοινωνικής προστασίας, πράγμα που θα πει ότι η πρόσβαση σε παροχές και υπηρεσίες εξαρτάται από αυτή. Παράλληλα υπάρχει υλοποίηση συνεργατικών σχημάτων και διάφορων φορέων που ασχολούνται με την ανάληψη διακυβέρνησης της κοινωνικής πολιτικής σε ένα τοπικό επίπεδο (Σοφιανίδης, 2013). Οι αυτοδιοικητικοί θεσμοί συμμετέχουν στα σχήματα αυτά, χωρίς αυτό να κρίνεται πάντα αναγκαία, και παρέχουν υφιστάμενες υποδομές και θεσμικές εκφράσεις των τοπικών κοινοτήτων. Επίσης, μπορεί να υπάρξει διασφάλιση του δημόσιου ελέγχου και της λογοδοσίας σχετικά με τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων. Με τον τρόπο αυτό υπάρχει ενίσχυση της διακυβέρνησης της κοινωνικής πολιτικής. Η πτυχή αυτή είναι ανεξάρτητη από τον έλεγχο του κράτους και κάθε περίπτωση είναι διαφορετική με τη συμμετοχή των αυτοδιοικητικών θεσμών να διαφέρει (Φίλου, 2016).

Η αντιμετώπιση των αναγκών οι οποίες προ δεκαπενταετίας αποτελούσαν κομμάτι του περιθωρίου, γίνεται πλέον δυναμική από τους δήμους. Τα έξοδα σήμερα σχετικά με αυτά του 2005 έχουν πενταπλάσια σχεδόν αξία, γεγονός που υπογραμμίζει το βάθος του προβλήματος. Οι υπηρεσίες κοινωνικής πολιτικής προσφέρονται στις περισσότερες περιπτώσεις χωρίς να υπάρχει έλεγχος των μέσων διαβίωσης και ταυτόχρονα οι πόροι αυτοί και οι δομές δεν έχουν την κατάλληλη υποστήριξη ούτε τις δράσεις που θα έπρεπε να τους συνοδεύουν (Καρούνη, 2016). Παρατηρήθηκε μια ενίσχυση στο κομμάτι των συσσιτίων, γεγονός που δίνει έμφαση στο βάθος των κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης αλλά και στις περιοριστικές πολιτικές καθώς και την αποτυχία των ήδη υπαρχόντων μηχανισμών κοινωνικής προστασίας να έρθουν αντιμέτωποι με το σχετικό κοινωνικό κόστος. Η πρόσβαση στα συσσίτια είναι ανοιχτή, όμως

αυτή σε άλλες υπηρεσίες κοινωνικής πολιτικής εξαρτάται από τα μέσα διαβίωσης των χρηστών (Γεωργακοπούλου, 2018).

Για παράδειγμα, σχετικά με τις παιδικές κατασκηνώσεις τα κριτήρια πρόσβασης είναι διαφορετικά από δήμο σε δήμο και η διαδικασία δεν είναι ενιαία. Όσο μεγαλύτεροι είναι οι πόροι τόσο πιο ενεργή είναι και η παρέμβαση των ΟΤΑ σχετικά με τη φροντίδα των παιδιών, ειδικά σε περιόδους όπου τα σχολεία είναι εκτός λειτουργίας (διακοπές, αγίες κτλ.). Οι άποροι δημότες έχουν το δικαίωμα σε ένα εφάπαξ επίδομα, ως μια έκτακτη υποστήριξη. Σύμφωνα με μια έρευνα στην αρχή της δεκαετίας του 2000, οι δαπάνες αντιστοιχούν σε σχετικά επιδόματα τα οποία παρέχονταν από τους δήμους, χωρίς όμως να τηρούνται αυστηρές τυπικές διαδικασίες (Μπαχτσεβάνη, 2017). Ο στόχος των δαπανών αυτών ήταν η κάλυψη έκτακτων αναγκών ή περιπτώσεων δημοτών οι οποίες δεν είχαν καμία κάλυψη από κάποια άλλη υπηρεσία. Με την πάροδο των χρόνων, αυτές οι μη τυπικές δαπάνες μειώθηκαν και αντικαταστάθηκαν από το «επίδομα ένδειας» που έφτανε μέχρι τα 600 ευρώ ως εφάπαξ ενίσχυση για άτομα χωρίς τους αναγκαίους για διαβίωση πόρους. Η εφάπαξ χορήγηση των πόρων αυτών από τους ΟΤΑ δεν έχουν καμία σύνδεση με κάποια άλλη πολιτική. Οι δαπάνες οι οποίες σχετίζονται με την πρώτη από τις προαναφερθείσες πτυχές, υφίστανται πίεση και αποπροσανατολισμό σε μεγάλο βαθμό (Σαντά, 2018). Έχουν μία συμβολή στον τρόπο διαμόρφωσης του καινούριου προτύπου κοινωνικής προστασίας μέσω της αναφοράς στους αυτοδιοικητικούς θεσμούς. Η δεύτερη πτυχή η οποία θα μελετηθεί εδώ, συμπληρώνει την κοινωνική πολιτική των ΟΤΑ. Η πτυχή αυτή υποστήριξης της κοινωνικής πολιτικής αναφέρεται στα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται και σε διαφορετικούς πόρους οι οποίοι προέρχονται από την ΕΕ, έτσι ένα βασικό κομμάτι το οποίο ανήκει στην τοπική κοινωνική πολιτική, βρίσκει υποστήριξη από πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων. Οι πόροι αυτοί κατευθύνονται προς οργανισμούς, οι οποίοι έχουν μια οργανική σχέση με τους δήμους και όχι απευθείας σε αυτούς. Υπάρχει δηλαδή, μια επιχείρηση που σκοπεύει στην αντιστάθμιση των πόρων που βασίζονται κυρίως στις χρηματοδοτήσεις αυτού του τύπου (Κυργιαφίνη, 2020).

4.3. Περαιτέρω παραχωρήσεις και προγράμματα

Την ώρα που η κοινωνική πολιτική υποχωρεί από την χρηματοδότηση των ΟΤΑ, τη θέση της παίρνουν χρηματοδοτήσεις άλλων παρεμβάσεων, τοπικού επιπέδου. Η πολιτική η οποία υποστηρίζεται στοχεύει στο να διασφαλίσει τη λειτουργία του δικτύου φροντίδας τοπικά, με έμφαση στα παιδιά και τους ηλικιωμένους. Οι πόροι αντικαθίστανται σε τοπικό επίπεδο καθώς το ήδη υπάρχον σύστημα έχει χάσει την ισχύ του λόγω των περιοριστικών μέτρων. Παράλληλα υπάρχουν μέτρα τα οποία έχουν ως βασικό στόχο τις άμεσες βιοτικές ανάγκες και στοχεύουν στην παροχή ειδών πρώτης ανάγκης. Επιπλέον, κάποια προγράμματα συμβάλλουν στην ευκολότερη εύρεση εργασίας ώστε να τονώσουν την οικονομία και να βοηθήσουν αυτούς που έχουν ανάγκη (Λεμπέσης, 2017).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Προϋπολογισμός συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων κοινωνικής προστασίας

Πρόγραμμα	συνολικός προϋπολογισμός	περίοδος
Εναρμόνιση Επαγγελματικής και Οικογενειακής ζωής	657,426,871	2010-2015
Δομές Φτώχειας	48,950,000	2013-2015
ΤΕΒΑ	135,000,000	2015-2016*
Στέγαση και Επανεναξή	9,250,000	2014-2015
Ελάχιστο Κοινωνικό Εισόδημα	20,000,000	2013
ΤΟΠΣΑ/ΤΟΠΕΚΟ	140,000,000	2012-2015
Δομές καταπολέμησης της βίας κατά γυναικών	16,830,000	2014-2015
γενικό σύνολο	1,027,456,871	

Ο πίνακας 1, απεικονίζει ορισμένα προγράμματα, τα περισσότερα από τα οποία έχουν παραταθεί μέχρι και το 2020 από το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης. Το πιο αξιοσημείωτο είναι το πρόγραμμα «Εναρμόνισης Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής», καθώς ο προϋπολογισμός του οποίου είναι αισθητά πιο μεγάλος, από ότι για τα υπόλοιπα

προγράμματα, αντιπροσωπεύει περίπου το 65% του συνολικού προϋπολογισμού και έχει να κάνει με το πεδίο φροντίδας των ανηλίκων και των ηλικιωμένων (Λώλη-Σαλτερή, 2019). Το συγκεκριμένο πρόγραμμα ήταν, ο πυρήνας της τοπικής κοινωνικής πολιτικής από τη δεκαετία του 1980 αλλά απέκτησε μεγαλύτερη ισχύ μετά τη νέα χιλιετία, όπου μέχρι να ολοκληρωθεί υποστηρίζει πάνω από 2.000 δομές πανελλαδικά και είναι το μεγαλύτερο κομμάτι χρηματοδότησης των ΟΤΑ. Οι πόροι που δόθηκαν για το πρόγραμμα αυτό, δείχνουν την ανικανότητα των ΟΤΑ να υποστηρίξουν οποιαδήποτε λειτουργία δομής η οποία να καλύπτει τις ανάγκες της τοπικής κοινότητας και παράλληλα αναδεικνύουν, το πόσο οι ΟΤΑ εξαρτώνται από τις χρηματοδοτήσεις της Κοινότητας (Τσουκαλά, 2017).

Παράλληλα, με διαφορετικούς προϋπολογισμούς, οι οποίοι είναι αισθητά μικρότεροι, υπάρχουν προγράμματα τα οποία αφορούν την έλλειψη βασικών αγαθών και την παροχή ειδών πρώτης ανάγκης σε τοπικό επίπεδο. Το πρόγραμμα «Δομές κατά της Φτώχειας», είναι ένα πρόγραμμα το οποίο βασίζεται σε ένα πολυπαραγοντικό σχήμα παροχής υπηρεσιών, καθώς οι φορείς οι οποίοι λαμβάνουν μέρος είναι πολλοί και διαφορετικοί, κάποιοι εξ αυτών ανήκουν στην αυτοδιοίκηση. Οι δομές αυτές και η λειτουργία τους είναι το σήμα κατατεθέν μιας μαζικής εφαρμογής σε τοπικό επίπεδο για την παρέμβαση κατά της φτώχειας. Οι υπηρεσίες οι οποίες παρέχονται, έχουν να κάνουν κυρίως με την αντιμετώπιση της έλλειψης πόρων των νοικοκυριών ως προς τις πρώτες ανάγκες (Μπεσίλα-Βήκα, 2010).

Το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους (ΤΕΒΑ), είναι μία δομή ανεξάρτητη από τα προγράμματα που αναφέρθηκαν προηγουμένως και προσφέρει την παροχή πρόσβασης σε μέσα πρώτης ανάγκης, ύστερα από έλεγχο των μέσων διαβίωσης των νοικοκυριών. Όπως και το πρόγραμμα «Δομές κατά της Φτώχειας» και το ΤΕΒΑ είναι ένα πολυπαραγοντικό πρόγραμμα και βασίζεται στην σύμπραξη φορέων όπως είναι οι ΟΤΑ. Προσφέρει βασικές υλικές υποστηρίξεις σε ένα συγκεκριμένο αριθμό ατόμων τοπικά και είναι ένα πρόγραμμα το οποίο λειτουργεί παράλληλα με αυτά τα οποία αναλύθηκαν παραπάνω, με βασικό του στόχο να παρέχει επισιτιστική βοήθεια σε άτομα και νοικοκυριά που βρίσκονται σε ανάγκη (Παμφίλη, 2016).

Στο πλαίσιο αυτό υπάρχουν και άλλα προγράμματα τα οποία εφαρμόζονται από την πλευρά των ΟΤΑ, τα πιο σημαντικά είναι δύο. Το πρώτο έχει ως βασικό στόχο να συνδυάσει την

εξασφάλιση στέγης με τις ενεργητικές πολιτικές για την απασχόληση, με τον προϋπολογισμό για την παρέμβαση αυτή, να αποτελεί περίπου το μισό του συνολικού προϋπολογισμού στην Αθήνα, γεγονός το οποίο επισημαίνει το μεγάλο πρόβλημα στέγασης που υπάρχει στην πρωτεύουσα. Και το δεύτερο, έχει ως στόχο να αξιολογήσει την εφαρμογή ενός ελάχιστου εισοδήματος και λαμβάνει χώρα σε συγκεκριμένους δήμους στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα αυτό είναι πιλοτικό και στοχεύει στην καλύτερη ένταξη των άπορων στις τοπικές κοινωνίες (Γεωργάκης, 2016).

Επιπλέον, δημιουργήθηκαν δύο προγράμματα για τα θέματα της απασχόλησης και της αντιμετώπισης της ανεργίας, το «Τοπικά Σχέδια Δράσης για την Απασχόληση (ΤΟΠΣΑ)» και το «Τοπικές Δράσεις Κοινωνικής Ένταξης για Ευάλωτες Ομάδες (ΤΟΠΕΚΟ)», τα οποία αποτελούν κομμάτι της ενεργητικής πολιτικής περί απασχόλησης και καταπολέμησης της ανεργίας, διότι έχουν ως κύριο στόχο να εμπλέξουν τους φορείς και τις οργανώσεις που κινούνται σε τοπικό επίπεδο, ώστε να τονώσουν την απασχόληση. Κάθε ΟΤΑ συμμετείχε περιφερειακά στα προγράμματα αυτά, χωρίς να είναι ο κεντρικός πυλώνας (Κοντιάδης, 2008)

Μια άλλη υπηρεσία η οποία οργανώθηκε σε υπερτοπικό επίπεδο και εντοπίζεται σε μεγάλα αστικά κέντρα από τους ΟΤΑ, ήταν σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία και την προστασία των γυναικών. Το πρόγραμμα αυτό, έχει ως βασικό στόχο να προσφέρει στέγη και φροντίδα καθώς και να συμβουλευεί τις γυναίκες οι οποίες βιώνουν καταστάσεις βίας και κινδύνου. Η υπηρεσία αυτή που λειτουργεί ως δίκτυο, συγκεντρώνει την προσπάθεια συνεργασίας υφιστάμενων δομών των δήμων, όπως είναι η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων που συνεργάζεται με τους ΟΤΑ, με αποτέλεσμα να διαμορφώνει μια πιο περίπλοκη δομή και να συμβάλει στο σύστημα κοινωνικής προστασίας. Η κοινωνική πολιτική των ΟΤΑ εξαρτάται από τον πυλώνα των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων, που έχουν να κάνουν με την κοινωνική προστασία και ένα μεγάλο τμήμα των ΟΤΑ οδεύει προς τους δήμους ώστε να ενισχύσει την πολιτική τους (Σοφινίδης, 2013).

Δεν υπάρχει όμως ομοιομορφία στην κατανομή του προϋπολογισμού στους δήμους και τα προγράμματα, οπότε είναι δύσκολο να υπάρξει ένας προσδιορισμός του ποσοστού που αναφέρεται στους ΟΤΑ από το σύνολο του προϋπολογισμού κάθε προγράμματος. Σύμφωνα με τα παραπάνω, φαίνεται πως πρέπει να υπάρξει συνέχεια στη στήριξη των παιδιών και των

ηλικιωμένων αλλά και να αντιμετωπιστούν οι νέες ανάγκες οι οποίες έχουν προκύψει από την οικονομική κρίση. Επιπρόσθετα, φαίνεται να υπάρχει μια ανάπτυξη σχημάτων, τα οποία είναι σύνθετα και εξαρτώνται από πολλούς παράγοντες και τα οποία μετατοπίζουν την κοινωνική πολιτική σε ένα τοπικό επίπεδο (Hlepas, 2003).

Οι τρόποι με τους οποίους ασκείται η κοινωνική πολιτική είναι οι εξής:

- επιδοματική πολιτική μέσω της παροχής χρηματικών βοηθημάτων,
- παροχές σε είδος μέσω της νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης,
- με την ίδρυση κέντρων για την προστασία και την επαγγελματική εκπαίδευση,
- με την θέσπιση κέντρων για την απασχόληση,
- με την καθιέρωση των θεσμών κοινωνικών λειτουργιών καθώς και
- με την δημιουργία οργανισμών πρόνοιας και ειδικών νομικών προσώπων, ώστε να παρέχονται οι απαραίτητες υπηρεσίες (Καραντζή, 2017).

4.4. Καλές πρακτικές από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4.4.1. Το παράδειγμα της Αγγλίας

Θα μελετηθεί στο κομμάτι αυτό η Αγγλία, ως χαρακτηριστικό παράδειγμα για την αυτοδιοίκηση. Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, η Αγγλία υιοθέτησε ένα σύστημα αιρετής αυτοδιοίκησης θεσμοθετώντας αιρετά δημοτικά συμβούλια, τα οποία είχαν τίτλους ιδιοκτησίας και συγκεκριμένες αρμοδιότητες. Δύο νόμοι, αυτοί του 1888 και του 1894, ήρθαν να ενισχύσουν την κοινωνική λειτουργία της αυτοδιοίκησης και να διευρύνουν τις αρμοδιότητες στην δημόσια υγεία, την κατοικία, την κοινωνική προστασία και την πρόνοια καθώς και την εκπαίδευση. Παράλληλα το δικαίωμα της ψήφου επεκτάθηκε, συμπεριλαμβάνοντας τους εργάτες γης (Hahamis, Ples & Healy, 2005). Στη συνέχεια, υπήρξε ένας τετραπλασιασμός των δαπανών της τοπικής αυτοδιοίκησης μεταξύ 1900 και 1938, καθώς αποτέλεσε το βασικό στοιχείο για την άρθρωση του κοινωνικού κράτους αλλά και το μοχλό για την ανάπτυξη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν βασικές πολυλειτουργικές και μεγάλες μονάδες οι οποίες είχαν τις παρακάτω αρμοδιότητες: την υπηρεσία υγείας, τον αστικό σχεδιασμό, τις υπηρεσίες σχετικά με τον ηλεκτρισμό, την ύδρευση και τις τηλεπικοινωνίες. Η αυτοδιοίκηση

έχει διαβαθμίσεις και οι αρμοδιότητες ακολουθούν ένα συντονισμό μέχρι και στις μέρες μας (Hlepas & Getimis, 2011).

Οι τομείς των κοινωνικών υπηρεσιών, της εκπαίδευσης, των συγκοινωνιών και της πυροσβεστικής υπηρεσίας είναι υπό την ευθύνη των δευτεροβάθμιων ΟΤΑ (κομητείες), ενώ οι τομείς της παροχής και διαχείρισης κατοικίας, της δημόσιας υγείας, του περιβάλλοντος και των προγραμμάτων πολιτισμού διαχειρίζονται από τους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ (περιφέρειες). Η κατανομή αυτή, ενώ είχε πολλά πλεονεκτήματα είχε και μειονεκτήματα, όπως η αλληλοεπικάλυψη των αρμοδιοτήτων και ο συντονισμός μεταξύ των βαθμίδων (Anagnostou, 2016). Για παράδειγμα το θέμα της παροχής κατοικίας, για τις άπορες οικογένειες βρίσκεται υπό την δευτεροβάθμια δικαιοδοσία, ενώ για τις άστεγες οικογένειες υπό την πρωτοβάθμια. Λόγω της αλληλοεπικάλυψης αυτής, ένας μεγάλος αριθμός περιπτώσεων έμεινε ακάλυπτος έως ότου το ζήτημα λυθεί μέσω νομοθετικής ρύθμισης.

Ο τομέας της αυτοδιοίκησης λάμβανε για μεγάλα διαστήματα υψηλές χρηματοδοτήσεις από την πλευρά του κράτους. Κατά την δεκαετία του 1970, έγινε μια διοικητική αναδιάρθρωση η οποία αύξησε την εξάρτηση από το κεντρικό κράτος (Hlepas, 2012). Οι δαπάνες εν έτη 1975 ήταν τριπλάσιες απ' ό,τι 20 χρόνια νωρίτερα και αντιπροσώπευαν περίπου το 9% του ΑΕΠ της χώρας. Όταν εκλέχθηκε η Μάργκαρετ Θάτσερ, σημειώθηκε αύξηση στους τοπικούς φόρους και στον έλεγχο από την κεντρική εξουσία. Οι κοινωνικές υπηρεσίες υπέστησαν μια αναδιοργάνωση, με την αναδιάρθρωση της δεκαετίας του 1970 και το νόμο του ίδιου έτους και κατευθύνθηκαν προς την κοινοτική ανάπτυξη και την αλλαγή του ρόλου των κοινωνικών λειτουργών. Με τον τρόπο αυτό υιοθετήθηκαν συλλογικοί τρόποι παρέμβασης και ενεργοποιήθηκε το δυναμικό της κοινότητας (Chondroleou et al., 2005). Με τον νόμο αυτό τέθηκαν τα θεμέλια της ανάπτυξης των προσωπικών κοινωνικών υπηρεσιών, τα οποία πήραν το όνομά τους από τη λειτουργία τους, και έχουν ως στόχο την εξατομικευμένη φροντίδα και την κάλυψη των αναγκών και ενίσχυσαν το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού. Όσο αναφορά την διοικητική δομή, η οργάνωση των κοινωνικών υπηρεσιών έγινε με βάση το μοντέλο της κεντρικής υπηρεσίας (Getimis & Hlepas, 2010).

Αυτοί οι οποίοι διεύθυναν τις κεντρικές κοινωνικές υπηρεσίες και τις τοπικές ομάδες, προχώρησαν στην προώθηση τεχνοκρατικών μεθόδων διοίκησης, ως προς τον συνολικό

μηχανισμό των υπηρεσιών. Η κοινότητα ενεπλάκη στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής με τη συμβολή των κοινωνικών λειτουργών και εργατών αλλά και ομάδων εθελοντισμού. Με τον τρόπο αυτό αμβλύθηκαν τα πιο ακραία φαινόμενα της κοινωνικής ανισότητας. Ταυτόχρονα αναπτύχθηκαν προγράμματα εναντίον του ρατσισμού και του σεξισμού, αλλά και για να προωθήσουν τις σχέσεις μεταξύ διαφορετικών εθνικών, φυλετικών, θρησκευτικών και πολιτισμικών ομάδων (Kyvelou, Marava & Kokkoni, 2011).

Παρόλη την επιτυχία των παραπάνω, τα προβλήματα της γραφειοκρατίας και η αναπαραγωγή διαχωρισμών τάξης δεν εξαφανίστηκαν. Δημιουργήθηκαν προβλήματα όχι μόνο από τις καθυστερήσεις υποθέσεων λόγω της γραφειοκρατίας αλλά και λόγω αναπαραγωγής ανισοτήτων, οι οποίες σε κάποιες περιπτώσεις εντεινόνταν αντί να καταπολεμούνται. Ένα παράδειγμα αποτελούν οι οικογένειες οι οποίες χαρακτηρίστηκαν ως «προβληματικές», τις οποίες τοποθέτησαν σε περιοχές πολύ υποβαθμισμένες οι οποίες μετατράπηκαν σε γκέτο (Καραντζή, 2017).

Κατά τη δεκαετία του 1970 και ύστερα, η ιδέα του νεοφιλελευθερισμού εντείνεται, ενώ μειώνεται η οικονομική ανεξαρτησία που είχε η τοπική αυτοδιοίκηση, ο ρόλος και οι αρμοδιότητές της και εφαρμόζεται μια πολιτική λιτότητας από τις κυβερνήσεις των Εργατικών. Η πολιτική αυτή συνδυάζει περικοπές στις κοινωνικές υπηρεσίες και αλλαγές στο σύστημα της χρηματοδότησης. Ταυτόχρονα όλο το σύστημα κινείται προς την ιδιωτικοποίηση κατά τις δεκαετίες του 1980 και 1990. Μέσα από το παράδειγμα τις Αγγλίας, μιας ανεπτυγμένης δυτικής κοινωνίας των τελευταίων 30 χρόνων, φαίνεται η εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην κοινωνική πολιτική (Φίλου, 2016).

4.4.2. Κοινωνικά συστήματα και πρακτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο Κοινωνικός Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ, αναφέρει πως τα δικαιώματα για κοινωνική ασφάλεια, κοινωνική αρωγή και μέριμνα για ΑΜΕΑ πρέπει να διασφαλίζονται. Στο άρθρο 34 αναφέρεται το δικαίωμα που έχει κάθε πολίτης απέναντι στις κοινωνικές παροχές καθώς και στην πρόσβαση και την εξασφάλιση μιας διαβίωσης που χαρακτηρίζεται ως αξιοπρεπής για τα άτομα με περιορισμένους πόρους. Η πρόσβαση των πολιτών σε πολλές

υπηρεσίες σχετικές με την κοινωνική πρόνοια, για να καλυφθούν οι ανάγκες τους, προβλέπεται από το σύστημα κοινωνικής προστασίας στην ΕΕ (Γεωργακοπούλου, 2018).

Παρόλα αυτά, σημειώνεται μια αδυναμία στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας στην ΕΕ καθώς δεν υπάρχει μια νομοθετική ρύθμιση απέναντι στους άπορους αλλά υπάρχει πολυπλοκότητα και διαφορές κοινωνικού χαρακτήρα στα διάφορα κράτη μέλη. Η Επιτροπή παίρνει πρωτοβουλίες, ώστε να υπάρχει ένα είδος στατιστικής παρουσίασης του φαινομένου της φτώχειας, το οποίο σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, απειλεί ένα μεγάλο αριθμό πολιτών, καθώς υπάρχει μια παρατεταμένη οικονομική παγκόσμια κρίση, η οποία αγγίζει πολλά μέλη της ΕΕ. Σύμφωνα με έρευνες, το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας στην ΕΕ στηρίζεται σε κάποια βασικά μοντέλα κοινωνικής πολιτικής (Γάκη, 2016). Τα μοντέλα αυτά βρίσκονται σήμερα σε συνεχή αναδιαμόρφωση λόγω της οικονομικής κρίσης που επικρατεί. Αρχικά, η σχέση ισχύος της αγοράς με τις κρατικές πολιτικές πρόνοιας έδωσε χώρο για την ανάπτυξη τριών μοντέλων: το υπολειμματικό, το βιομηχανικό και το θεσμικό ή αναδιανεμητικό. Στο πλαίσιο του υπολειμματικού μοντέλου η κάλυψη των αναγκών γίνεται εν μέσω των μηχανισμών της αγοράς και της οικογένειας, ενώ το κράτος λειτουργεί με επικουρικό τρόπο ως ασφάλεια (Σοφιανίδης, 2013). Στο πλαίσιο του βιομηχανικού μοντέλου, η κάλυψη των αναγκών γίνεται με βάση το βαθμό της παραγωγικότητας, των προσόντων και της εργασιακής επίδοσης. Ενώ, ο βασικός στόχος του θεσμικού ή αναδιανεμητικού μοντέλου, είναι η ολοκληρωτική κάλυψη των αναγκών εκτός των μηχανισμών αγοράς. Σύμφωνα με άλλους ερευνητές και έχοντας ως βασικό κριτήριο τη σχέση του κράτους με την αγορά και την οικογένεια τα μοντέλα είναι τα εξής τρία: το Φιλελεύθερο Αγγλοσαξονικό, το Κορπορατιστικό ή Ηπειρωτικό και το Κοινωνικό-δημοκρατικό ή Σκανδιναβικό (Κοντιάδης, 2008). Το πρώτο μοντέλο σχετίζεται με ένα κράτος πρόνοιας που έχει μεσαίο μέγεθος όπως αυτά της Αγγλίας και της Ιρλανδίας, όπου ο ρόλος τους είναι να εξασφαλίζουν ένα επίπεδο κοινωνικής προστασίας στο ελάχιστο για άτομα που διαθέτουν πολύ περιορισμένους πόρους έως και ανεπαρκείς. Το μοντέλο αυτό συναντάται και στις ΗΠΑ αλλά και στην Αυστραλία. Η βάση του είναι οι εισφορές και η δημόσια χρηματοδότηση και ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του είναι η ανεπάρκεια σε οικογενειακές υπηρεσίες καθώς και σε παροχή υπηρεσιών. Επιπλέον τα συνδικάτα δεν έχουν υψηλή θέση στο πλαίσιο του μοντέλου αυτού (Γεωργάκης, 2016). Το Κορπορατιστικό ή αλλιώς Ηπειρωτικό μοντέλο το οποίο το συναντάμε σε χώρες της κεντρικής Ευρώπης (Γαλλία, Γερμανία, Βέλγιο κτλ.), χαρακτηρίζεται

από την ενεργή θέση του κράτους στην παροχή κοινωνικής προστασίας και έχει ως κεντρικό πυλώνα τα επαγγέλματα. Για το λόγο αυτό, οι κανόνες προστασίας του εργαζομένου είναι αρκετά αυστηροί στις χώρες που το εφαρμόζουν. Παράλληλα, το μοντέλο αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως γραφειοκρατικό. Τέλος, το Σκανδιναβικό μοντέλο για ένα κράτος πρόνοιας σηματοδοτεί ένα εναλλακτικό τύπο και έρχεται σε «αντιπαράθεση» με τον καπιταλισμό και τον σοσιαλισμό. Συναντάται όπως το λέει και το όνομά του στις σκανδιναβικές χώρες και το κράτος έχει ως κυρίαρχο ρόλο την απόλυτη κοινωνική προστασία, για όλους τους πολίτες ανεξάρτητα από τους πόρους τους. Το μοντέλο αυτό χρηματοδοτείται κρατικά μέσω της φορολογίας (Παμφίλη, 2016). Ένα μοντέλο το οποίο μπορούμε να προσθέσουμε στα παραπάνω προέρχεται από μια περεταίρω έρευνα και αφορά τις νότιες χώρες της ΕΕ (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία και Πορτογαλία). Στις χώρες αυτές, οι κοινωνική πρόνοια είναι συχνά στα χέρια της οικογένειας και της εκκλησίας. Το μοντέλο αυτό χαρακτηρίζεται από την πολιτική επιδομάτων, τις έντονες κοινωνικές ανισότητες, την αδήλωτη εργασία καθώς και τη φοροδιαφυγή που αυτή συνεπάγεται. Το συγκεκριμένο μοντέλο της νότιας Ευρώπης, επηρεάζεται από τα μοντέλα τα οποία αναλύθηκαν παραπάνω (Μπεσίλα-Βήκα, 2010).

Το 2000 στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τέθηκαν οι βασικές αρχές, ώστε να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια. Επιπλέον, προωθήθηκε μια καινοτόμα στρατηγική που είχε ως στόχο να καταρτίσει τα εθνικά σχέδια δράσεων υποχρεωτικά κάθε διετία, για την καταπολέμηση της φτώχειας και να ενισχύσει το κράτος πρόνοιας. Τα κράτη της ΕΕ, έχουν ως ευθύνη να προλαμβάνουν τον αποκλεισμό και να βάζουν σε λειτουργία δράσεις που αφορούν τις ευπαθείς ομάδες. Μέρος στην προσπάθεια της ΕΕ να διαμορφώσει μια κοινωνική πολιτική, έλαβαν οι Διεθνείς οργανώσεις (Τσουκαλά, 2017).

2^ο ΜΕΡΟΣ

5. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ

5.1. Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αποτυπωθεί η παρούσα κατάσταση του Νομού Ηλείας, μέσω βασικών παραμέτρων οι οποίες καθορίζουν την ενδογενή ανάπτυξη. Αρχικά, θα αναλυθεί ο νομός φυσιογνωμικά και ύστερα οι οικονομικοί και πολιτιστικοί του πόροι.

5.2. Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας

Ο Νομός Ηλείας ανήκει στην βορειοδυτική Πελοπόννησο, η οποία υπάγεται στην Δυτική Ελλάδα. Οι συνορεύοντες Νομοί είναι η Αχαΐα στην βόρεια πλευρά, η Αρκαδία στην ανατολική πλευρά, η Μεσσηνία στην νότια πλευρά και η δυτική πλευρά βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος. Ο Νομός Ηλείας, αποτελείται από 7 Δήμους έπειτα από την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης» του 2010 ενώ η πρωτεύουσά του είναι η πόλη του Πύργου. Η έκτασή του ανέρχεται στα 2.619km² ενώ ο πληθυσμός σε 159.300 κατοίκους. Από την απογραφή του 1991 μέχρι αυτή του 2001 ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 7,9%, ενώ μεταξύ του 2001 και του 2011 ο πληθυσμός μειώθηκε κατά 34.000 κατοίκους (Kyvelou, Marava & Kokkonis, 2011). Το 2001 η πυκνότητα του πληθυσμού είχε υπολογιστεί σε 72,1 κατοίκους/ km², ενώ το 2011 σε 60,85 κατοίκους/ km². Η αύξηση του πληθυσμού μεταξύ των δεκαετιών του 1990 και του 2000 παρατηρήθηκε κυρίως στους παράκτιους Δήμους, ενώ στους ορεινούς υπήρξε συνεχή μείωση του πληθυσμού, γεγονός το οποίο φέρνει στην επιφάνεια την ελλειμματική ανάπτυξη όλων των ορεινών περιοχών της Δυτικής Περιφέρειας της χώρας. Αποτελεί ένα σημαντικό Νομό όσο αναφορά την αρχαιολογική του αξία, καθώς υπάρχουν σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι, όπως η Αρχαία Ολυμπία, η Αρχαία Ήλιδα και ο ναός του Επικούρειου Απόλλωνα στις Βάσσειες (Παμφίλη, 2016).

5.2.1. Οικονομικά χαρακτηριστικά

Ο Νομός Ηλείας βασίζει το μεγαλύτερο κομμάτι της οικονομίας του στον πρωτογενή τομέα (δηλαδή στην γεωργία και στην κτηνοτροφία), καθώς υπάρχει μικρή εκμετάλλευση οικογενειακής μορφής σε όλη την έκταση του Νομού. Στο ορεινό κομμάτι της Ηλείας η κτηνοτροφία στρέφεται γύρω από την προβατοτροφία, η οποία εκτελείται από οικογενειακές μονάδες με τη βασική οργάνωση, η αποδοτικότητα είναι μικρή, ενώ η εμπορική εμβέλεια μπορεί να χαρακτηριστεί ανύπαρκτη (Κοντιάδης, 2008). Από την άλλη πλευρά, ένα πολύ μεγάλο κομμάτι του Νομού είναι καλλιεργήσιμο και η γεωργία στρέφεται γύρω από τις δενδρώδεις καλλιέργειες (κατά κύριο λόγο ελαιώνες). Επίσης, εκτρέφονται άλογα ενώ στον Καϊάφα και στην Κυλλήνη υπάρχουν οι ομώνυμες ιαματικές πηγές. Ο τομέας της βιομηχανίας περιορίζεται στην επεξεργασία αγροτικών προϊόντων και γενικότερα ο δευτερογενής τομέας συγκροτείται από ελαιοτριβεία και τυροκομεία (Γεωργακοπούλου, 2018).

Λόγω του αρχαιολογικού του ενδιαφέροντος αλλά και του παραλιακού του κομματιού το οποίο έχει έκταση 130km, ο Νομός Ηλείας έχει έναν αξιόλογο και αναπτυσσόμενο τουρισμό, ο οποίος αναπτύχθηκε περισσότερο με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, κυρίως στην Αρχαία Ολυμπία στην οποία πραγματοποιείται η τελετή αφής της ιερής φλόγας. Η πρόσβαση στο Νομό και στους αρχαιολογικούς του χώρους είναι εύκολη, γεγονός το οποίο ενδυναμώνει το σχέδιο για την αναπτυξιακή στρατηγική, προσελκύοντας επενδυτικό και τουριστικό ενδιαφέρον (Φίλου, 2016).

Παρόλα αυτά, επειδή υπάρχει έλλειψη υποδομών, ο τουρισμός εκτός του πολιτιστικού μέρους και των παραλιών δεν παρουσιάζει κάποιο άλλο ενδιαφέρον, καθώς δεν υπάρχει κάποια άλλη ουσιαστική δραστηριότητα για τους επισκέπτες. Το γεγονός αυτό δεν σημαίνει όμως πως δεν υπάρχει ανάπτυξη του τουρισμού ως οικονομική δραστηριότητα, καθώς αν και μικρή, υπάρχει αύξηση του απασχολούμενου πληθυσμού και των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Ο Πύργος και η Αμαλιάδα, τα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα του Νομού συγκεντρώνουν σημαντική δραστηριότητα με την παροχή εξυπηρέτησης και άλλων υπηρεσιών. Εκτός από τα δύο αυτά αστικά κέντρα, παρουσιάζεται ανάπτυξη στην Γαστούνη, στην Ανδραβίδα, η οποία αποτελούσε την πρωτεύουσα του πριγκιπάτου του Μοριά κατά την περίοδο της φραγκοκρατίας, τα Λεχαινά από τα οποία κατάγεται ο συγγραφέας Α. Καρκαβίτσας και η Ανδρίτσεινα από την οποία

κατάγεται ο Φ. Αναγνωστόπουλος (Σοφιανίδης, 2013).

Μέσω όλων των οικονομικών δραστηριοτήτων του, ο Νομός συμμετέχει σταθερά στο ΑΕΠ της χώρας. Ο τομέας της γεωργίας αποτελεί το 23% του προϊόντος του Νομού και το 3,9% του συνολικού προϊόντος της Ελλάδας. Υπάρχει μεγάλη συμμετοχή του τριτογενή και του πρωτογενή τομέα στον τομέα της απασχόλησης με 41% για τον πρώτο και 35,35% για τον δεύτερο, ενώ ο δευτερογενής τομέας απασχολεί ένα 15,3%. Επίσης το ποσοστό συμμετοχής του πρωτογενή και τριτογενή τομέων είναι μεγάλο όσο αναφορά το σύνολο της περιφέρειας (1/3 αντίστοιχα). Περίπου το 38,8% υπάγεται στον κλάδο του εμπορίου και των κατασκευών και 14,2% στον κλάδο των ξενοδοχείων και την εστίασης. Τα ¾ του εργαζόμενου πληθυσμού εργάζονται στους τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας, της θήρας και των δασοκομείων. Ο Νομός Ηλείας κατατάσσεται μεταξύ των νομών της νότιας και της βορειοανατολικής Πελοποννήσου, σε ότι αναφορά την οικονομική ανάπτυξη και το εισόδημα (Γάκη, 2016).

5.2.2. Πολιτιστικοί Πόροι

Από την πλευρά πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς, ο Νομός Ηλείας βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση, ειδικότερα λόγω του χώρου της Αρχαίας Ολυμπίας. Μία πρόκληση για το Νομό είναι να γίνει ένας πολιτιστικός πόλος, ο οποίος θα είναι ένας σημαντικός άξονας για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, οι οποίες βασίζονται στην αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου και στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ την ίδια στιγμή δίνουν ένα πλεονέκτημα για τον τουρισμό στην περιοχή. Στο Νομό, υπάρχουν πολλοί πολιτιστικοί σύλλογοι, οι οποίοι κινητοποιούνται στους τομείς της προβολής και της διατήρησης του πολιτισμικού πλούτου δημιουργώντας υποδομές, ώστε να διαφυλαχθεί η λαογραφική κληρονομιά της περιοχής, αλλά και μέσω δράσεων για την αναβίωση των ηθών και των εθίμων (Καρούνη, 2016). Οι πολιτιστικοί σύλλογοι ανέρχονται στους 3.020 και οι περισσότεροι έχουν τη μορφή σωματείου, κάποιοι από αυτούς σταμάτησαν τη δραστηριότητά τους για μεγάλο χρονικό διάστημα ή δεν τέθηκαν ποτέ σε λειτουργία, λόγω της έλλειψης οικονομικών πόρων, γεγονός το οποίο τους έκανε να μην μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Άλλα σημαντικά προβλήματα με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι πολλοί τοπικοί σύλλογοι είναι η συμμετοχή των πολιτών του κάθε συλλόγου, η διαφυγή από ένα κοινό στόχο, τα προσωπικά

συμφέροντα, η κομματικοποίηση και η διάσπαση των μελών (Λεμπέσης, 2017).

Ο Νομός έχει άλλο ένα ισχυρό σημείο το οποίο έγκειται στην σημαντικότητα και την πληθώρα πολιτισμικών πόρων (αρχαιολογικοί χώροι, παραδοσιακοί οικισμοί, διατηρητέα κτήρια, κάστρα, εκκλησίες και μοναστήρια). Επιπλέον, πραγματοποιούνται πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις και φεστιβάλ. (Κυργιαφίνη, 2020).

5.2.3. Πολιτιστικές Εκδηλώσεις

Πραγματοποιείται πληθώρα πολιτιστικών εκδηλώσεων, οι οποίες οργανώνονται είτε από τους πολιτιστικούς συλλόγους, είτε από την εκκλησία, ή ακόμη και με πρωτοβουλία κατοίκων (ιδιώτων) των Δήμων, οι οποίοι οργανώνουν και τις μεγαλύτερες εκδηλώσεις. Δυστυχώς, οι περισσότερες από αυτές τις πολιτιστικές εκδηλώσεις δεν στοχεύουν στη μόρφωση και στην διατήρηση του πολιτισμού, αλλά στην ψυχαγωγία, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων. Στις περισσότερες από αυτές, συμμετέχουν γνωστοί λαϊκοί τραγουδιστές, οι οποίοι όμως δεν εμβαθύνουν στις πολιτιστικές ανάγκες (Καραντζή, 2017) και σπάνια στρέφονται γύρω από την αναβίωση ηθών και εθίμων. Παράλληλα, πραγματοποιούνται και εκδηλώσεις με θρησκευτικό χαρακτήρα οι οποίες οργανώνονται από τις εκκλησίες της περιοχής. Τα θρησκευτικά αυτά πανηγύρια πραγματοποιούνται για τον εορτασμό των αγίων και χαρακτηρίζονται από τους πανηγυρικούς εσπερινούς και θείες λειτουργίες. Μέσω των εκδηλώσεων αυτών, ενδυναμώνεται ο θρησκευτικός τουρισμός της περιοχής. Εκτός από τα θρησκευτικά πανηγύρια διοργανώνονται και λαϊκά κυρίως το καλοκαίρι, τα οποία συμπίπτουν με την καλοκαιρινή τουριστική περίοδο (Λώλη-Σαλτερή, 2019). Η διοργάνωση των πανηγυριών αυτών γίνεται κυρίως από τους πολίτες, όπως ιδιοκτήτες καταστημάτων κεντρικών χώρων και πλατειών, ή τους πολιτιστικούς συλλόγους. Εάν και η ιδιωτική αυτή διοργάνωση δεν συνεισφέρει στην ευρύτερη οικονομία του Νομού, συμβάλλει στην αύξηση της επισκεψιμότητας και του τουρισμού. Τα πανηγύρια λαϊκού χαρακτήρα στρέφονται γύρω από την ψυχαγωγία, μέσω την μουσικής, με τη συμμετοχή τοπικών ή μη συγκροτημάτων. Σήμερα τα πανηγύρια αυτά έχουν αλλάξει από την παλαιά τους μορφή και δεν έχουν πια την παλιά τους έννοια (Γάκη, 2016).

Οι περισσότερες πολιτιστικές εκδηλώσεις λαμβάνουν χώρα κατά την θερινή τουριστική

περίοδο και ιδιαίτερα κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο, και χαρακτηρίζονται από μουσικές παραστάσεις, φεστιβάλ με θεματολογία τοπικά προϊόντα, θεατρικά δρώμενα κ.ά. Οι περισσότερες εκδηλώσεις είναι υπό την οργάνωση των Δήμων και αποσκοπούν στην προβολή του εκάστοτε μέρους όπου πραγματοποιούνται (Γεωργάκης,2016).

5.2.4. Διαχείριση Πολιτιστικής κληρονομιάς

Ο έλεγχος της τοπικής πολιτιστικής πολιτικής της Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας γίνεται από το κεντρικό κράτος, το οποίο καθορίζει την χορήγηση πόρων και αρμοδιοτήτων για την ανάπτυξη κάθε πολιτιστικής ενέργειας. Καθώς όμως, η πολιτιστική ταυτότητα κάθε τόπου στρέφεται γύρω από τον ίδιο και τους κατοίκους του, το κράτος θα πρέπει να περιορίζει τις συνεισφορές του στις οικονομικές συμβολές αλλά και στο να μεταβιβάζει αρμοδιότητες προς τους ΟΤΑ, ώστε να συντηρηθεί η πολιτιστική κληρονομιά και η κουλτούρα του τόπου. Επιπλέον, με την επίτευξη των τοπικών στόχων, η παρέμβαση του κράτους θα πρέπει να μειώνεται. Υπό της προϋποθέσεις αυτές, η προστιθέμενη αξία και τα εισοδήματα μέσω των «πολιτιστικών προϊόντων» του Νομού Ηλείας είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι (Κυργιαφίνη, 2020). Ο κάθε τοπικός θεσμός, θα πρέπει να έχει στόχο τον διαρκή εμπλουτισμό του πολιτιστικού προϊόντος και να δίνει έμφαση σε κάθε ειδική μορφή πολιτισμού. Με τον τρόπο αυτό, κάθε επισκέπτης θα αξιοποιεί τον ελεύθερο του χρόνο γνωρίζοντας τις πολιτιστικές πτυχές του τόπου. Η διασύνδεση του πολιτισμού με τις άλλες τοπικές δραστηριότητες, θα πρέπει να αποτελέσει έναν στόχο για την περιοχή. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, πρέπει να γίνουν κινήσεις ώστε να βελτιωθούν οι υποδομές, αλλά και να ενισχυθεί η εκπαίδευση και η κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού, να διευρυνθούν οι προσφερόμενοι πόροι και να αναδειχθούν μέσω κριτηρίων τα οποία ανταποκρίνονται στη σύγχρονη αγορά, αλλά και να στοχευθούν οι επισκέπτες υψηλού εισοδήματος (Γεωργόπουλος, Καραγιάννης & Φουντούκης, 2016).

Καθώς οι διαθέσιμοι τοπικοί πόροι είναι περιορισμένοι και υπάρχει ανταγωνιστικό έλλειμμα, θα πρέπει να ευαισθητοποιηθούν και να κινητοποιηθούν οι εμπλεκόμενοι φορείς μέσω μιας ιεράρχησης των προτεραιοτήτων. Για να επιτευχθούν τα παραπάνω, θα πρέπει να υπάρξει ενεργή συνεργασία μεταξύ της τοπικής διοίκησης και των πολιτών μέσω συμμετοχής μη κερδοσκοπικών φορέων, για να δημιουργηθεί μια καινοτόμα προοπτική για τον Νομό Ηλείας.

Μια στρατηγική η οποία προτείνεται εμπλέκει τους τομείς της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα, μέσω της επιμόρφωσης του ανθρώπινου δυναμικού και της προώθησης της απασχολησιμότητας (Σοφιανίδης, 2013).

5.2.5. Νομικά Πρόσωπα των ΟΤΑ

➤ ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ – ΕΔΡΑ ΠΥΡΓΟΣ:

1. Δημοτική Επιχείρηση Πύργου Α.Ε. ΟΤΑ
2. Δημοτική Κοινοφελής Επιχείρηση Πύργου (ΔΗΚΕΠ)
3. Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ) Δήμου Πύργου
4. Διαβαθμιδικός Σύνδεσμος Δήμων Πύργου, Αρχαίας Ολυμπίας και Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
5. Πολιτιστικό και Αθλητικό Κέντρο Δήμου Πύργου (Μη ενεργό ΝΠΔΔ)
6. Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Πύργου (ΝΠΔΔ)
7. Δημοτικός Οργανισμός Πολιτισμού Πύργου (ΝΠΔΔ)

➤ ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ – ΕΔΡΑ ΑΜΑΛΙΑΔΑ :

1. Δημοτική Κοινοφελής Επιχείρηση Ήλιδας (ΔΗ.Κ.Ε.Η.)
2. Ν.Π. Δημοσίου Δικαίου Δήμου Ήλιδας "Ο ΗΛΕΙΟΣ" (Ν.Π.Δ.Δ.)
3. Ανώνυμη Εταιρεία Ραδιοφώνου Αμαλιάδας - "Ράδιο Αμαλιάδα Α.Ε."
4. Δημοτική Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων Αμαλιάδας (ΔΗ.ΑΝ.ΕΤ.Α.Α)
5. Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης - Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) Ήλιδας

➤ ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ – ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ – ΕΔΡΑ ΚΡΕΣΤΕΝΑ (ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΔΑ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑ) :

1. Ν.Π. Δήμου Ανδρίτσαινας - Κρεστένων Πολιτισμού, Αθλητισμού, Κοινωνικής Πρόνοιας και Αλληλεγγύης (ΝΠΔΔ)
2. Κοινοφελής Επιχείρηση Δήμου Ανδρίτσαινας - Κρεστένων (ΚΕΔΑΚ)

➤ **ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ – ΕΔΡΑ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ :**

1. Κοινοφελής Επιχείρηση Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας (ΚΕΔΑΟ)
2. Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ) Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας
3. Ν.Π. Παιδείας και Αθλητισμού Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας (ΝΠΔΔ)

➤ **ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ ΚΥΛΛΗΝΗΣ – ΕΔΡΑ ΛΕΧΑΙΝΑ (ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΔΡΑ ΒΑΡΔΑ) :**

1. Πνευματικό και Καλλιτεχνικό Κέντρο Σταφιδοκάμπου (Π.Κ.Κ.Κ.Σ.) (ΝΠΔΔ)
2. Οργανισμός Πολιτισμού, Αθλητισμού και Περιβάλλοντος Δήμου Ανδραβίδας - Κυλλήνης (ΝΠΔΔ)
3. Οργανισμός Κοινωνικής Προστασίας-Αλληλεγγύης και Παιδείας Δήμου Ανδραβίδας - Κυλλήνης (ΝΠΔΔ)
4. Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Κυλλήνης (ΝΠΔΔ)
5. Αναπτυξιακή Ολυμπίας (ΑΝ.ΟΛ.) Α.Ε. - Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ
6. Σύνδεσμος Ύδρευσης "Ο Πηνειός"
7. Σύνδεσμος Αποχέτευσης Ανδραβίδας, Λεχαινών, Κάστρου, Κυλλήνης, Τραγανού «Ο ΗΡΑΚΛΗΣ»
8. Δημοσυνεταιριστική Ιχθυοτροφική Εταιρεία Λεχαινών "ΚΟΤΥΧΙ Α.Ε."

➤ **ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ – ΕΔΡΑ ΓΑΣΤΟΥΝΗ :**

1. Ν.Π. Πολιτισμού, Αθλητισμού και Περιβάλλοντος Δήμου Πηνειού (ΝΠΔΔ)
2. Ν.Π. Κοινωνικής Προστασίας, Αλληλεγγύης και Παιδείας Δήμου Πηνειού (ΝΠΔΔ)
3. Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ν. Ηλείας
4. Σύνδεσμος Δήμων Ηλειακού Κάμπου
5. «ΣΦΑΓΕΙΑ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ Α.Ε.». (Μη ενεργό ΝΠ)

➤ **ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ – ΕΔΡΑ ΖΑΧΑΡΩ :**

1. Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης - Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) Δήμου Ζαχάρως
2. Δημοτική Κοινοφελής Επιχείρηση Δήμου Ζαχάρως (ΔΗΚΕΖ)
3. Πολιτιστικός - Αθλητικός Οργανισμός Δήμου Ζαχάρως "Καιιάφας" (Μη ενεργό ΝΠΔΔ)

6. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΈΡΕΥΝΑΣ

6.1. Στόχος της έρευνας

Σύμφωνα με την παρούσα εργασία, θα διερευνηθεί η διαχείριση των πολιτιστικών διαδικασιών στο δήμο που μελετάται και η αποτελεσματικότητα, όπως προκύπτει από τις διατυπωθείσες απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα. Ειδικότερα αυτό το οποίο στοχεύουμε είναι να ερευνήσουμε την άποψη που έχουν οι πολίτες σχετικά με τις πολιτισμικές εκδηλώσεις του Δήμου σε σύγκριση με αυτές των Κοινοφελών Επιχειρήσεων και ποιοι είναι οι παράμετροι που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα στη μορφή αυτή των υπηρεσιών μεταξύ των δύο φορέων. Όπως προέκυψε από τα διατυπωθέντα στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, έχουν δοθεί στις Κοινοφελείς Επιχειρήσεις αρκετές αρμοδιότητες, σχετικά με τον τρόπο που διεξάγονται οι πολιτιστικές εκδηλώσεις στον κάθε Δήμο συνολικά. Αποτέλεσμα είναι ολοένα και περισσότερες Επιχειρήσεις να αναλαμβάνουν τα πολιτιστικά δρώμενα και την πολιτισμική προώθηση κάθε τόπου.

Στο πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου αναφέρονται τα κοινωνικά χαρακτηριστικά κάθε ατόμου. Με τον τρόπο αυτό θα ελέγξουμε την άποψη την οποία έχουν οι ερωτηθέντες ανάλογα την ηλικία, το φύλλο, την εκπαίδευση, καθώς και το επάγγελμα. Στο δεύτερο μέρος, το οποίο είναι το βασικότερο ως προς τα ερωτήματα, ασχολούμαστε με το θέμα της πολιτισμικής διαχείρισης. Πιο συγκεκριμένα, εκείνο το οποίο στοχεύουμε να εξετάσουμε είναι αν οι πολίτες κρίνουν θετικά την πολιτισμική διαχείριση του τόπου τους, η οποία διεκπεραιώνεται από τα Νομικά Πρόσωπα των Δήμων και διερευνάται, το αν οι πολίτες θα επιθυμούσαν να συμβάλουν οι Κοινοφελείς Επιχειρήσεις στην πολιτισμική διαχείριση του τόπου καθώς και το να κατέχουν αρμοδιότητες που αφορούν την πολιτισμική προώθηση. Στο τρίτο μέρος εξετάζεται η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και κοινωνικής προστασίας, όπως διατυπώνεται από τις απόψεις που κατατέθηκαν.

Με το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο επιχειρείται, να διεξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με την άποψη που έχουν οι πολίτες για την κοινωνική δράση των Δήμων, σε σύγκριση με αυτών των Κοινοφελών Επιχειρήσεων και διερευνάται το αν επιθυμούν την αύξηση κοινωνικών αρμοδιοτήτων στις Κοινοφελείς Επιχειρήσεις. Στο τελευταίο μέρος, εξετάζεται η γενική άποψη που έχει ένας πολίτης για τον πολιτισμό. Πιο συγκεκριμένα, θα στοχεύσουμε να εξάγουμε

αποτελέσματα σχετικά με το βαθμό σημαντικότητας που αποδίδει ο μέσος πολίτης στην έννοια του πολιτισμού για τον Δήμο του.

6.2. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα της συγκεκριμένης μελέτης, διατυπώνονται παρακάτω ως εξής:

1. Ποιες είναι οι απόψεις των πολιτών απέναντι στην πολιτισμική διαχείριση του τόπου και αν επιθυμούν να συμβάλλουν;
2. Ποιες είναι οι απόψεις των πολιτών σχετικά με την κοινωνική δράση του Δήμου σε σύγκριση με αυτών των Κοινοφελών Επιχειρήσεων και αν επιθυμούν οι πολίτες την αύξηση αρμοδιοτήτων των Κοινοφελών Επιχειρήσεων, σχετικά με τις αρμοδιότητες σε κοινωνικό - πολιτισμικά δρώμενα;
3. Τι βαθμό σημαντικότητας δίνουν οι πολίτες στην έννοια του πολιτισμού για τον Δήμο;

6.2.1. Δείγμα

Το δείγμα αποτελείται από 102 πολίτες, που βρίσκονται σε Δήμους του Νομού Ηλείας .Η πλειοψηφία προερχόταν από τον Δήμο Πύργου, Ζαχάρως και Αρχαίας Ολυμπίας. Η μέση ηλικία ήταν 38 έτη και οι περισσότεροι έχουν αποφοιτήσει τουλάχιστον από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

6.2.2. Ερευνητικό εργαλείο

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 4 ενότητες, εκ των οποίων η πρώτη αφορά τα δημογραφικά, η δεύτερη έχει θέμα Πολίτης, Πολιτισμός και Δήμος, η τρίτη ασχολείται με την Παραχώρηση αρμοδιοτήτων κοινωνικής προστασίας σε Κοινοφελείς Επιχειρήσεις και η τέταρτη με την Αντίληψη Πολιτισμού εν γένει και την Ανίχνευση Αναγκών Πολιτών στον Πολιτισμό, που έχουν οι πολίτες. Συνολικά, η έρευνα περιέχει 24 μεταβλητές κλειστού τύπου και μερικές από αυτές προκύπτουν από ερωτήσεις τύπου Likert (1-5).

6.2.3. Στατιστική επεξεργασία

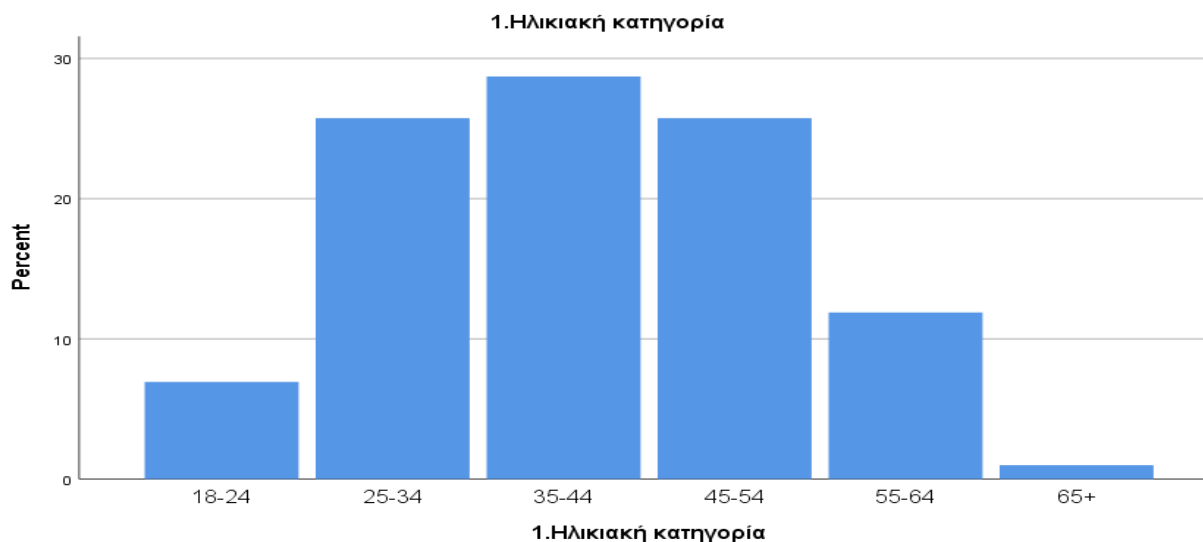
Τα δεδομένα αρχικά «καθαρίστηκαν» στο Excel και κωδικοποιήθηκαν στο SPSS v25, μέσω του οποίου έγινε και το κύριο μέρος της ανάλυσης. Πιο συγκεκριμένα, στο κομμάτι της περιγραφικής στατιστικής χρησιμοποιήθηκαν πίνακες συχνοτήτων και ποσοστών με κατάλληλα ραβδογράμματα ή μέσες τιμές για τις διαβαθμιστικές κλίμακες Likert με τα αντίστοιχα γραφήματα. Επιπλέον, στο κομμάτι της επαγωγικής στατιστικής, χρησιμοποιήθηκαν οι παραμετρικοί έλεγχοι συσχέτισης Pearson και έλεγχος ανεξαρτησίας κατηγορικών δεδομένων του Pearson, μέσω των οποίων αναδείχθηκαν τα αποτελέσματα τις ερευνάς.

6.3. Περιγραφική στατιστική

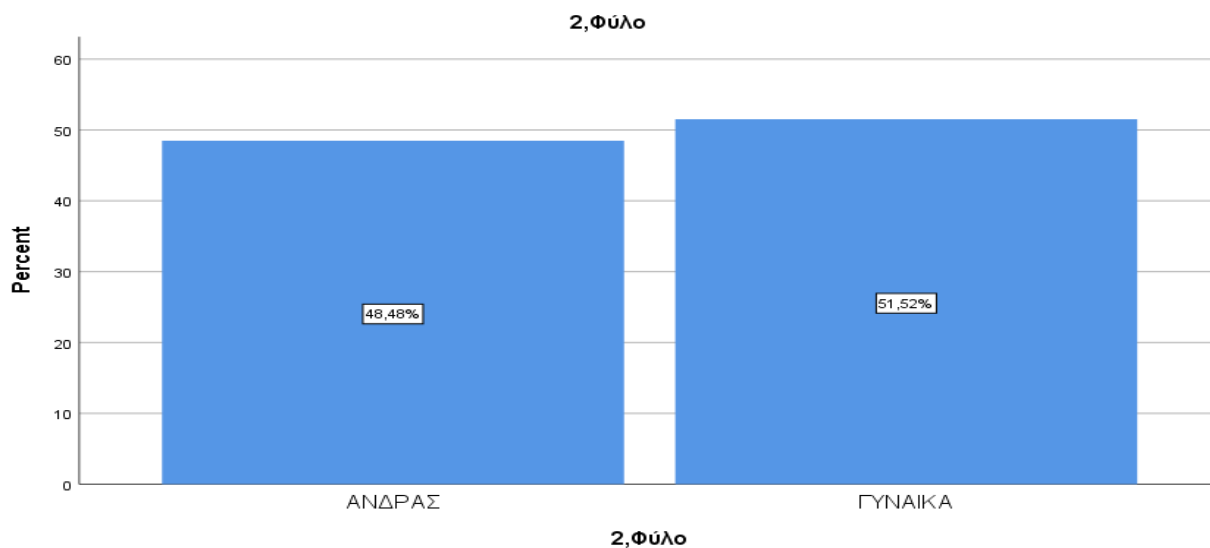
6.3.1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Στην πρώτη ενότητα της περιγραφικής στατιστικής, παρουσιάζονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος. Οι πολίτες έχουν μέση ηλικία τα 38 χρονιά, ενώ οι γυναίκες αποτελούν το 51,52% του δείγματος και οι άντρες το υπόλοιπο 48,48%. (ΠΙΝΑΚΑΣ 2 και 3)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

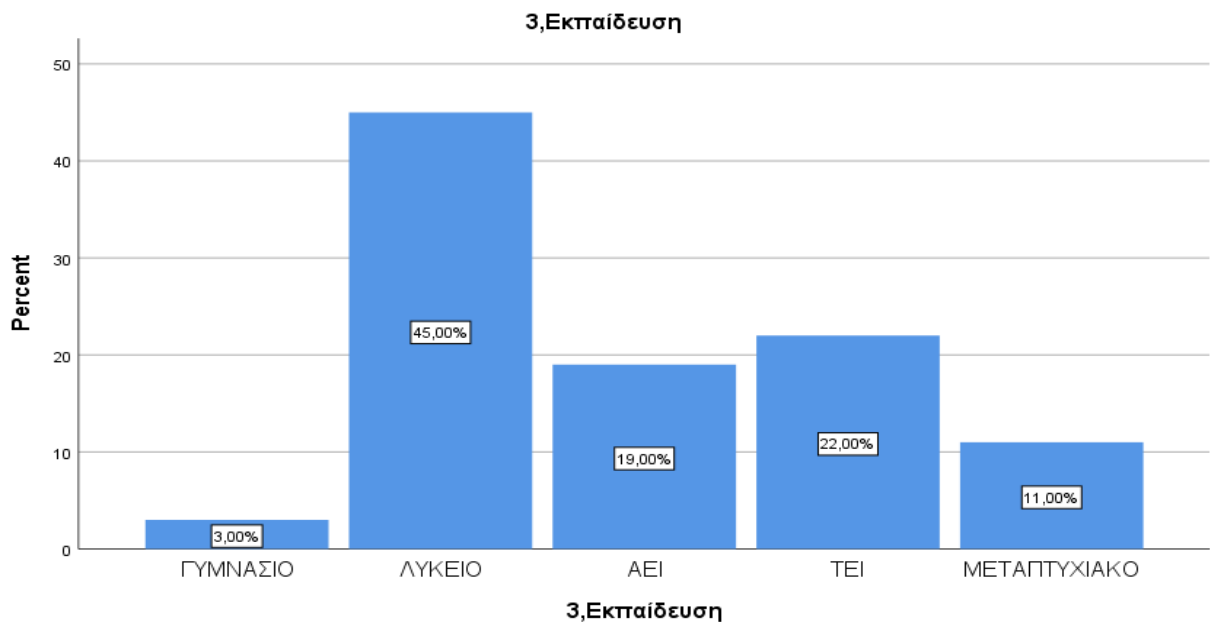


ΠΙΝΑΚΑΣ 3



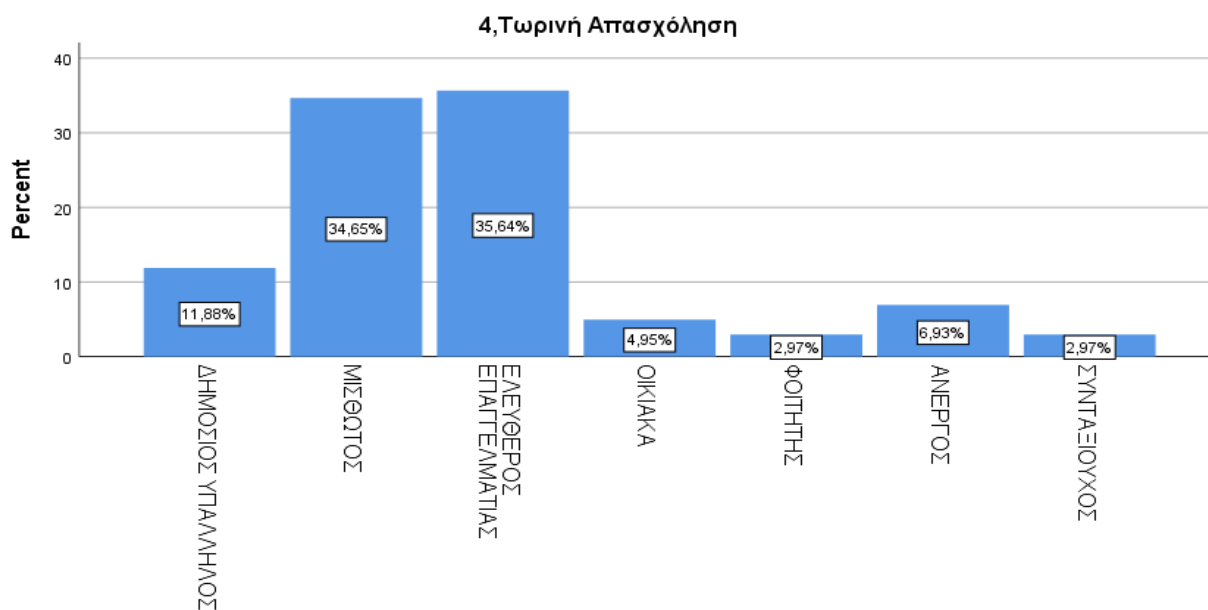
Στον πίνακα 4, παρατηρείται πως το 3% έχει αποφοιτήσει από την υποχρεωτική εκπαίδευση, το 45% από τη δευτεροβάθμια, ενώ τέλος το 52% έχει από την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4



Συνεχίζοντας, στον πίνακα 5 και 6, όσο αφορά το επάγγελμα, το 35,6% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, το 34,7% μισθωτοί υπάλληλοι, ενώ το 11,9% εργάζονται στον δημόσιο τομέα. Οι υπόλοιπες κατηγορίες αποτελούν μικρότερα ποσοστά και φαίνονται στους παρακάτω πίνακες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5



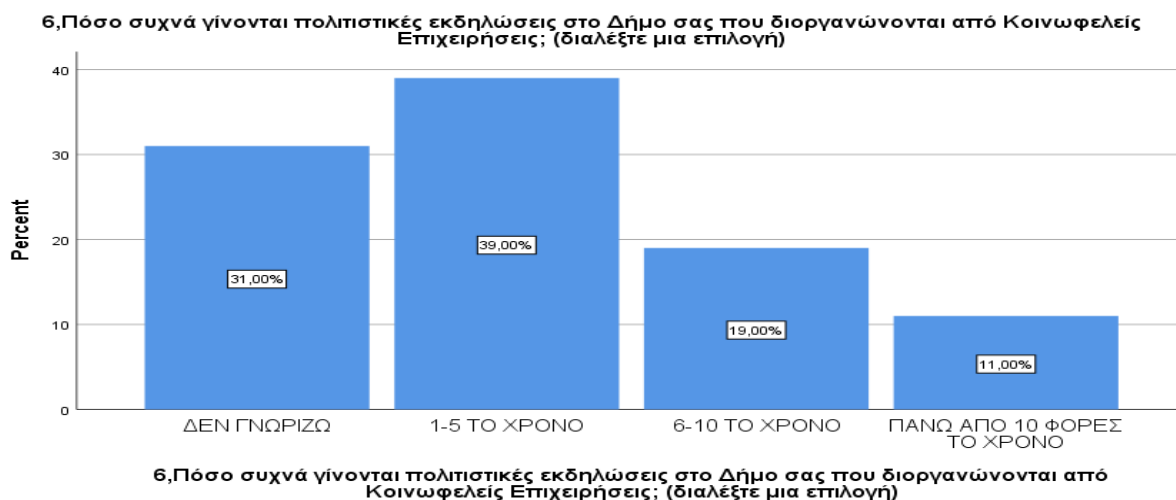
4,Τωρινή Απασχόληση

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

		Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	11,9	11,9
	ΜΙΣΘΩΤΟΣ	34,7	46,5
	ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ	35,6	82,2
	ΟΙΚΙΑΚΑ	5,0	87,1
	ΦΟΙΤΗΤΗΣ	3,0	90,1
	ΑΝΕΡΓΟΣ	6,9	97,0
	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ	3,0	100,0
	Total	100,0	

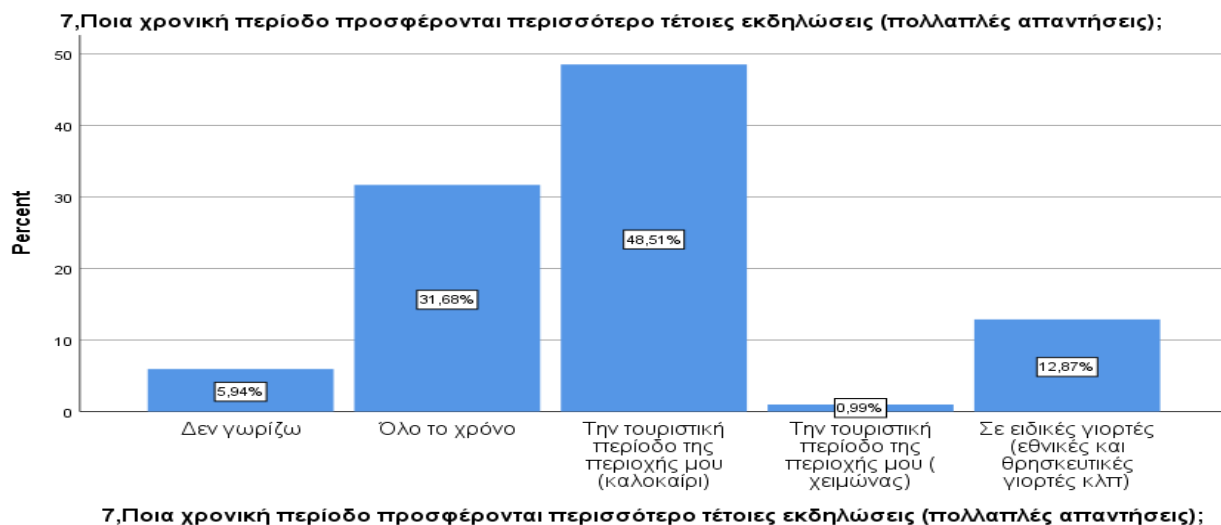
Συνεχίζοντας και εισερχόμενοι στο κύριο μέρος της περιγραφικής ανάλυσης, στην ερώτηση «πόσο συχνά γίνονται εκδηλώσεις στο δήμο σας από Κοινοφελείς Επιχειρήσεις», το 39% απάντησε 1-5 φορές το χρόνο, το 19% 6-10 φορές το χρόνο, ενώ το 11% πάνω από 10 φορές. Αξίζει να σημειωθεί πως το 31% δεν έχει γνώση επί του θέματος. (ΠΙΝΑΚΑΣ 7)

ΠΙΝΑΚΑΣ 7



Προχωρώντας, στον πίνακα 8, φαίνονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «ποτέ υπάρχει μεγαλύτερη συχνότητα τέτοιων εκδηλώσεων», σαφώς το 48,51% απάντησε το καλοκαίρι, ενώ το 31,68% όλο το χρόνο. Ένα μικρό ποσοστό απάντησε σε εορτές, το 5,94% δεν γνωρίζουν, ενώ το χειμώνα σχεδόν καθόλου.

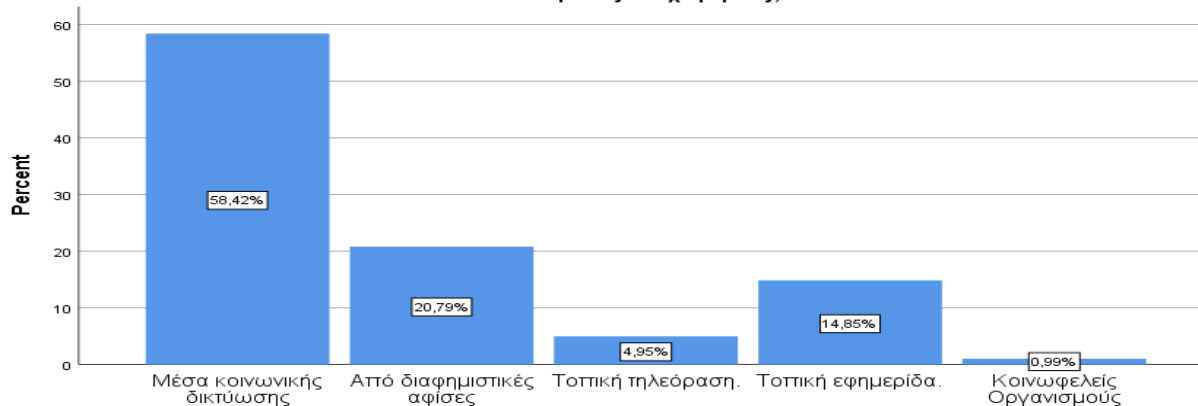
ΠΙΝΑΚΑΣ 8



Επίσης παρατηρώντας τον πίνακα 9, σχετικά με τις εκδηλώσεις που γίνονται από Κοινοφελείς Επιχειρήσεις, οι πολίτες ενημερώνονται κατά κόρον από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με ποσοστό 58,42%, 20,97% από διαφημιστικές αφίσες, ενώ το 14,85% από κάποια τοπική εφημερίδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

8,Πως και με ποιο τρόπο ενημερώνεστε για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου σας που διοργανώνονται από Κοινοφελείς Επιχειρήσεις;

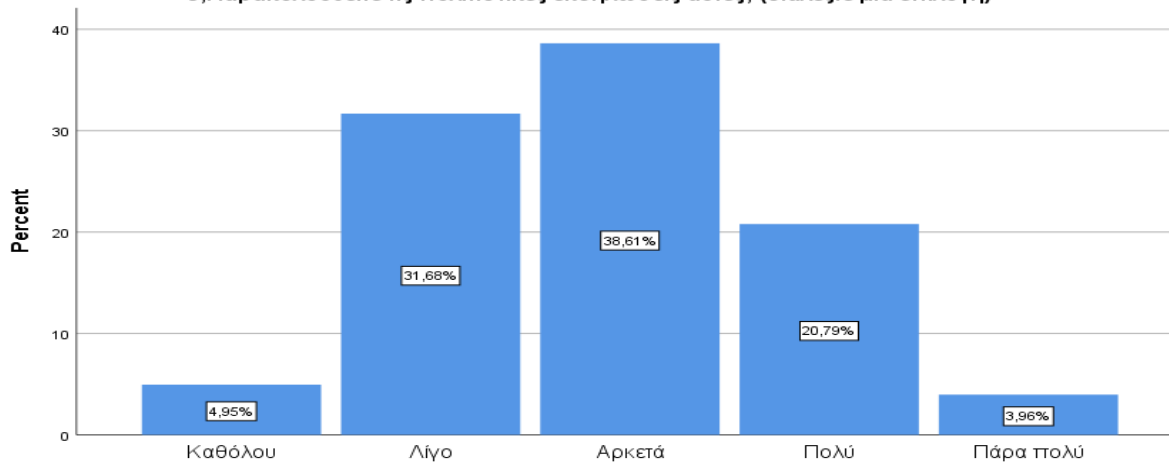


8,Πως και με ποιο τρόπο ενημερώνεστε για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου σας που διοργανώνονται από Κοινοφελείς Επιχειρήσεις;

Το δείγμα στην ερώτηση «αν παρακολουθεί τις εκδηλώσεις αυτές», απάντησε με ποσοστό 38,61% αρκετά, ενώ εύκολα μπορεί να παρατηρήσει κανείς ότι ο μέσος πολίτης κατά μέσο όρο παρακολουθεί τις εκδηλώσεις αυτές, αρκετά έως λίγο, ενώ μόνο το 3,96% πάρα πολύ. (ΠΙΝΑΚΑΣ 10)

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

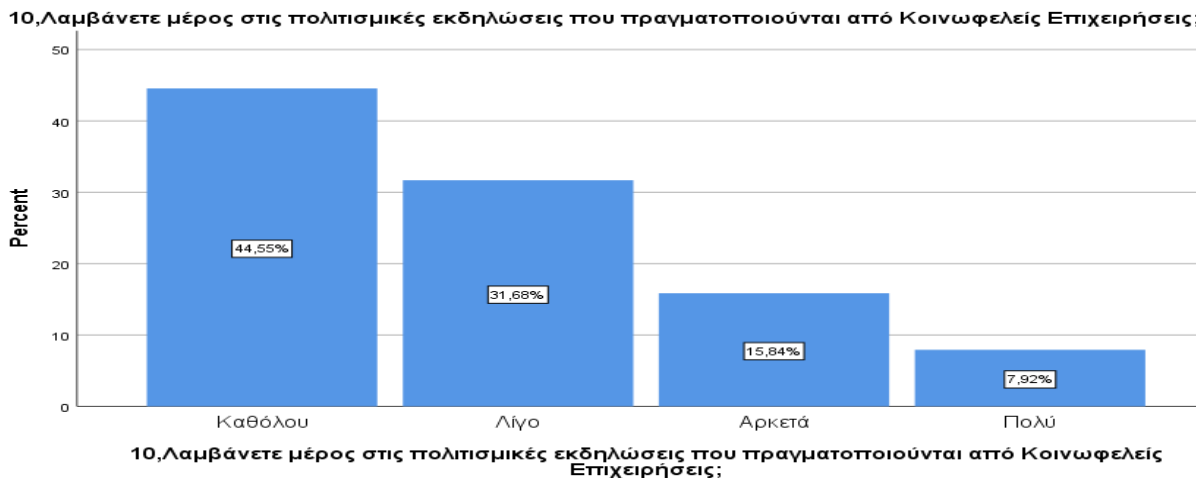
9,Παρακολουθείτε τις πολιτιστικές εκδηλώσεις αυτές; (διαλέξτε μια επιλογή)



9,Παρακολουθείτε τις πολιτιστικές εκδηλώσεις αυτές; (διαλέξτε μια επιλογή)

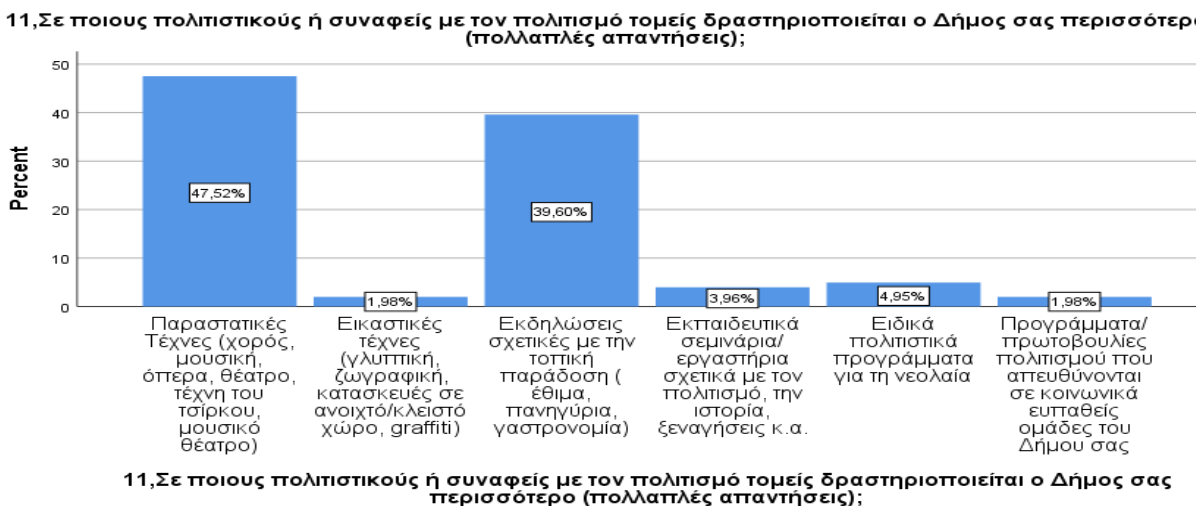
Στον πίνακα 11, παρατηρείται πως οι πολίτες κατά μέσο όρο δεν λαμβάνουν μέρος στις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται από τις Κοινωφελείς Επιχειρήσεις, αφού το 44,55% απάντησε καθόλου, 31,68% λίγο, ενώ περίπου το 24% λαμβάνει μέρος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11



Στον πίνακα 12, φαίνεται πως το 47.52% των ερωτώμενων στην ερώτηση ‘σε ποιους πολιτιστικούς ή συναφείς με τον πολιτισμό τομείς δραστηριοποιείται ο δήμος σας’, απάντησαν σε παραστατικές τέχνες ενώ το 40% σε εκδηλώσεις σχετικά με την παράδοση. Το υπόλοιπο 12% απάντησε εικαστικές τέχνες, εκπαιδευτικά σεμινάρια, ειδικά πολιτισμικά προγράμματα για την νεολαία και προγράμματα πολιτισμού που απευθύνονται σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες.

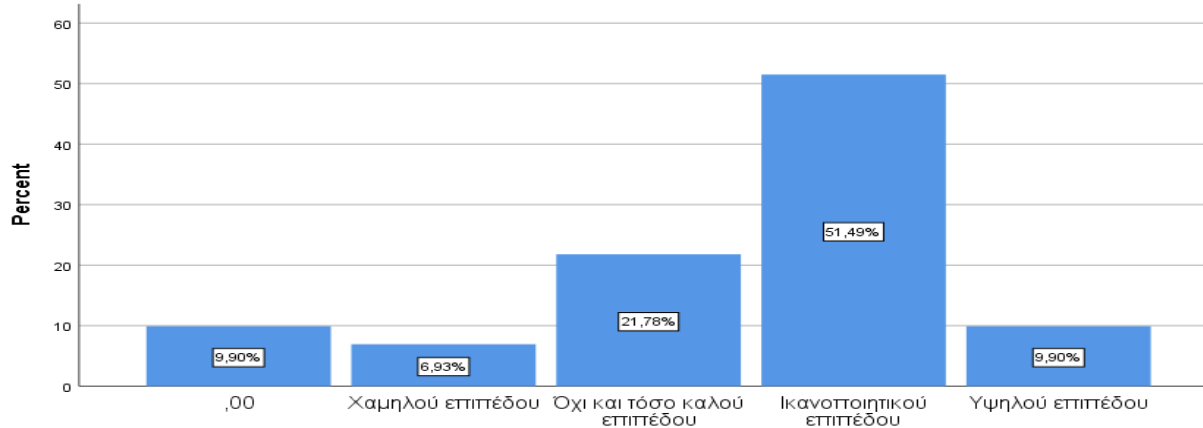
ΠΙΝΑΚΑΣ 12



Στον πίνακα 13, οι ερωτώμενοι με ποσοστό κοντά στο 60% κρίνουν τις πολιτισμικές εκδηλώσεις αυτές ικανοποιητικού ή υψηλού επιπέδου, ενώ το υπόλοιπο 28% δεν συμφωνεί. Επιπρόσθετα το 10% εμφανίζει άγνοια επί του θέματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

12,Γενικά, πώς κρίνετε την ποιότητα των προσφερόμενων εκδηλώσεων στο Δήμο σας; (διαλέξτε μια επιλογή)

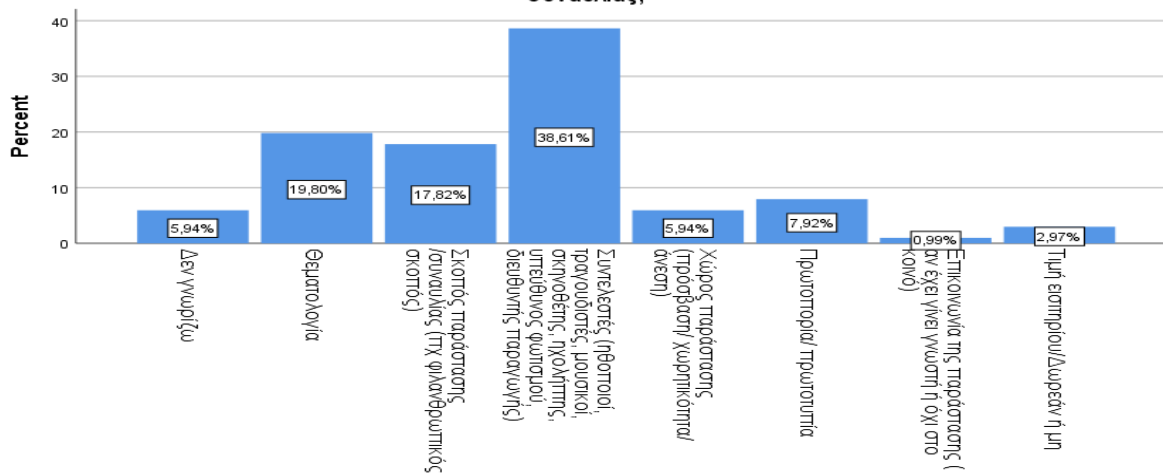


12,Γενικά, πώς κρίνετε την ποιότητα των προσφερόμενων εκδηλώσεων στο Δήμο σας; (διαλέξτε μια επιλογή)

Συνεχίζοντας στην ερώτηση «ποια είναι τα στοιχεία εκείνα που κατά την γνώμη σας χαρακτηρίζουν την ποιότητα μιας εκδήλωσης», το 38,61% απάντησε οι συντελεστές, το 19,80% η θεματολογία, το 17,82% ο σκοπός της εκδήλωσης, το 5,94% ο χώρος της εκδήλωσης, ενώ το 2,97% η τιμή του εισιτηρίου. Χρειάζεται να τονιστεί και σε αυτό το σημείο πως το 5,94% δεν εμφανίζει κάποια απάντηση. (ΠΙΝΑΚΑΣ 14)

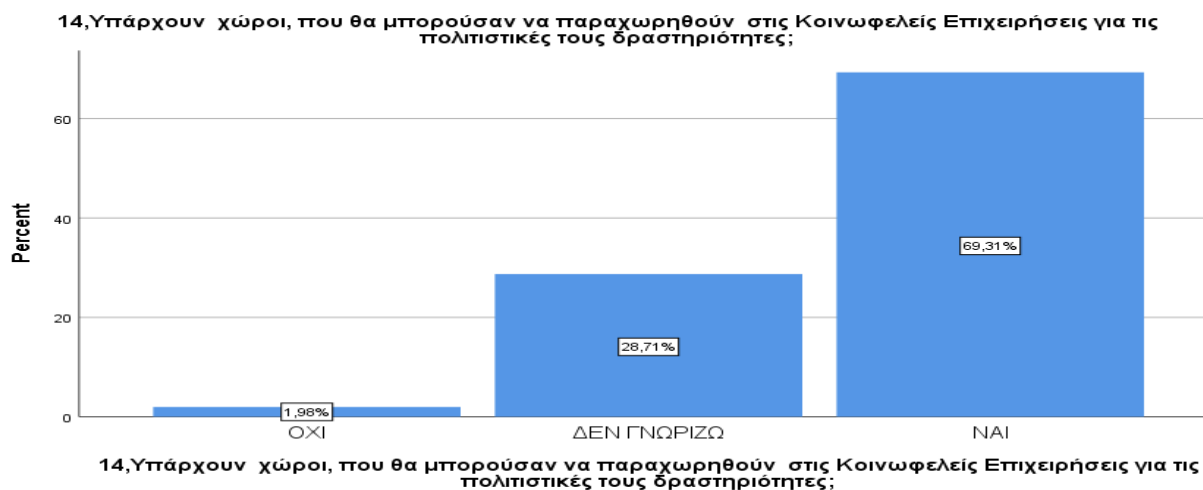
ΠΙΝΑΚΑΣ 14

13,Ποια είναι τα στοιχεία εκείνα που κατά τη γνώμη σας χαρακτηρίζουν την ποιότητα π.χ. μιας παράστασης/ συναυλίας;



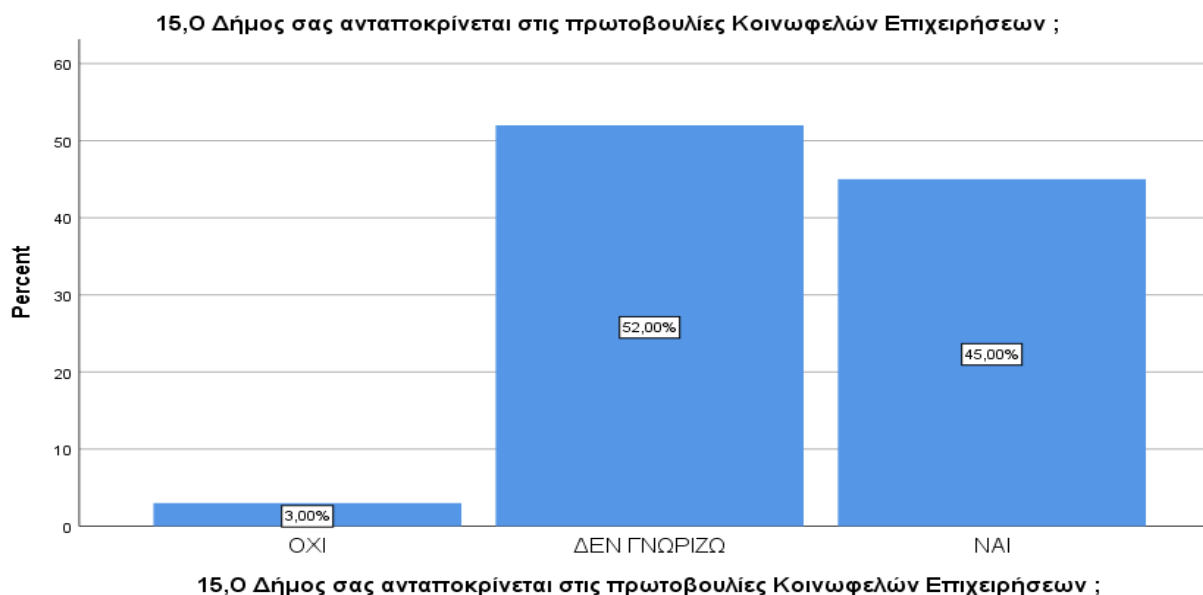
Επιπρόσθετα στον πίνακα 15, παρατηρείται πως το 69,31% θεωρεί πως υπάρχουν χώροι, που θα μπορούσαν να δοθούν στις Κοινοφελείς Επιχειρήσεις για τις πολιτισμικές δραστηριότητες, το 1,98% δεν συμφωνεί, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό 28.71% δεν γνωρίζει.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15



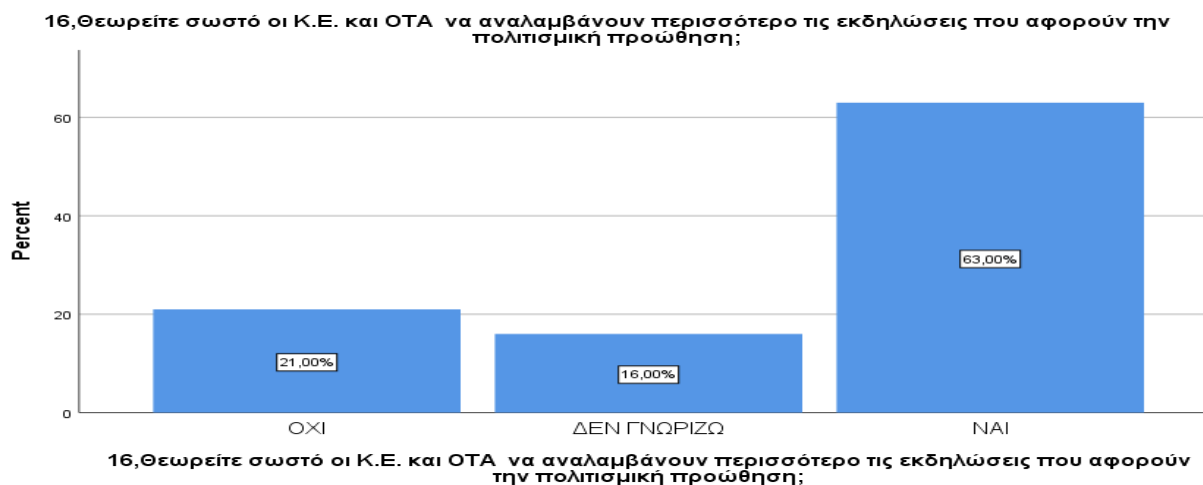
Προχωρώντας στην ερώτηση, «αν ο Δήμος ανταποκρίνεται στις πρωτοβουλίες των Κοινοφελών Επιχειρήσεων», το 52% απάντησε δεν γνωρίζει, το 45% απάντησε θετικά ενώ το 3% απάντησε όχι. (ΠΙΝΑΚΑΣ 16)

ΠΙΝΑΚΑΣ 16



Επιπρόσθετα, οι πολίτες στην ερώτηση, «αν θεωρούν σωστό, οι Κοινοφελείς Επιχειρήσεις και οι ΟΤΑ να αναλαμβάνουν περισσότερο τις εκδηλώσεις που αφορούν την πολιτισμική προώθηση», το 63% απάντησε ναι, το 21% όχι, ενώ το 16% δήλωσε αγνοία επί του θέματος. (ΠΙΝΑΚΑΣ 17)

ΠΙΝΑΚΑΣ 17



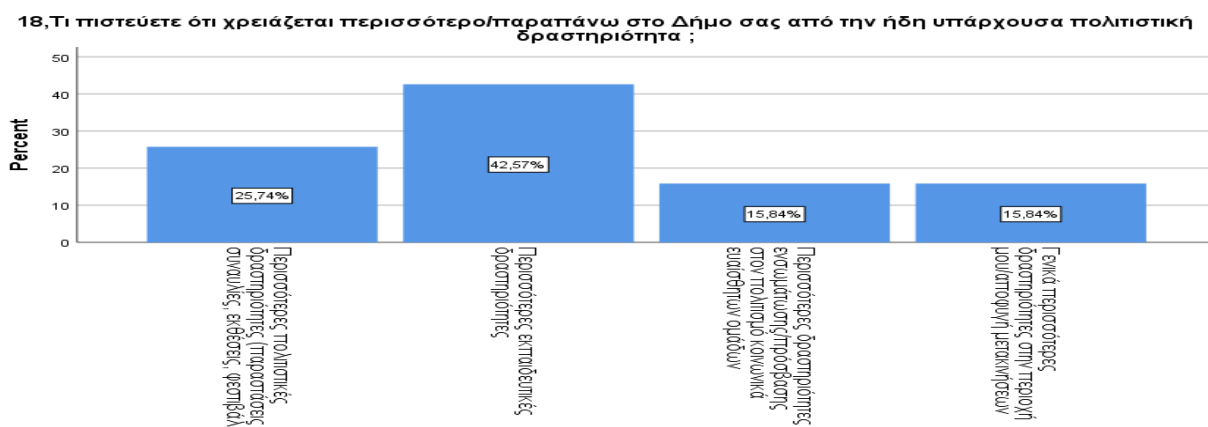
Συνεχίζοντας, παρατηρείται στον πίνακα 18, πως το 51,49% των ερωτώμενων θεωρούν ικανότερες τις Κοινοφελείς Επιχειρήσεις και τους ΟΤΑ, να αναλαμβάνουν περισσότερο τις εκδηλώσεις που αφορούν την πολιτισμική προώθηση, το 32,67% διαφώνησε, ενώ το 15,84% απάντησε πως δεν γνωρίζει.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18



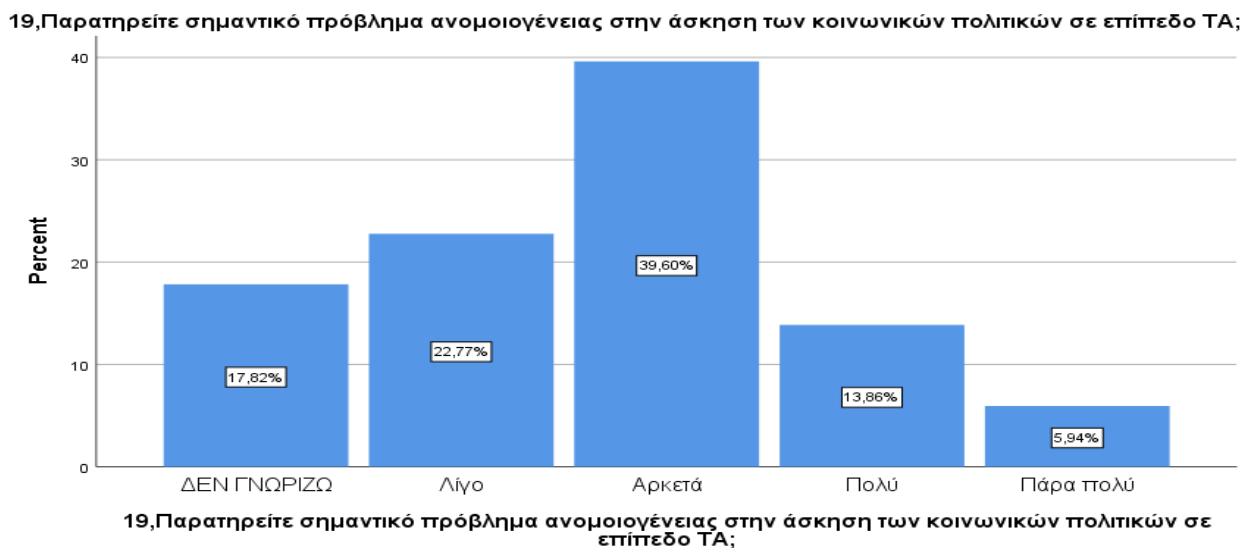
Στην ερώτηση, «τι χρειάζεται περισσότερο ο Δήμος από την ήδη υπάρχουσα πολιτιστική δραστηριότητα», το 42,57% απάντησε πως επιθυμεί περισσότερες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, το 25,74% περισσότερες πολιτιστικές, το 15,84% περισσότερες δραστηριότητες ενσωμάτωσης στον πολιτισμό κοινωνικά ευαίσθητων ομάδων και τέλος το 15,84% απάντησε γενικά περισσότερες δραστηριότητες στην περιοχή προς αποφυγήν μετακινήσεων. (ΠΙΝΑΚΑΣ 19)

ΠΙΝΑΚΑΣ 19



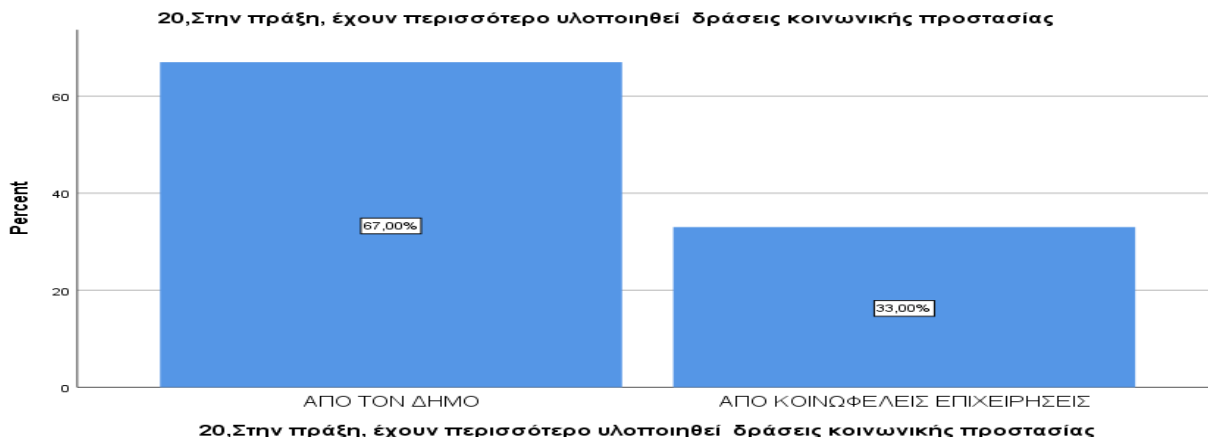
Συνεχίζοντας, περίπου το 60% των ερωτώμενων εντόπισαν σημαντικό πρόβλημα ανομοιογένειας στην άσκηση των κοινωνικών πολιτικών σε επίπεδο ΟΤΑ, το 22,77% λιγότερο, ενώ το 17,82% δεν γνωρίζει. (ΠΙΝΑΚΑΣ 20)

ΠΙΝΑΚΑΣ 20



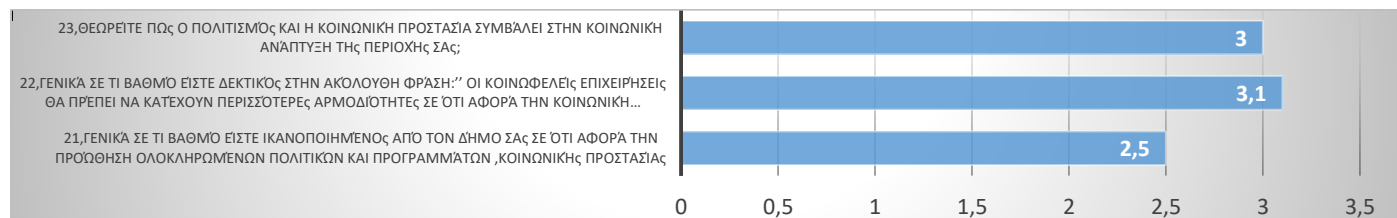
Επίσης, το 67% των πολιτών θεωρούν πως, στην πράξη έχουν υλοποιηθεί περισσότερες δράσεις κοινωνικής προστασίας από τον Δήμο, αντί του 33% που πιστεύουν από τις Κοινοφελείς Επιχειρήσεις. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται διότι, ίσως οι Κοινοφελείς Επιχειρήσεις να κατέχουν περιορισμένες δραστηριότητες ή και αρμοδιότητες στο θέμα της κοινωνικής προστασίας. (ΠΙΝΑΚΑΣ 21)

ΠΙΝΑΚΑΣ 21



Ακολουθως, αφού έχει γίνει η κωδικοποίηση των απαντήσεων ως 1= καθόλου, 2=λίγο, 3= αρκετά, 4= πολύ, 5= πάρα πολύ, παρατηρούμε τους μέσους ορούς συμφωνίας (μπλε μπάρες) στις εκάστοτε ερωτήσεις. (ΠΙΝΑΚΑΣ 22)

ΠΙΝΑΚΑΣ 22

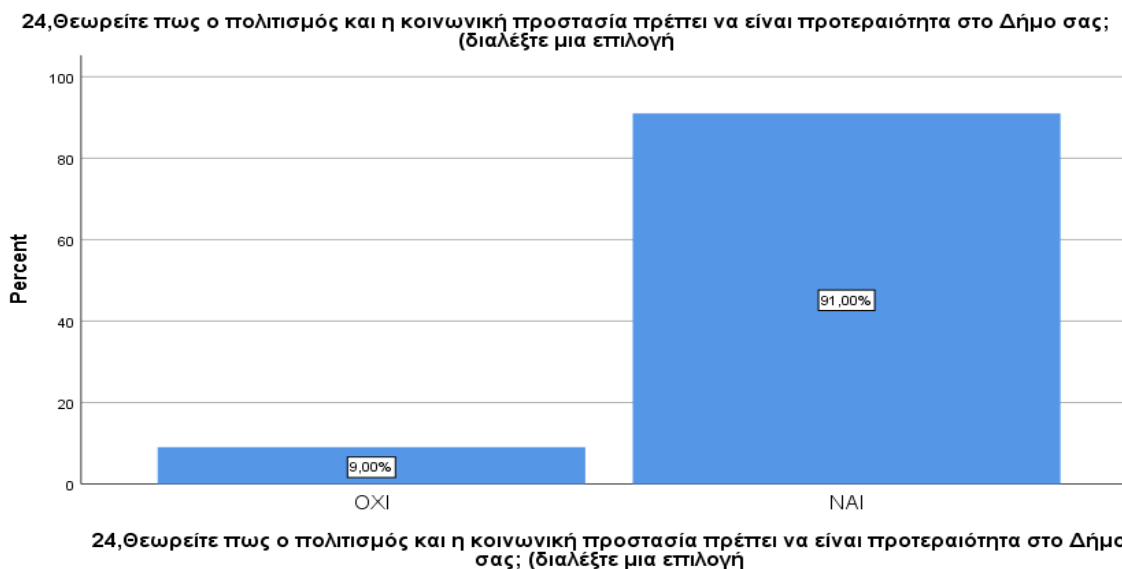


Παρατηρούνται τα εξής:

1. Κατά μέσο όρο οι πολίτες θεωρούν πως ο πολιτισμός και η κοινωνική προστασία συμβάλει αρκετά στην κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής.
2. Οι ερωτώμενοι είναι αρκετά δεκτικοί στο γεγονός ότι οι κοινοφελείς επιχειρήσεις θα πρέπει να κατέχουν περισσότερες αρμοδιότητες σε ότι αφορά την κοινωνική προστασία.
3. Ενώ τέλος οι πολίτες είναι μέτρια ικανοποιημένοι σε ότι αφορά τις ενέργειες του δήμου σχετικά με τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας.

Τέλος η συντριπτική πλειοψηφία με ποσοστό 91% ανέφερε πως ο πολιτισμός και η κοινωνική προστασία πρέπει να είναι προτεραιότητα στο δήμο. (ΠΙΝΑΚΑΣ 23)

ΠΙΝΑΚΑΣ 23



6.4. Επαγωγική στατιστική

Στην παρούσα ενότητα απαντήθηκαν τα 3 ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης, τα οποία διατυπώνονται ως εξής:

1. Ποιες είναι οι απόψεις των πολιτών απέναντι στην πολιτισμική διαχείριση του τόπου και αν επιθυμούν να συμβάλλουν;
2. Ποιες είναι οι απόψεις των πολιτών σχετικά με την κοινωνική δράση του Δήμου σε σύγκριση με αυτών των Κοινοφελών Επιχειρήσεων και αν επιθυμούν οι πολίτες την αύξηση αρμοδιοτήτων των Κοινοφελών Επιχειρήσεων σχετικά με τις αρμοδιότητες σε κοινωνικό - πολιτισμικά δρώμενα;
3. Τι βαθμό σημαντικότητας δίνουν οι πολίτες στην έννοια του πολιτισμού για τον Δήμο;

Για την απάντηση του 3^{ου} ερευνητικού ερωτήματος, γίνεται αναφορά στην περιγραφική στατιστική, καθώς τα ερωτήματα αυτά καλύπτονται πλήρως από αυτούσιες ερωτήσεις του

ερωτηματολογίου.

Επιπλέον, για να απαντηθεί το 1^ο χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής γραμμικής συσχέτισης Pearson. Ο συγκεκριμένος δείκτης, δέχεται τιμές από το -1 έως το 1, και καθώς πλησιάζει κατά απόλυτη τιμή το 1, τόσο πιο ισχυρή θεωρείται η συσχέτιση μεταξύ των 2 υπό μελέτη μεταβλητών. Πιο αναλυτικά, αν η τιμή του συντελεστή Pearson είναι από -1 έως 0, τότε υπάρχει μια αρνητική γραμμική συσχέτιση. Αντίθετα εάν η τιμή αυτή είναι από το 0 έως 1, τότε η συσχέτιση είναι γραμμικά θετική.

Τέλος, για να απαντηθεί το ερώτημα 2 (και 1 εν μέρει) χρησιμοποιήθηκαν χ τετράγωνο τεστ ανεξαρτησίας κατά Pearson. Το τεστ αυτό μας δείχνει αν υπάρχει κάποια συνάφεια μεταξύ των απαντήσεων των δυο ερωτήσεων. Πιο αναλυτικά αν οι απαντήσεις των ερωτώμενων της μιας ερώτησης επηρεάζουν τις απαντήσεις των ιδίων ερωτώμενων της δεύτερης ερώτησης. Για παράδειγμα αν το φύλο επηρεάζει την επιλογή των εκδηλώσεων (που περισσότερο επιθυμούν να πηγαίνουν οι γυναίκες σύγκριση με τους άνδρες;). Το αποτέλεσμα που μας ενδιαφέρει είναι η τιμή του Asymptotic Significance (2-sided) ή αλλιώς p-value. Οι υποθέσεις ορίζονται ως εξής. H_0 = υπάρχει συνάφεια μεταξύ των δυο ερωτήσεων VS H_a = δεν υπάρχει συνάφεια των δυο ερωτήσεων. Αν το Asymptotic Significance (2-sided) >0.05 τότε απορρίπτω σε επίπεδο σημαντικότητας 5% την H_0 .

6.4.1. 1^ο ερευνητικό ερώτημα

«Ποιες είναι οι απόψεις των πολιτών απέναντι στην πολιτισμική διαχείριση του τόπου και αν επιθυμούν να συμβάλλουν;»

Το συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα, απαντήθηκε μέσω της χρήσης του συντελεστή συσχέτισης του Pearson. Όπως φάνηκε, υπάρχουν κάποιες συσχετίσεις σχετικά με τις απαντήσεις των κάτωθι ερωτήσεων. Αρχικά παρατηρείται πως όσο οι πολίτες παρακολουθούν τις εκδηλώσεις του Δήμου, τόσο μεγαλώνει και η πιθανότητα να λαμβάνουν και μέρος, με τον συντελεστή συσχέτισης να εντοπίζεται να είναι 0,508. Επιπρόσθετα, όσο οι πολίτες κρίνουν όλο και πιο θετικά τις εκδηλώσεις που γίνονται στον Δήμο, τόσο εκείνοι θα λαμβάνουν μέρος ή θα παρακολουθούν τις εκδηλώσεις αυτές, με τον συντελεστή συσχέτισης να βρίσκεται 0,256 και

0,366 αντίστοιχα. Επίσης, φάνηκε μια μικρή θετική σχέση μεταξύ των ερωτήσεων 15 και 10, όπου μας αναφέρεται, πως όσο ο Δήμος δείχνει ενδιαφέρον και ανταποκρίνεται στις πρωτοβουλίες των Κοινοφελών Επιχειρήσεων, τόσο οι πολίτες θα λαμβάνουν μέρος στις εκάστοτε εκδηλώσεις. (ΠΙΝΑΚΑΣ 24)

ΠΙΝΑΚΑΣ 24

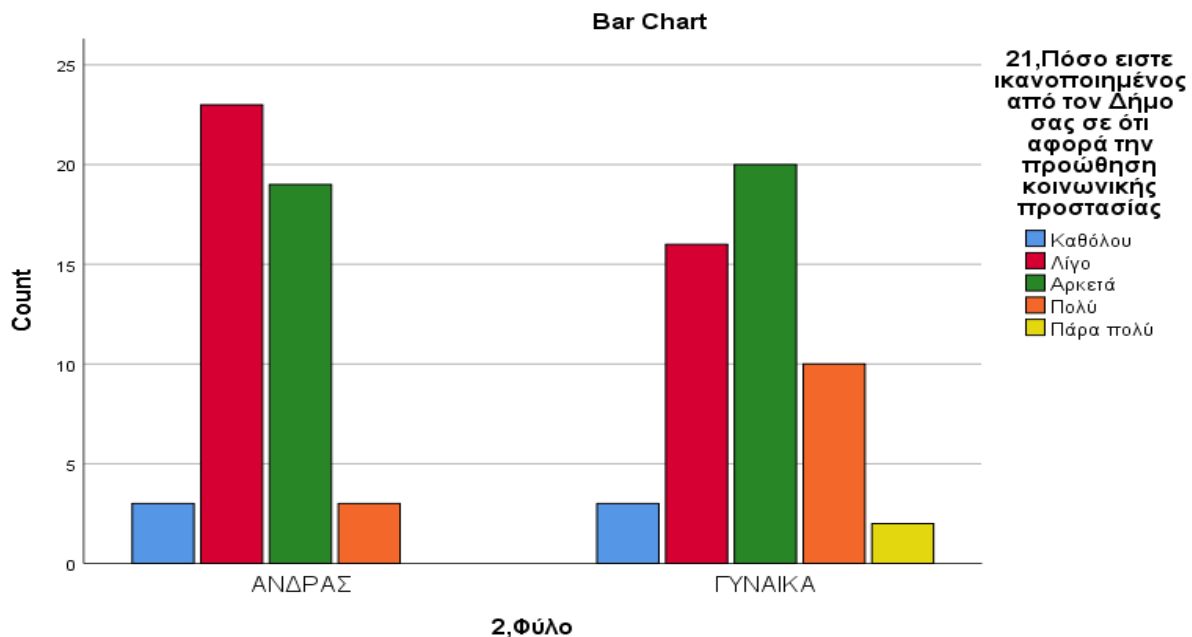
		9, Παρακολουθείτε τις πολιτιστικές εκδηλώσεις αυτές; (διαλέξτε μια επιλογή)	10, Λαμβάνετε μέρος στις πολιτισμικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται από Κοινοφελείς Επιχειρήσεις;	15, Ο Δήμος σας ανταποκρίνεται στις πρωτοβουλίες Κοινοφελών Επιχειρήσεων ;
10, Λαμβάνετε μέρος στις πολιτισμικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται από Κοινοφελείς Επιχειρήσεις;	Pearson Correlation	,508**	1	,268**
	Sig. (2-tailed)	,000		,007
	N	101	101	100
12, Γενικά, πώς κρίνετε την ποιότητα των προσφερόμενων εκδηλώσεων στο Δήμο σας; (διαλέξτε μια επιλογή)	Pearson Correlation	,366**	,256**	,236*
	Sig. (2-tailed)	,000	,010	,018
	N	101	101	100
15, Ο Δήμος σας ανταποκρίνεται στις πρωτοβουλίες Κοινοφελών Επιχειρήσεων ;	Pearson Correlation	,154	,268**	1
	Sig. (2-tailed)	,126	,007	
	N	100	100	100

Επιπρόσθετα, θα χρησιμοποιηθεί ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 οπού θα μας δείξει αν υπάρχει κάποια συνάφεια μεταξύ των απαντήσεων στις ερωτήσεις 2,1,21. Αρχικά, διερευνάται ο έλεγχος των ερωτήσεων «2,Φύλο * 21, Πόσο είστε ικανοποιημένος από τον Δήμο σας σε ότι αφορά την προώθηση κοινωνικής προστασίας». Παρατηρείται, στους ακόλουθους πίνακες, πως ο βαθμός ικανοποίησης των πολιτών σε ότι αφορά την προώθηση κοινωνικής προστασίας από μέρους του Δήμου, δεν επηρεάζεται από το φύλο καθώς το p-value (Asymptotic Significance (2-sided))>0,05, οπότε μπορούμε να απορρίψουμε την υπόθεση συνάφειας μεταξύ των δυο ερωτήσεων. (ΠΙΝΑΚΑΣ 25, ΓΡΑΦΗΜΑ 1)

ΠΙΝΑΚΑΣ 25

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,967 ^a	4	,138

ΓΡΑΦΗΜΑ 1

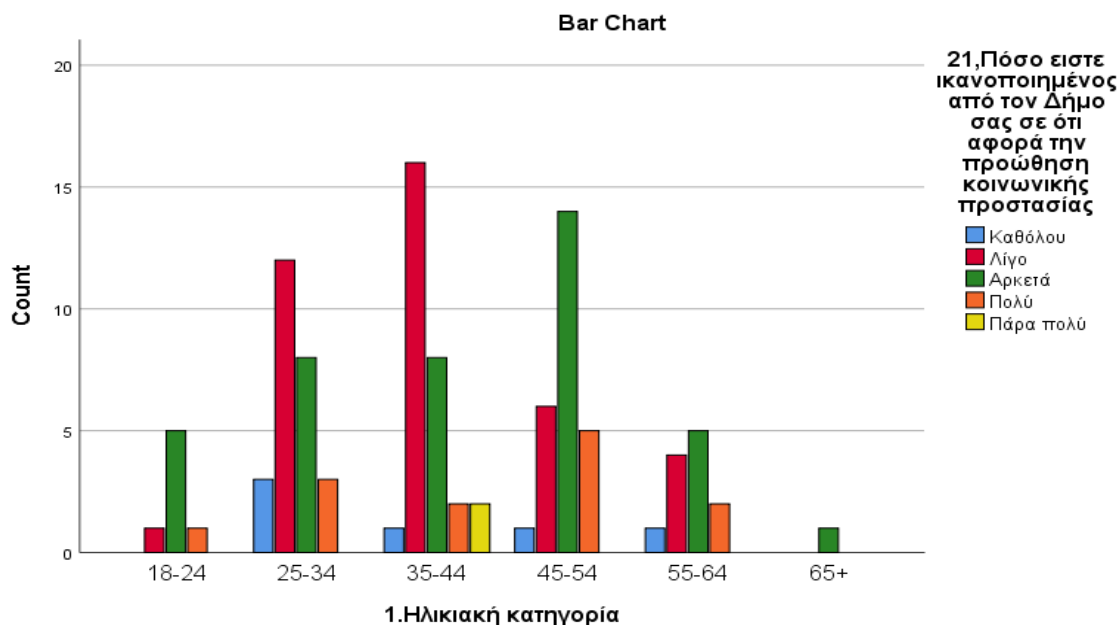


Επιπλέον, σε δεύτερο βήμα διερευνάται αν η ηλικία παίζει κάποιο ρόλο στον βαθμό ικανοποίησης των πολιτών, σε ότι αφορά την προώθηση της κοινωνικής προστασίας από μέρους του Δήμου. Το τεστ χ τετράγωνο έχει ως αποτέλεσμα το Asymptotic Significance (2-sided)= $0.431 > 0,05$. Αρά, μπορούμε να αποφανθούμε πως η ηλικία δεν έχει κάποιο ρόλο σχετικά με τον βαθμό ικανοποίησης. Παρατηρώντας όμως τους κάτωθι πίνακες, συμπεραίνουμε πως, κατά πλειοψηφία είναι ικανοποιημένοι λίγο σε ότι αφορά τις ενέργειες του δήμου να προωθήσει την κοινωνική προστασία. (ΠΙΝΑΚΑΣ 26 – ΓΡΑΦΗΜΑ 2)

ΠΙΝΑΚΑΣ 26

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,431 ^a	20	,431

ΓΡΑΦΗΜΑ 2



6.4.2. 2^ο ερευνητικό ερώτημα

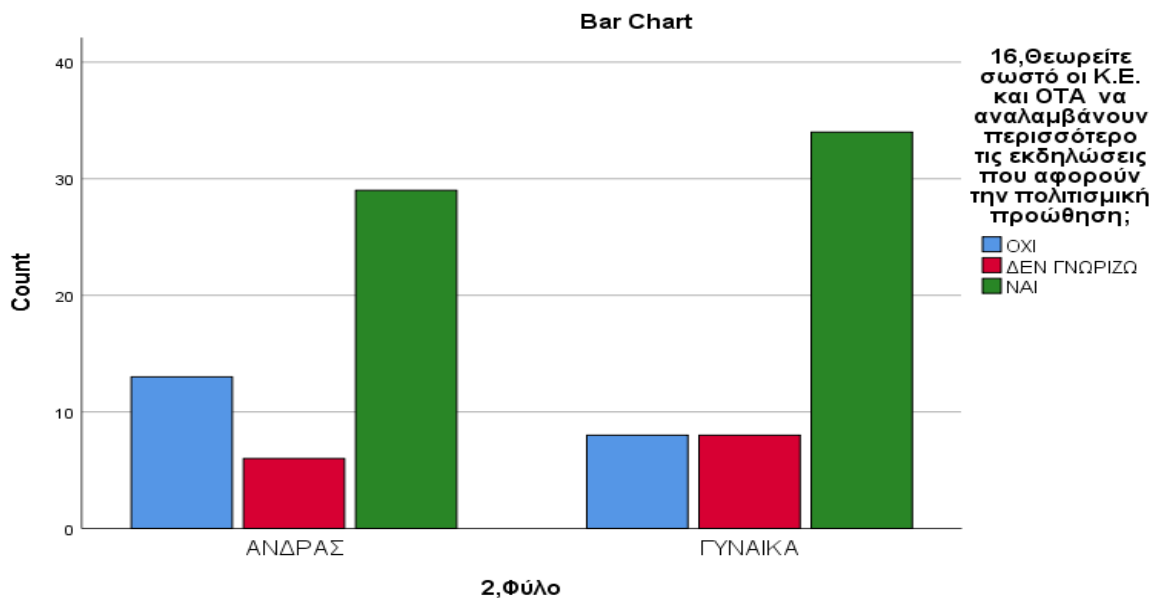
«Ποιες είναι οι απόψεις των πολιτών σχετικά με την κοινωνική δράση του Δήμου σε σύγκριση με αυτών των Κοινοφελών Επιχειρήσεων και αν επιθυμούν οι πολίτες την αύξηση αρμοδιοτήτων των κοινοφελών επιχειρήσεων σχετικά με τις αρμοδιότητες σε κοινωνικό - πολιτισμικά δρώμενα;»

Η παρούσα ερώτηση απαντάται από τους ακόλουθους πίνακες, χρησιμοποιώντας τον έλεγχο χ τετράγωνο. Ξεκινώντας, μπορεί κανείς να αποφανθεί πως το φύλο δεν παίζει κάποιο ρόλο σχετικά με την διαμόρφωση της άποψης, εάν θεωρούν σωστό οι πολίτες οι Κοινοφελείς Επιχειρήσεις και οι ΟΤΑ να αναλαμβάνουν ολοένα και περισσότερες αρμοδιότητες, διότι οι πολίτες είναι θετικοί και απαντούν «ναι» σε αυτό το ερώτημα. Ο έλεγχος ανεξαρτησίας έχει ως αποτέλεσμα p-value 0,400. (ΠΙΝΑΚΑΣ 27 – ΓΡΑΦΗΜΑ 3)

ΠΙΝΑΚΑΣ 27

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,833 ^a	2	,400

ΓΡΑΦΗΜΑ 3

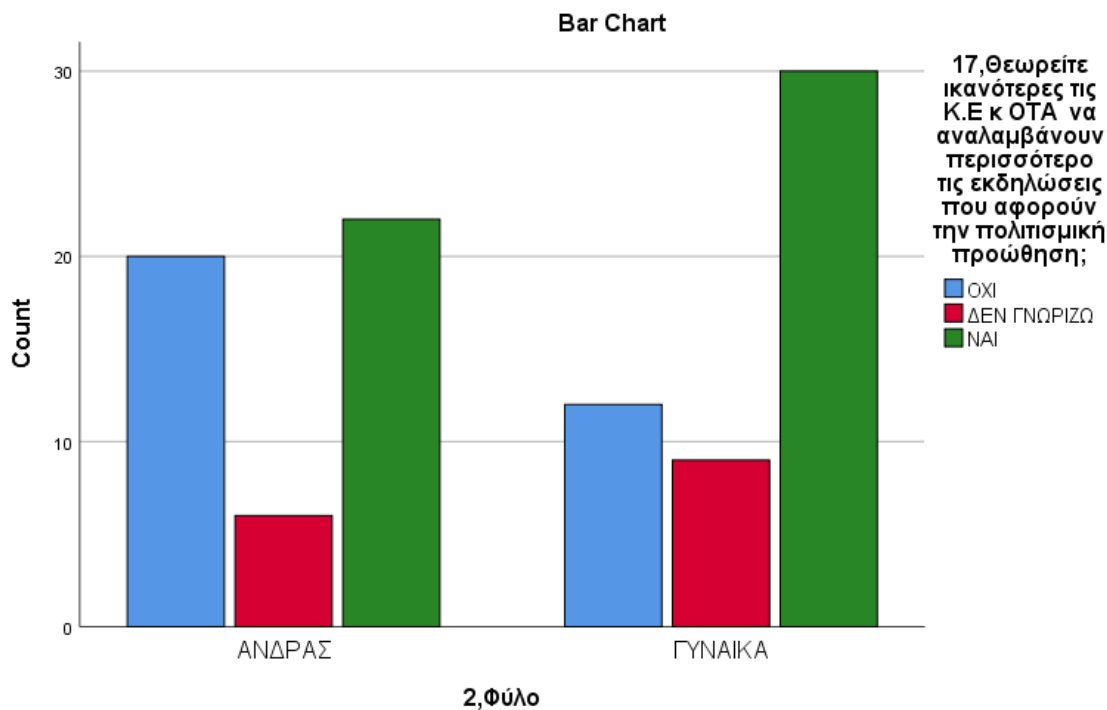


Επιπρόσθετα, το φύλο δεν έπαιξε κάποιο ρόλο στην διαμόρφωση της άποψης, ότι οι Κοινοφελείς Επιχειρήσεις και οι ΟΤΑ είναι ικανότερες να αναλαμβάνουν περισσότερες εκδηλώσεις, που αφορούν την πολιτισμική προώθηση. Ο έλεγχος είχε ως αποτέλεσμα την τιμή $0,154 > 0,05$, άρα η πρόταση επιβεβαιώνεται και μπορούμε να αποφανθούμε, πως ανεξάρτητα το φύλο, οι πολίτες υποστηρίζουν πως ο Δήμος, δεν είναι και τόσο ικανός να αναλαμβάνει εκδηλώσεις σχετικά με την πολιτιστική προώθηση. Αξίζει όμως να σημειωθεί πως υπάρχει και ένα μεγάλο ποσοστό που δηλώνει αγνοία επί του θέματος. (ΠΙΝΑΚΑΣ 28 – ΓΡΑΦΗΜΑ 4)

ΠΙΝΑΚΑΣ 28

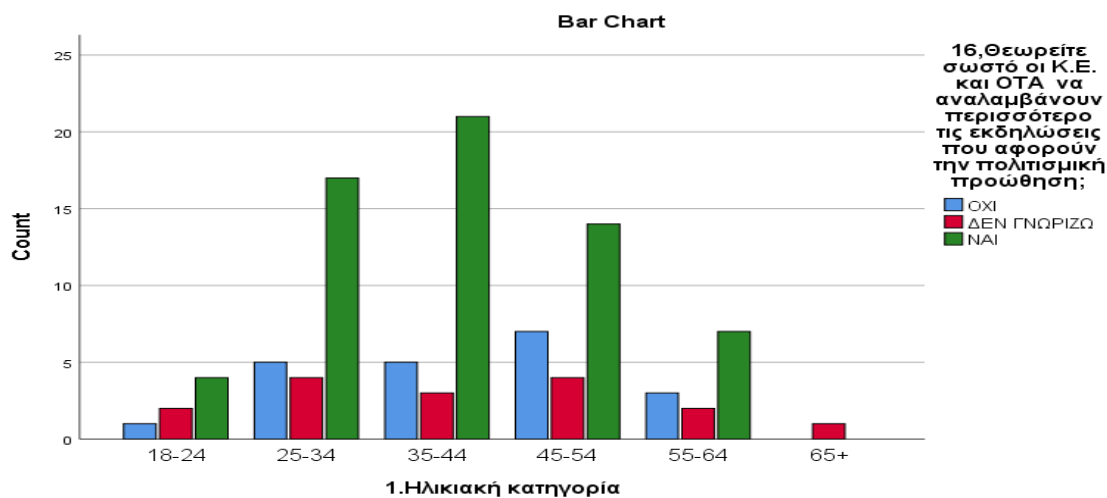
Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,743 ^a	2	,154

ΓΡΑΦΗΜΑ 4

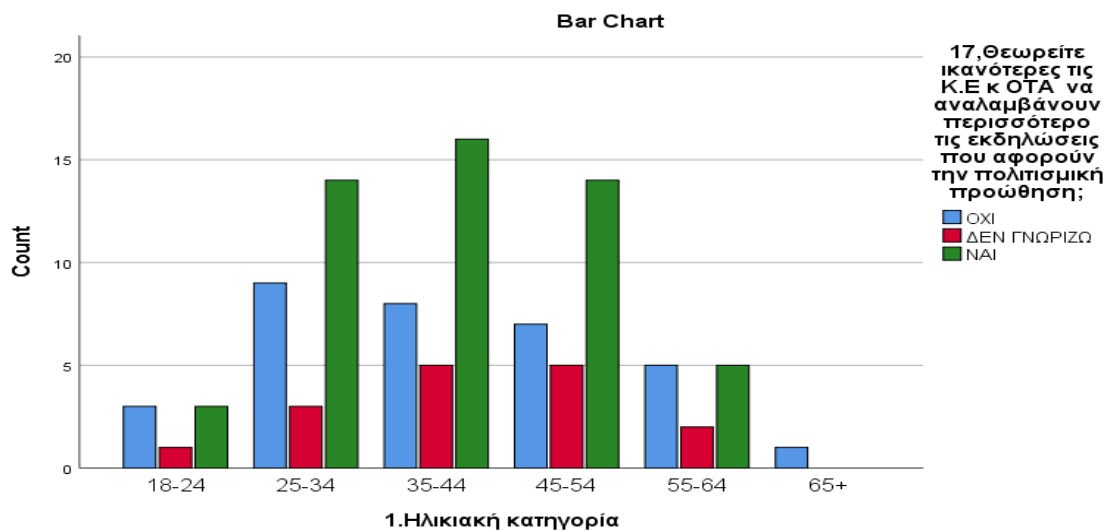


Επιπλέον, παρατηρούμε πως η ηλικία δεν παίζει κάποιο ρόλο, καθώς ανεξάρτητα την ηλικιακή κατηγορία οι πολίτες επιθυμούν οι Κοινοφελείς Επιχειρήσεις και οι ΟΤΑ, να αναλαμβάνουν περισσότερες εκδηλώσεις που αφορούν την πολιτισμική διαχείριση. Επίσης, κατά πλειοψηφία και ανεξάρτητα το φύλο οι πολίτες θεωρούν ικανότερες τις Κοινοφελείς Επιχειρήσεις και τους ΟΤΑ να αναλαμβάνουν τέτοιου είδους εκδηλώσεις. Τα περιγραφικά αποτελέσματα φαίνονται στους ακόλουθους πίνακες. Αξίζει να σημειωθεί όμως, ότι εκείνοι που απάντησαν δεν γνωρίζω στις απαντήσεις του ερωτήματος 2 κυμαίνονται από 15% έως 16%. (ΓΡΑΦΗΜΑ 5 και 6)

ΓΡΑΦΗΜΑ 5

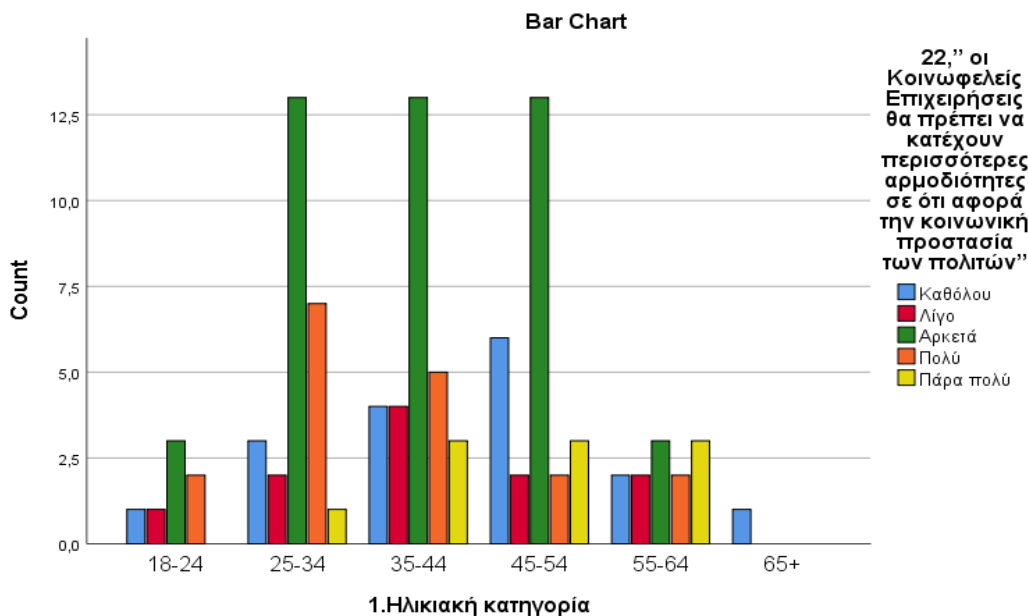


ΓΡΑΦΗΜΑ 6



Τέλος, οι πολίτες ανεξάρτητα την ηλικία τους επιθυμούν οι Κοινοφελείς Επιχειρήσεις, να κατέχουν περισσότερες αρμοδιότητες σε ότι αφορά την κοινωνική προστασία των πολιτών με ποσοστό 72%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7



6.4.3. 3^ο ερευνητικό ερώτημα

« Τι βαθμό σημαντικότητας δίνουν οι πολίτες στην έννοια του πολιτισμού για τον Δήμο;»

Το ανωτέρω ερευνητικό ερώτημα, απαντήθηκε μέσω της περιγραφικής στατιστικής και μάλιστα από δυο πίνακες. Η συντριπτική πλειοψηφία θεωρεί, πως ο πολιτισμός και η κοινωνική προστασία πρέπει να είναι προτεραιότητα στον Δήμο με ποσοστό 91%. Επιπρόσθετα, κατά μέσο όρο οι πολίτες θεωρούν, πως ο πολιτισμός και η κοινωνική προστασία συμβάλουν στην κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής τους κατά πολύ.

Τα αποτελέσματα του ερευνητικού ερωτήματος φαίνονται στους ακόλουθους πίνακες:

ΠΙΝΑΚΑΣ 29

<i>Θεωρείτε πως ο πολιτισμός και η κοινωνική προστασία πρέπει να είναι προτεραιότητα στο Δήμο σας;</i>		
	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>
<i>ΟΧΙ</i>	9	9,0
<i>ΝΑΙ</i>	91	91,0
<i>ΣΥΝΟΛΟ</i>	100	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 30

<i>Θεωρείτε πως ο πολιτισμός και η κοινωνική προστασία συμβάλει στην κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής σας;</i>		
	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>
<i>Λίγο</i>	8	7,9
<i>Αρκετά</i>	20	19,8
<i>Πολύ</i>	38	37,6
<i>Πάρα πολύ</i>	35	34,7
<i>ΣΥΝΟΛΟ</i>	101	100,0

6.5. Αξιολόγηση της Έρευνας

Στο ερευνητικό μέρος διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις των πολιτών αναφορικά με τις κοινωνικό - πολιτιστικές εκδηλώσεις που γίνονται στον τόπο τους, καθώς και οι αντιλήψεις για την προώθηση της κοινωνικής προστασίας. Το δείγμα αποτελείται από 102 πολίτες, που διαμένουν σε Δήμους του Νομού Ηλείας, όπου έγινε και η έρευνα. Ως προς την ηλικία κατά μέσο όρο ήταν τα 38 χρόνια. Αναφορικά με τους τίτλους σπουδών οι περισσότεροι έχουν αποφοιτήσει από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και άνω. Ο μέσος πολίτης παρακολουθεί αρκετά τις πολιτισμικές εκδηλώσεις και δεν λαμβάνει μέρος σχεδόν καθόλου. Θεωρούν τις πολιτισμικές εκδηλώσεις, οι οποίες διεξάγονται στον τόπο τους, ικανοποιητικού επιπέδου, ενώ θεωρούν σωστό και ικανές τις Κοινοφελείς Επιχειρήσεις και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, να αναλαμβάνουν περισσότερες αρμοδιότητες στην πολιτισμική προώθηση. Επίσης, πιστεύουν ότι πρέπει να αυξηθούν οι εκδηλώσεις αναφορικά με την εκπαίδευση και τον πολιτισμό.

Επιπρόσθετα, οι πολίτες είναι λίγο έως αρκετά ικανοποιημένοι με τις ενέργειες του Δήμου, όσο αφορά την προώθηση της κοινωνικής προστασίας, ενώ κατά το πλείστον εντοπίζουν προβλήματα ανομοιογένειας στην άσκηση κοινωνικών πολιτικών. Οι πολίτες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «αυστηροί», καθώς πιστεύουν πως ο Πολιτισμός και οι Κοινωνική

Προστασία συμβάλει στην τοπική ανάπτυξη, ενώ οι περισσότεροι συμφωνούν πως η προώθηση τους θα πρέπει να είναι το πρώτο μέλημα του Δήμου τους. Θα πρέπει να τονιστεί πως το 100% των συμμετεχόντων είναι ικανοποιημένοι από την έρευνα.

Σχετικά με τα ερευνητικά ερωτήματα, αρχικά παρατηρούμε, πως οι πολίτες παρακολουθούν ή λαμβάνουν μέρος στις πολιτισμικές εκδηλώσεις, όσο οι Δήμοι και οι Κοινοφελείς Επιχειρήσεις ενδιαφέρονται για τα συγκεκριμένα θέματα. Επίσης, ανεξάρτητα το φύλο και την ηλικία φάνηκε από την περιγραφική στατιστική, πως ο μέσος πολίτης θεωρεί τις εκδηλώσεις υψηλού επιπέδου. Ενώ, όσο τις θεωρούν υψηλού επιπέδου, τόσο είναι πιο θετικοί ως προς αυτές.

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, φάνηκε πως ανεξάρτητα το φύλο και την ηλικιακή κατηγορία, οι πολίτες αφενός επιθυμούν οι Κοινοφελείς Επιχειρήσεις να έχουν περισσότερες αρμοδιότητες σε θέματα πολιτιστικής δραστηριότητας και προώθησης, αφετέρου τις θεωρούν και ικανές ώστε να διενεργήσουν τέτοια έργα.

Τέλος, στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα, συμπεραίνεται πως η πλειοψηφία των ερωτηθέντων, πιστεύει ότι ο Πολιτισμός και η Κοινωνική Προστασία, συμβάλουν στην κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής τους και τους θεωρούν σημαντικούς παράγοντες, καθώς παίζουν σημαντικό ρολό στην εικόνα, στον τουρισμό κτλ του Δήμου.

Εν κατακλείδι, η έρευνα έδειξε, πως η ανάδειξη του Πολιτισμού και η Κοινωνική Προστασία των πολιτών, θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητες στον εκάστοτε Δήμο.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία εξετάστηκε ο ρόλος των τοπικών και περιφερειακών αυτοδιοικήσεων, στην συμβολή της οικονομικής ανάπτυξης καθώς και στην πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη των περιοχών που καλύπτουν. Μέσα από το τμήμα της θεωρητικής ανάλυσης προκύπτει ότι καθώς οι κυβερνήσεις παραχωρούν περισσότερο χώρο στους ΟΤΑ, να διαχειριστούν και να δημιουργήσουν τις κοινωνικές και τις πολιτιστικές στρατηγικές για τοπική κοινωνία, υπάρχει βελτίωση στην ποιότητα της ζωής των κατοίκων, καθώς αυτό αποδεικνύει ότι η κάθε τοπική κοινωνία έχει διαφορετικές ανάγκες και τις οποίες μπορούν να τις αναγνωρίσουν καλύτερα οι τοπικοί φορείς, σε αντίθεση με το να υπάρχει μία ενοποιημένη και κεντρικοποιημένη στρατηγική από την κυβέρνηση, για όλη την επικράτεια. Το ίδιο αποτέλεσμα έχουν δείξει και άλλες ευρωπαϊκές πόλεις, σύμφωνα με τις σχετικές μελέτες που αναλύθηκαν. Επίσης, το κοινωνικό κράτος και οι παροχές στους κατοίκους των διαφόρων περιοχών ανά τη χώρα, λειτουργεί πιο ποιοτικά και πιο αποτελεσματικά, όταν δίνεται περισσότερος χώρος στους τοπικούς φορείς, καθώς κρίνεται και πάλι πολύ σημαντική η εξατομικευμένη στρατηγική και η ξεχωριστή αντιμετώπιση στα διαφορετικά προβλήματα και τις διαφορετικές ανάγκες που προκύπτουν στις τοπικές κοινωνίες.

Όλα τα παραπάνω, διαπιστώνονται και από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας, μέσω της συγκεκριμένης εργασίας, όπου οι πολίτες βάσει των απαντήσεων που έδωσαν στο ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε και το οποίο στην συνέχεια αναλύθηκε, θεωρούν αρμόδιους για την οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και δίνουν μεγάλη βαρύτητα στο πως αντιμετωπίζουν οι τοπικές αρχές, τις ανάγκες των πολιτών τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Anagnostou, D. (2016). Local government and migrant integration in Europe and in Greece. *Hellenic Foundation for European and Foreign Policy (ELIAMEP)*. Athens, Greece.
2. Chondroleou, G., Elcock, H. J., Liddle, J., & Oikonomopoulos, I. (2005). A comparison of local management of regeneration in England and Greece. *International Journal of Public Sector Management*, 18(2), 114-127.
3. Eurofound (2014). *Social cohesion and well-being in the EU*. Bertelsmann Stiftung, 1-24.
4. Getimis, P., & Hlepas, N. (2010). Efficiency imperatives in a fragmented polity: reinventing local government in Greece. In *Territorial Choice* (pp. 198-213). Palgrave Macmillan, London.
5. Hahamis, P., Iles, J., & Healy, M. (2005). E-government in Greece: Bridging the gap between need and reality. *Electronic Journal of e-government*, 3(4), 185-192.
6. Hlepas, N. K. (2003). Local government reform in Greece. In *Reforming Local Government in Europe* (pp. 221-239). VS Verlag für Sozialwissenschaften, Wiesbaden.
7. Hlepas, N. K., & Getimis, P. (2011). Impacts of local government reforms in Greece: An interim assessment. *Local Government Studies*, 37(5), 517-532.
8. Hlepas, N.K., 2012. Local government in Greece. *Local Government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, pp.257-281.
9. Kyvelou, S., Marava, N., & Kokkoni, G. (2011). Perspectives of local public-private partnerships towards urban sustainability in Greece. *International journal of sustainable development*, 14(1-2), 95-111.
10. Αθανασοπούλου, Α., Γλύτση, Ε., Χαμπούρη-Ιωαννίδου, Α. (2002). *Οι διαστάσεις των πολιτιστικών φαινομένων*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
11. Αιτιολογική Έκθεση Ν. 4555/2018. «*Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης-Εμβάθυνση της Δημοκρατίας-Ενίσχυση της Συμμετοχής-Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των ΟΤΑ [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»]*».
12. Ακριβοπούλου, Χ.Μ. & Ανθόπουλος, Χ. (2015). *Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
13. Γάκη, Κ. (2016). Τοπική Αυτοδιοίκηση: δράσεις και συνεισφορά σε συνθήκες

- ευρωπαϊκής δημοσιονομικής κρίσης.
14. Γεωργάκης, Θ. (2007). *Σύντομη αναδρομή στην ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης-Τι προβλέπει το Σύνταγμα και η Ελληνική Νομοθεσία-Οργάνωση και Λειτουργία Δήμων και Κοινοτήτων*. Αθήνα: Πρώτος Κύκλος Ομιλιών-Συζητήσεων του Ομίλου Προετοιμασίας Στελεχών Αυτοδιοίκησης-ΟΠΣ, Μάιος-Δεκέμβριος 2007.
 15. Γεωργάκης, Θ. (2016). *Διδακτορική Διατριβή: Η Μετά-Καλλικράτη Τοπική Αυτοδιοίκηση υπό το φως της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο-Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης.
 16. Γεωργακοπούλου, Μ. (2018). Το φορολογικό καθεστώς στις χώρες με συστηματική υψηλή ανάπτυξη: Υψηλή ή χαμηλή φορολογία και κοινωνικό κράτος.
 17. Γεωργίου, Ε. (2013). *Δημοτική πολιτιστική πολιτική, πολιτιστική ανάπτυξη, πολιτιστικοί πόροι: Η περίπτωση του Δήμου Αρταίων-Μεταπτυχιακή Διατριβή*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
 18. Γεωργόπουλος, Χ. Α., Καραγιάννης, Ε. Α., & Φουντούκης, Ί. Α. (2016). Κοινωνική πολιτική και τοπική αυτοδιοίκηση.
 19. Ζαχαροπούλου, Σ. (2009). *Δημοτική πολιτιστική πολιτική και διαχείριση: Η περίπτωση της δημοτικής επιχείρησης του Δήμου Αλμυρού Μαγνησίας-Μεταπτυχιακή Εργασία*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
 20. Θεοδώρου, Θ.Ε. (1996). *Η ελληνική τοπική αυτοδιοίκηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Αφοί Τολίδη.
 21. Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών (2012). *Καλλικράτης. Μοντέλα Βιώσιμης Περιφερειακής Ανάπτυξης*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
 22. Καραντζή, Κ. (2017). Κοινωνική πολιτική και μεταρρύθμιση στην τοπική αυτοδιοίκηση: η περίπτωση του κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης.
 23. Καρούνη, Μ. (2016). Η κοινωνική πολιτική στην Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα της κρίσης–Το νέο ΕΣΠΑ και η συμβολή του στην επίτευξη των προγραμμάτων για κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη–Μελέτη περίπτωσης ο Δήμος Ιάσμου.
 24. Κοντιάδης, Ξ. (2008). *Εισαγωγή στην κοινωνική διοίκηση και τους θεσμούς κοινωνικής ασφάλειας*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
 25. Κοντογιώργης, Γ. (1986, Σεπτέμβριος). *Το κράτος του Ι. Καποδίστρια: Ιδεολογικά θεμέλια και κοινωνικές συνιστώσες. Δελτίο της Εταιρείας Νεολληνικού Πολιτισμού και*

γενικής παιδείας, 108-111.

26. Κυργιαφίνη, Φ. Β. (2020). *Συμμετοχικοί θεσμοί και διαβούλευση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Μελέτη Γαλλίας, Ισπανίας, Ιταλίας, και η ελληνική πραγματικότητα* (No. GRI-2020-27536). Aristotle University of Thessaloniki.
27. Λεμπέσης, Δ. (2017). Συμμετοχικότητα στην τοπική αυτοδιοίκηση.
28. Λώλη-Σαλτερή, Ι. (2019). Οι μεταρρυθμίσεις στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, από τον Καποδίστρια στον Καλλικράτη.
29. Μπαχτσεβάνη, Α. (2017). Κώδικας δεοντολογίας και επικοινωνίας στην Ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση: Η περίπτωση των Κοινωνικών Υπηρεσιών.
30. Μπεσίλα-Βήκα, Ε. (2010). *Τοπική Αυτοδιοίκηση, τόμος Ι*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
31. Μπιτσάνη, Ε.Π. (2002). *Πολιτισμός και τοπική κοινωνία. Η τοπική πολιτιστική ανάπτυξη στην Ελλάδα και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1980-2000. Δημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο.
32. Νοικοκυράκης, Γ. & Σαράφης, Π. (2018). Κοινωνική προστασία και προκλήσεις του ευρωπαϊκού κράτους πρόνοιας, *Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής*, 35(4), 464-471.
33. Παμφίλη, Σ. (2016). *Πολιτισμός και βιώσιμη ανάπτυξη. Η περίπτωση του οργανισμού πολιτισμού, αθλητισμού και νεολαίας του Δήμου Πειραιά-Μεταπτυχιακή Εργασία*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
34. Πετμεζίδου, Μ. (1992). *Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνική Πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Έξαντας.
35. Σακελλαρόπουλος, Θ. (1999). *Η μεταρρύθμιση του κοινωνικού κράτους*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
36. Σαντά, Ε. (2018). Κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα. Προκλήσεις και δυνατότητες για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Μελέτη περίπτωσης Κοινωνικής Επιχείρησης.
37. Σκιαδάς, Ε. (1994). *Ιστορικό Διάγραμμα των Δήμων της Ελλάδας 1833-1912*. Αθήνα: Δήμος Αθηναίων.
38. Σοφινίδης, Ε. (2013). *Πολιτιστική πολιτική και τοπική ανάπτυξη: Η περίπτωση του Δήμου Βέροιας-Μεταπτυχιακή Εργασία*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

39. Στασινοπούλου, Ο. (2000). *Κράτος Πρόνοιας, Ιστορική εξέλιξη-Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
40. Τάτσος, Ν. (1988). *Οι Κρατικές Επιχορηγήσεις προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικής Εταιρίας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης.
41. Τσουκαλά, Α. Σ. (2017). *Εθελοντισμός στις τοπικές κοινωνίες: Αυτοδιοίκηση, Εκκλησία, Σχολείο* (No. GRI-2017-19899). Aristotle University of Thessaloniki.
42. Φίλου, Β. (2016). Τοπική Αυτοδιοίκηση και κοινωνική πολιτική.
43. Χλέπας, Ν.Κ. (1994). *Η Πολυβάθμια Αυτοδιοίκηση-Θεωρητικές αναζητήσεις και θεσμικές μεταμορφώσεις*. Κομοτηνή: Διοίκηση και Πολιτεία, Μελέτες 7.
44. Χρυσανθάκης, Χ. (2015). *Τοπική Αυτοδιοίκηση-Αποκεντρωμένη Διοίκηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
45. https://www.eetaa.gr/index.php?tag=np_select (2020). Νομικά Πρόσωπα των ΟΤΑ